

An abstract graphic consisting of several overlapping circles in various shades of orange, creating a dynamic, swirling effect that frames the central text.

Menneske- rettighetene i Norge 2025

NIMs årsmelding, Dokument 6 (2025–2026)

Norges institusjon for
menneskerettigheter

NIM i samfunnet

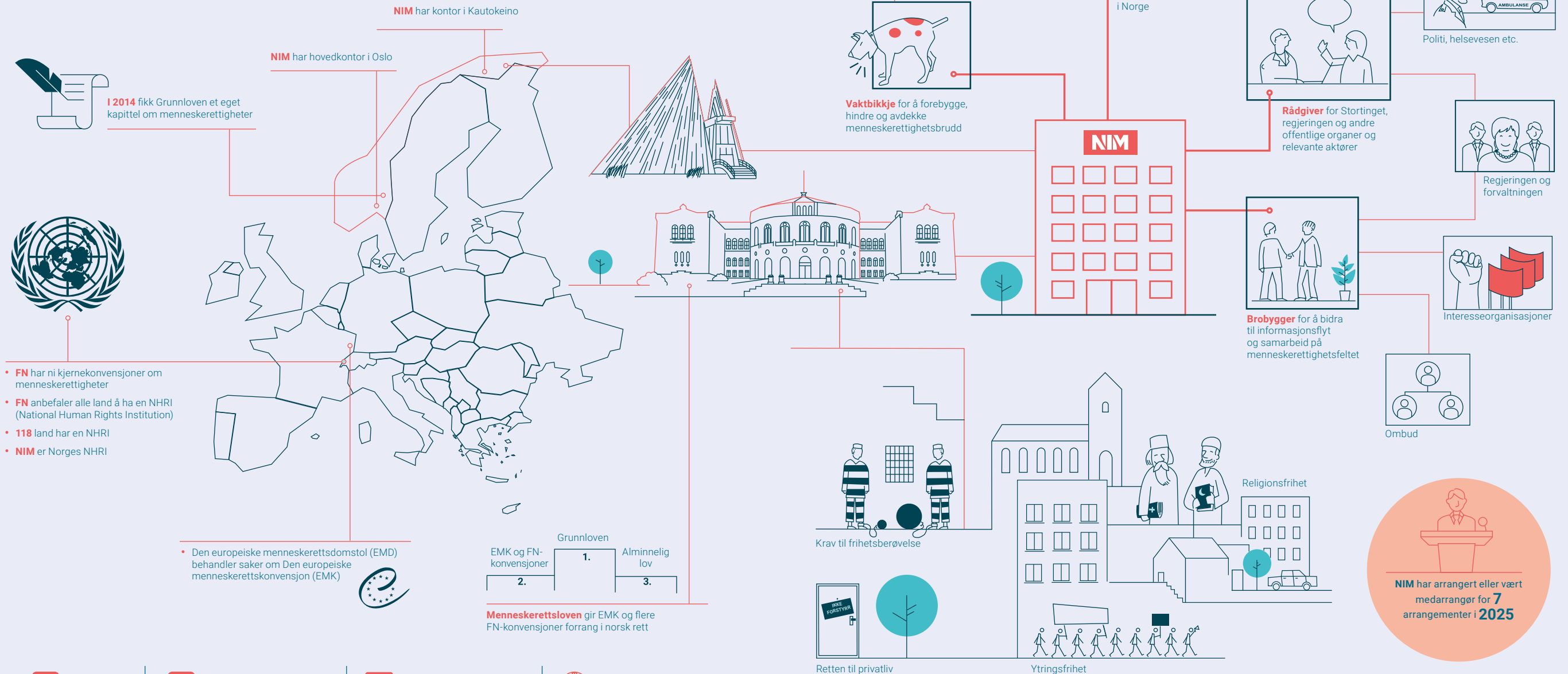
NIM er Norges institusjon for menneskerettigheter

NIM er et uavhengig, offentlig organ, som er organisatorisk tilknyttet Stortinget

NIMs oppgave er å fremme og beskytte menneskerettighetene i Norge

NIM ble opprettet ved lov 22. mai 2015

NIM arbeider på systemnivå og er ikke et klageorgan

Menneskerettighetene i Norge 2025

«[NIM] har som hovedoppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig.»

Lov om Norges institusjon for menneskerettigheter av 22. mai 2015.

Innhold

Forord	6
Direktøren har ordet	8
Kapittel 1: Menneskerettighetsåret 2025	10
Barn og familie	11
Menneskehandel	14
Asyl og innvandring	15
Fengsel og arrest	18
Vold og overgrep	21
Kommuners menneskerettighetsansvar	24
Nasjonale minoriteter	25
Urfolk	26
Klima, miljø og menneskerettigheter	28
Ytrings- og forsamlingsfrihet	30
Privatliv, personvern og ny teknologi	33
Rettssystemet	35
Rusbrukere	36
Diskriminering	37
Eldre	40
Helse og omsorg	41
Kapittel 2: NIM anbefaler	43
Anbefalinger for 2025	44
<i>Påtalemyndighetens uavhengighet</i>	44
<i>Straff mot bakmenn</i>	46
<i>Urfolks deltakelse i inngrepssaker</i>	48
<i>Forholdene ved Trandum utlendingsinternat</i>	50
<i>Tilgang til elektronisk identitet (eID)</i>	52
Tidligere anbefalinger	55
Kapittel 3: Menneskerettigheter i Høyesterett, EMD og FN	62
Menneskerettigheter i Høyesterett i 2025	62
EMD og Norge – en historisk oversikt	66
FNs overvåkingsorganer og Norge – en historisk oversikt	71
Kapittel 4: NIMs høringsuttalelser, innspill og rapporter	75
Høringsuttalelser, skriftlige innspill og brev	75
Rapporter, utredninger og undersøkelser	84
Kapittel 5: NIMs formidlingsarbeid	86
Medieomtale	86
NIMs kanaler	87
Arrangementer	89
Kapittel 6: Om NIM	91
Vedlegg	96
Årsregnskap	96

Forord

Kjære stortingsrepresentanter. Som folkevalgte har dere et ansvarsfullt verv. Dere skal legge rammene for et samfunn der alle mennesker kan leve frie, trygge og verdige liv. I dette arbeidet er menneskerettighetene både et viktig juridisk rammeverk og et kompass for politikkutforming. Min viktigste oppfordring til dere er: Bruk oss!

I 2013 kom et representantforslag om å opprette en uavhengig institusjon med ansvar for å fremme og beskytte menneskerettighetene i Norge. Bakgrunnen var blant annet at FN anbefaler alle stater å ha en nasjonal institusjon for menneskerettigheter, men også en politisk erkjennelse av behovet for en slik institusjon i Norge. To år senere ble Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) etablert som et av Stortingets eksterne organer. I 2025 markerte vi at det er ti år siden opprettelsen av NIM.

Dere erfarer daglig hvor krevende det kan være å balansere mellom politiske mål, praktiske hensyn og rettslige forpliktelser. I budsjettforhandlinger og lovarbeid ser dere hvor lett gode politiske intensjoner kan få utilsiktede konsekvenser for den lille mannen i møte med myndighetenes systemer. Menneskerettighetene er nettopp der for borgeren som møter makten. Dere vet også hvor avgjørende det er å ha kunnskapsrike og uavhengige fagmiljøer som kan peke på risikoområder og gi konkrete forslag til løsninger i samspillet mellom juss og politikk.

NIM fyller nettopp denne rollen. Institusjonen gir Stortinget, regjeringen og forvaltningen faglig forankrede råd om hvordan lover, politiske tiltak og praksis virker inn på menneskerettighetene i Norge. NIM peker på utfordringer, men også på muligheter og løsninger: Hvordan forebygge menneske-

rettighetsbrudd heller enn å reparere dem i etterkant? Hvordan kombinere effektiv forvaltning, trygghet og økonomisk bærekraft med respekt for individets frihet og retts-sikkerhet?

Som tidligere stortingsrepresentant vet jeg hvor verdifullt det er å ha tilgang til uavhengige vurderinger når tempoet er høyt og motsetningene sterke. NIM er ikke en politisk aktør. Vi skal ikke ta stilling til hvilke politiske prioriteringer dere bør gjøre. Vår rolle er å tydeliggjøre hvilke menneskerettslige konsekvenser ulike valg kan få, og gi dere et best mulig faglig grunnlag for å fatte beslutninger. Dette er særlig viktig på områder hvor ulike menneskerettigheter kan tale for ulike løsninger i en sak, hvor det må gjøres krevende avveier mellom rettigheter som står i konflikt med hverandre.

For det nye Stortinget vil samarbeid med NIM kunne være en ressurs på flere måter:

- I komitéarbeidet, der våre utredninger og høringsuttalelser kan klargjøre hva som følger av menneskerettslige forpliktelser. Gode råd tidlig kan spare staten for store utgifter på sikt. NIM kan bidra til å identifisere risiko for menneskerettighetsbrudd og dermed redusere sannsynligheten for at Norge blir dømt for brudd på menneskerettighetene.

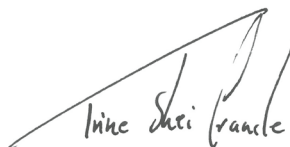
- I kontroll- og oppfølgingsarbeidet, der våre rapporter kan brukes til å vurdere om vedtatt politikk faktisk fungerer etter intensjonen.
- I langsiktig politikkutforming, der analyser av trender og risiko kan bidra til mer robuste løsninger over tid.

Menneskerettighetene er ikke et tillegg til politikken – de er en integrert del av det juridiske og verdimessige fundamentet for norsk demokrati. Når Stortinget bruker NIM aktivt, styrkes både rettsstat, tillit og legitimitet.

Verden er urolig, og mange føler at det som har ligget fast plutselig rokkes ved. Men vi er ikke maktesløse. Som Canadas statsminister Mark Carney sa i Davos i januar 2026:

«[Vi] har evnen til å bygge en ny orden på våre verdier, som respekt for menneskerettigheter, bærekraftig utvikling, solidaritet, suverenitet og statens territoriale integritet. De mindre maktenes styrke begynner med ærlighet».

I Norge bør vi fastholde våre idealer og være ærlige. NIM er en viktig brikke i det arbeidet.

Trine Skei Grande
styreleder

Direktøren har ordet

Den regelstyrte verdensorden er under press og respekten for demokratiet og menneskerettighetene er i tilbakegang globalt. I Norge har menneskerettighetene en sterk stilling. Men vi har ingen garanti for at det vil fortsette slik. Det er derfor helt nødvendig å fortsette arbeidet med å fremme og beskytte grunnleggende menneskerettigheter.

Jeg begynte som direktør i NIM i juni 2025. Jeg overtok en sjøsterk skute med erfarent mannskap og stø kurs. Tidligere direktør Adele Matheson Mestad bygget opp NIM til å bli en relevant og sterk menneskerettighetsaktør, og det er en svært takknemlig oppgave for meg å overta roret.

Min yrkesbakgrunn er hovedsakelig fra politiet. Det å bli leder for en menneskerettighetsinstitusjon var derfor en stor overgang. Politiet er en etat som har rikelig med muligheter til å krenke menneskerettighetene – men som også er en viktig beskytter av sentrale menneskerettigheter. Denne dobbeltrollen krever at man gjør kloke avveieringer av kryssende interesser. Og det er akkurat evnen til å gjøre disse kloke avveieringene som gjorde at jeg ønsket å arbeide i NIM. Sett utenfra opplevdes NIM som en faglig dyktig, relevant og konstruktiv aktør på menneskerettighetsfeltet. Sett innenfra opplever jeg akkurat det samme.

Min jobb er å videreforedle dette. En del av dette arbeidet handler om å utvikle en god strategi for NIM, noe jeg har brukt mye av min første tid i NIM på. NIM gjennomførte i 2025 en omverdensanalyse som en del av forarbeidet til en ny strategi. Med dette som bakgrunn har vi laget en strategi for de neste fire årene hvor vi både bygger videre på det arbeidet NIM har gjort tidligere og ruster oss for å møte nye utfordringer. Et eksempel på det siste er at demokrati og rettsstat blir et nytt fokusområde for NIM de neste årene.

Dessverre – og heldigvis – trengs NIM fortsatt, og kanskje mer enn noen gang tidligere. Den regelstyrte verdensorden er under press, og respekten for demokratiet og menneskerettighetene er på retur i store deler av verden. I Norge har vi stort sett vært forskånet for dette, men vi har ingen garanti for at det vil fortsette slik. Selv om Norge stadig har pallplass på rangeringer av hvordan ulike land ivaretar demokrati, rettsstat og menneskerettigheter, så finnes det utfordringer også hos oss.

Jeg vil nevne to forhold som bekymrer meg i Norge. Min ene bekymring handler om ytringsfrihet. Det som begrunner ytringsfrihetens sterke stilling i Norge – sannhetssøken, fri meningsdannelse og demokrati – er avgjørende forutsetninger for mange andre menneskerettigheter. Hvis de ansatte på et sykehjem ikke tør å fortelle om ulovlig tvang mot eldre vil verken politikere eller befolkningen få kunnskap om dette, eller mulighet til å gjøre noe med det. Selv om ytringsfriheten står sterkt i Norge er det grunn til å være på vakt. Mange opplever det som utrygt å ytre seg om visse temaer og mange ansatte vegrer seg unødvendig for å si noe negativt om egen arbeidsplass. Den digitale utviklingen og utviklingen i mediene skaper ekkokamre og en polarisert samfunnsdebatt. I tillegg vet vi at desinformasjon har kommet som et nytt og kraftfullt politisk verktøy.

Min andre bekymring handler om mennesker som faller utenfor samfunnet på en slik måte at de står i fare for ikke å få oppfylt grunnleggende menneskerettigheter. Dette handler blant annet om utsatte minoriteter, personer med funksjonsnedsettelse, mennesker på institusjon, mennesker med dårlig økonomi og rusavhengige. Men det handler også om det vi kaller digitalt utenforskap. En undersøkelse NIM har gjennomført viser at én av fire er redde for å falle utenfor samfunnet når de blir eldre fordi de ikke vil klare å ta i bruk offentlige digitale tjenester. Selv om bekymringen er størst knyttet til eldre, viser undersøkelsen at denne bekymringen finnes i alle aldersgrupper. Vi vet hvor viktig digitale løsninger er for tilgangen til grunnleggende menneskerettigheter – alt fra informasjon til helsehjelp. Derfor er dette tall som gir grunn til bekymring.

Men det finnes lyspunkter. Som nevnt er Norge et av de landene i verden hvor menneskerettighetene oppfylles i størst grad. Norge er et velfungerende demokrati og en rettsstat, noe som er en forutsetning for god oppfyllelse av menneskerettighetene. Vi har mange og sterke aktører på menneskerettighetsfeltet og vi har et forholdsvis slitesterkt lovverk, som kan stå imot press mot menneskerettighetene. Samtidig opplever jeg at det finnes en grunnleggende respekt for menneskerettighetene i hele det politiske landskapet i Norge, selv om det er ulike oppfatninger om hvor langt de ulike rettighetene bør rekke. Jeg opplever også at det

er rom for å diskutere menneskerettighetene på en måte som ivaretar ytringsfrihetens ideal om saklig meningsbrytning.

Det lover godt. God lesning.

Kai Spurkland
direktør

Kapittel 1

Menneskerettighetsåret 2025

Respekten for menneskerettighetene er på retur i store deler av verden. I Norge har menneskerettighetene fortsatt en sterk stilling. Samtidig finnes det utfordringer også her hjemme, blant annet knyttet til retten til privatliv, forholdene i norske fengsler, vold i nære relasjoner, barns rettigheter og digitalt utenforskap. Hvert år siden NIMs opprettelse for ti år siden har vi redegjort for den menneskerettslige utviklingen i Norge. Her er menneskerettighetsåret 2025.

Verden er inne i en turbulent tid. Krigen på Gaza krevde tusenvis av menneskeliv i 2025, og hundretusener av palestinere er fordrevet fra hjemmene sine. Samtidig har Russlands krigføring i Ukraina fortsatt, og i Sudan har mer enn 150 000 mennesker mistet livet siden borgerkrigen brøt ut i 2023. USAs president Trump truet med å overta Grønland, og ved årsskiftet utbrøt det store opptøyer i Iran. Stadig flere land dreier i autoritær retning, og undergravingen av frie demokratier har fortsatt. I 2025 er det flere som bor i land med autokratiske styresett enn som bor i demokratier.

Parallelt øker den globale oppvarmingen. I 2025 slapp verden ut mer CO₂ enn noen gang. Klimakrisen rammer mennesker, natur og økonomi gjennom mer ekstremvær og tap av økosystemer, og kan føre til mat- og vannmangel. Ofte er det de fattigste sam-

funnene som rammes hardest, men også i Norge vil vi se mer nedbør og ekstremvær, hyppigere tørke og mindre snø.

Det er lett å bli desillusjonert av kriger og kriser og forsøk på å undergrave den folkerettslige verdensordenen. Pessimismen må likevel ikke overdrives. I Ungdata-undersøkelsen for 2025 rapporterte det store flertallet av norske ungdommer at de er optimistiske med tanke på fremtiden, og at de tror at de vil få et godt og lykkelig liv. Selv om verden er turbulent, er denne optimismen ikke ubegrunnet. I Norge har vi fortsatt god etterlevelse av og oppslutning om menneskerettighetene. Vi ble rangert på andreplass på *World Justice Projects Rule of Law Index*. På *Reporters Without Borders'* pressefrihetsindeks for 2025 troner vi på førsteplass av 180 land – for niende år på rad. Dessuten spiller fortsatt folkerett,

herunder menneskerettigheter, en viktig rolle globalt. Det meste av folkeretten respekteres statene imellom, og menneskerettighetene setter viktige rammer for maktforholdet mellom staten og innbyggerne.

Selv om Norge er blant verdens beste på å sikre menneskerettighetene, har også vi utfordringer på menneskerettighetsfeltet. Ofte er det de sårbare gruppene, som de eldste og de yngste blant oss eller de som av ulike årsaker sliter med å forstå eller håndheve sine rettigheter, som er mest utsatt. I dette kapitlet går vi igjennom sentrale utviklingstrekk på menneskerettighetsfeltet i Norge i 2025. Vi vil ta for oss både fremskritt og mer bekymringsfulle forhold, fordelt på ulike tematiske områder, basert på blant annet kilder knyttet til initiativer fra myndighetene, rapporter fra tilsyns- og kontrollorganer, dommer, mediesaker, tilgjengelig statistikk og eget arbeid.

En slik gjennomgang vil aldri bli uttømmende. Sakene som omtales her er et utvalg saker som er basert på NIMs overvåking av menneskerettighetssituasjonen i Norge innenfor våre temaområder. I all hovedsak er kildeinnsamlingen avsluttet 31. desember 2025. Noen steder i årsmeldingen, der det er nødvendig for sammenhengens skyld, er det tatt med informasjon om kilder som knytter seg til året 2026.

Vi håper gjennomgangen kan gi oversikt over sentrale menneskerettslige spørsmål og hendelser i Norge, og menneskerettighetenes funksjon på ulike områder.

HVA VET NORDMENN OM MENNESKERETTIGHETER?

En undersøkelse NIM har gjennomført kartlegger nordmenns kunnskap om, og holdninger til, menneskerettigheter. Undersøkelsen viser blant annet at:

- Flertallet i befolkningen har noe kjennskap til menneskerettighetene.
- Likevel er det mange som mangler konkret kunnskap. Over fire av ti kan ikke nevne én menneskerettighet.
- Kjennskapen til menneskerettighetene er også skjevfordelt mellom ulike grupper i samfunnet. Kjennskapen varierer for eksempel med utdanningsnivå og økonomi.
- Kjennskap til menneskerettighetene er avgjørende for å være i stand til å kreve dem innfridd for seg selv eller andre, og for å holde myndigheter ansvarlige for menneskerettighetsbrudd.
- Les mer om undersøkelsen på NIMs nettsider.

Barn og familie

Diskusjonene rundt ungdomskriminalitet fortsatte med uforminsket styrke. Det ble varslet mange tiltak både for å forebygge at barn begår kriminalitet, og reaksjoner når kriminalitet først er begått. Det er fortsatt utfordringer i barnevernet. Stortinget har vedtatt flere viktige lovendringer som berører barns rettigheter.

Barn har de samme menneskerettighetene som voksne, men har også særlige rettigheter etter blant annet Grunnloven og FNs barnekonvensjon. Barnets beste skal være

et grunnleggende hensyn i alle saker som berører barn, og barn har rett til å bli hørt i saker som gjelder dem. Retten til familieliv, som er beskyttet etter blant annet Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 8, er sentral for både voksne og barn.

Mange lovendringer som berører barn og barns rettigheter

I juni ble det vedtatt endringer i barnevernsloven for å styrke kvaliteten i barnevernet. Blant viktige endringer var økt klagerett for barn, omlegging av institusjonstilbudet og oppfølging av foreldre etter omsorgsovertakelse. I innspill til Stortingets familie- og kulturkomité fremhevet NIM blant annet at lovteksten burde presiseres og rammes inn bedre på to områder: maktbruk overfor barn på institusjon, og varig opphold i fosterhjem. I stortingsbehandlingen ble lovforslaget endret i tråd med NIMs innspill.

Stortinget vedtok også en ny barnelov, som ennå ikke har trådt i kraft. Den forrige barneloven var nesten 45 år gammel, og det var behov for en oppdatert lov som gjenspeiler samfunnsutviklingen. Blant endringene er et eget rettighetskapittel og en generell personvernparagraf. Barns personvern er stadig mer aktuelt i en digitalisert verden. I innspill til NOUen som lå til grunn for lovforslaget stilte NIM spørsmål om hvorfor ikke-diskrimineringsprinsippet ikke var tatt inn i lovteksten. Dette ble innarbeidet i proposisjonen som senere ble vedtatt av Stortinget.

Det har lenge blitt diskutert hvordan lærere skal møte elever som er til fare for seg selv

eller andre på skolen. Tiltak for å verne elever mot mobbing og diskriminering, og sikre et trygt opplæringsmiljø er nødvendige for å ivareta menneskerettighetene. Bruk av fysisk makt mot barn, blant annet for å beskytte andre elever, har likevel noen sider til menneskerettighetene. I 2025 vedtok Stortinget endringer i opplæringslova om fysisk maktbruk mot elever, som trådte i kraft i august. I Stortingets høringsrunde spilte NIM blant annet inn forslag til presiseringer til lovteksten og behov for tydelig veiledning om regelverket.

BARN I FATTIGDOM

- Nesten 100 000 barn i Norge lever i familier som har lav inntekt over en lengre periode. Antallet doblet seg i perioden 2000–2020, men har de siste årene gått noe ned, ifølge SSB.
- Å vokse opp i fattigdom kan utfordre en rekke menneskerettigheter, blant annet retten til liv og helse, retten til mat og bolig og retten til utvikling, lek og utdanning.

Kritikk av barnevernet

I april rettet Riksrevisjonen kritikk mot myndighetenes styring av barnevernet. Riksrevisjonen påpekte at «[d]et er kritikkverdige at årsakene til utfordringer i barnevernet har vart over lang tid, samtidig som iverksatte tiltak foreløpig ikke har løst utfordringene». Etter NIMs syn må myndighetene sette barnevernet bedre i stand til å utføre sine oppgaver. Dette handler både om lovgivning, ressurser og kompetanse. Myndighetene må blant annet sikre tilstrekkelig

antall forsvarlige institusjonsplasser, slik at nødvendige tiltak faktisk kan iverksettes når barn har behov for dem.

Hvis styringen av barnevernet svikter, kan barns rett til omsorg og beskyttelse bli skadelidende. Dette kan både innebære brudd på barns menneskerettigheter og være noe samfunnet taper på over tid.

FORELDRE SOM FLYKTER FRA BARNEVERNET

- VG har i en artikkelserie satt fokus på foreldre som flytter med barna til utlandet for å unnslippe det norske barnevernet. Flere av disse barna har vokst opp i utlandet under grov omsorgssvikt.
- Mer enn 828 barn flyttet fra Norge de siste tre årene mens familien deres ble undersøkt av barnevernet.
- Regjeringen har varslet flere tiltak både for å forhindre flytting og for å styrke oppfølgingen av barn som allerede er utenlands.

Barn og unge i konflikt med loven

I 2025 har flere alvorlige hendelser gjort ungdomskriminalitet til et sentralt tema i den offentlige debatten. Menneskerettighetene setter rammer for hvordan barn som begår kriminelle handlinger skal behandles. Samtidig har samfunnet krav på beskyttelse mot alvorlig kriminalitet begått av barn.

En ekspertgruppe leverte i mars en utredning som vurderte tiltak overfor barn og unge som begår gjentatt eller alvorlig kriminalitet. Her ble det foreslått tiltak som

styrking av barnevernet og behandlings-tilbudet til barn, et hurtigspor for straffesaker mot barn, og en utvidet adgang til inngripende tiltak under institusjonsopphold. NIM påpekte i sin høringsuttalelse at reglene bør klargjøres for å sikre rettighetene til barn i institusjon. Frihetsberøvelse av barn kan ikke alene være begrunnet i behovet for å beskytte samfunnet, det må være nødvendig for å sikre barnets utvikling. Det er viktig at institusjonene er i stand til å ivareta dette i praksis. Utredningen er nå til behandling i Justis- og beredskapsdepartementet.

I juni fremmet Riksrevisjonen kritikk mot myndighetene for deres innsats mot barne- og ungdomskriminalitet. Riksrevisjonen konkluderte blant annet med at myndighetene har sviktet i det forebyggende arbeidet, at det er kritikkverdig at innsatsen mot barne- og ungdomskriminalitet ikke er godt nok koordinert og at det ikke er iverksatt tilstrekkelig med tiltak for å snu utviklingen. Riksrevisjonen var også kritisk til at mindreårige blir plassert i fengsel for voksne, selv om dette ikke er til barnets beste. Dette er i strid med FNs barnekonvensjon, noe NIM også påpekte i en kronikk i Rett24 i februar 2025.

ANBEFALING

NIM fremmer en anbefaling om barne- og ungdomskriminalitet i kapittel 2.

BARN PÅ SIKKERHETSCELLE I STRID MED LOVEN

- Sivilombudet har i en besøksrapport fra Bjørgvin fengsel (ungdomsenhet vest) funnet at barn i flere tilfeller ble plassert på sikkerhetscelle uten at lovens vilkår var oppfylt. Flere var plassert der over lengre tid.
- Sikkerhetscelle er særlig skadelig for barn. Det er helt sentralt at det bare brukes som siste utvei, og alltid praktiseres i tråd med lovverket.

Internasjonalt blikk på Norge

I 2025 publiserte FNs barnekomité sin vurdering av Norges etterlevelse av barnekonvensjonen. Komiteen fremmet anbefalinger til Norge blant annet om barns klagemuligheter, barns rett til medvirkning og enslige mindreårige asylsøkere. NIM har tidligere sendt en supplerende rapport til komiteen. Her fremmet NIM anbefalinger om blant annet barns klagemuligheter og uavhengig representasjon, tiltak mot hatefulle ytringer, barnevern, personvern og klima. Mange av NIMs innspill er reflektert i komiteens anbefalinger til norske myndigheter.

Europarådets ministerkomité følger med på at statene følger opp dommer avsagt i Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD). Etter en rekke dommer hvor det ble konkludert med at Norge hadde krenket retten til privatliv etter EMK artikkel 8 i barnevernsaker, ble Norge satt under såkalt forsterket overvåking av komiteen. Norge har levert inn årlige handlingsplaner med tiltak som er

iverksatt for å følge opp dommene. I 2025 avsluttet ministerkomiteen den forsterkede oppfølgingen. Komiteen la særlig vekt på de mange tiltakene Norge har iverksatt, og at det er skjedd en endring i rettspraksis når det gjelder samvær mellom barn og foreldre.

I desember ble Norge frifunnet i EMD i nok en barnevernssak, saken *H.A. mot Norge*. Saken gjaldt tilbakeføring etter omsorgsovertakelse, og samvær mellom en far og hans barn. EMD aksepterte både omsorgsovertakelsen og samværet, selv om dette var fastsatt til bare fire ganger årlig. Det ble blant annet vektlagt at barna hadde sterke negative reaksjoner både før og etter samvær med faren, og at de ønsket å bli i fosterhjemmet. Saken ble derfor avvist med begrunnelse.

Menneskehandel

[Regjeringen har lansert en handlingsplan med en rekke tiltak for å bekjempe menneskehandel og bistå ofrene. NIM har blitt utnevnt til overvåkingsorgan for menneskehandelskonvensjonen og Istanbulkonvensjonen.](#)

Norske myndigheter er menneskerettslig forpliktet til å beskytte alle mot å bli utsatt for menneskehandel. Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel (menneskehandelskonvensjonen) inneholder mange rettigheter for personer som kan være utsatt for menneskehandel. Blant annet har staten plikt til å bekjempe nasjonal og internasjonal menneskehandel, å sikre effektiv straffeforfølgning av bakmenn, og å fremme det internasjonale samarbeidet på området.

Ny handlingsplan mot menneskehandel

I mai la regjeringen fram en ny handlingsplan mot menneskehandel, som inneholder mange tiltak både for å bekjempe menneskehandel og for å bistå ofrene. Blant annet foreslås det en rekke tiltak innen politiet for å etterforske og straffeforfølge menneskehandel. Det foreslås også tiltak for å styrke kunnskapen i barnevernet, helsevesenet og andre offentlige tjenester, samt flere tiltak for å styrke oppfølgingen av ofre.

MENNESKEHANDEL I NORGE

- Den tidligere Koordineringsenheten mot menneskehandel, som var underlagt Politidirektoratet, anslo at ca. 200 antatte ofre årlig har mottatt bistand i Norge fra myndigheter og hjelpetiltak i perioden 2022–2024.
- Samtidig er det grunn til å tro at det er store mørketall. I samme periode er det årlig blitt anmeldt ca. 20–30 saker om menneskehandel.
- Fra 1. januar 2026 tok Sekretariatet for konfliktrådet over oppgavene til enheten.

Ny straffebestemmelse om involvering av mindreårige i kriminalitet

Regjeringen sendte i 2025 på høring et forslag om å innføre en ny straffebestemmelse om involvering av mindreårige i kriminalitet. Etter forslaget vil det bli straffbart å involvere en person under 18 år i en straffbar handling. NIM støttet forslaget, og pekte i høringsuttalelsen blant annet på at bestemmelsen er egnet til å beskytte barn mot menneskehandel, og at det er viktig at menneskehandel fortsatt blir etterforsket

som menneskehandel når vilkårene er oppfylt. Det er også viktig å sikre prinsippet om at ofre for menneskehandel kan slippe straffeforfølgelse for straffbare handlinger de har begått som en del av utnyttelsen.

Nytt NIM-mandat

I 2025 foreslo regjeringen at NIM skulle få rollen som overvåkingsorgan for menneskehandelskonvensjonen og Istanbulkonvensjonen (Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner). Stortinget vedtok dette i januar 2026. Rollen innebærer at NIM får et særskilt ansvar for å overvåke myndighetenes etterlevelse av de to konvensjonene.

Asyl og innvandring

Regjeringen foreslo endringer i reglene for politiets utlendingsinternat. Menneskerettighetenes rolle i asyl- og innvandrings-spørsmål har blitt diskutert i Norge og Europa. En klage mot Norge i en familie-gjenforeningssak ble avvist av Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD).

Menneskerettighetene stiller krav til hvordan myndighetene behandler både asylsøkere og personer uten lovlig opphold. Statene har i utgangspunktet rett til selv å bestemme hvem som skal få opphold, men menneskerettighetene setter noen grenser. Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 3 kan også hindre tilbakesendelse dersom det er risiko for tortur eller umenneskelig eller nedverdiggende behandling i hjemlandet, selv om personen ikke oppfyller vilkårene for å få flyktningstatus. Asylsøkere og utlendinger har i tillegg rettigheter etter Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8.

Diskusjon om menneskerettighetenes rekkevidde i utlendingssaker

EMK gir i seg selv ikke rett til asyl eller opphold. Likevel har EMD fastslått at det kan være i strid med konvensjonen å sende utlendinger ut av landet i saker hvor utvisning kan føre til alvorlige brudd på menneskerettigheter. I noen saker kan også hensynet til familieliv hindre utvisning, særlig hvis barn er involvert.

I 2025 har det vært en stor debatt i Europa om hvorvidt menneskerettighetene i for stor grad legger bånd på myndighetene når det gjelder utvisning av utlendinger. Statsledere i ni EU-land sendte i mai et åpent brev om EMDs praksis i utvisningssaker, og uttrykte bekymring for rettsutviklingen. I desember var Norge blant 27 land som signerte en uttalelse til ministerkomiteen i Europarådet. Her sier statene blant annet at:

- Det absolutte forbudet mot umenneskelig og nedverdiggende behandling må forbeholdes til de mest alvorligste sakene, slik at det ikke i for stor grad hindrer utvisning, særlig når risikoen knytter seg til helsemessige forhold eller fengselsforhold.
- EMK må praktiseres på en slik måte at det er mulighet til å behandle asylsøknader i land utenfor Europa.
- Når man skal vurdere utvisning av utlendinger som har begått kriminalitet, må det legges mer vekt på det straffbare forholdet som er begått, og mindre vekt på utlendingens kulturelle, sosiale og familiære tilhørighet til landet.

NIM ønsker en diskusjon om menneskerettighetenes rolle i innvandrings- og asylpolitikken velkommen. En slik diskusjon kan bidra til å styrke domstolens og menneskerettighetenes legitimitet og oppslutning. Samtidig bør slike diskusjoner baseres på en riktig forståelse av domstolens praksis og skje på en måte som ivaretar domstolens uavhengighet.

Forslag til nye regler for Trandum

De som interneres ved politiets utlendingsinternat Trandum er personer uten lovlig opphold i Norge som skal transporteres ut av landet. De er ikke internert fordi de har brutt loven, og oppholdet ved Trandum skal derfor heller ikke være en straff. Det har lenge vært rettet kritikk mot forholdene på Trandum, både fra NIM, Sivilombudet, Tilsynsrådet for Trandum, Europarådets torturkomité, FNs menneskerettighetskomité og FNs torturkomité. Kjernen i kritikken er det betydelig fengselslignede preget ved internatet, med vidtgående restriksjoner og medfølgende risiko for menneskerettighetskrenkelser.

Regjeringen sendte forslag til endringer i utlendingsloven og en ny utlendingsinternatforskrift på høring i mars. NIM er i utgangspunktet positiv til en tydeliggjøring og forenkling av dagens regelverk, men mener at forslaget ikke i tilstrekkelig grad hensyntar kritikken som har vært fremmet fra flere aktører. Saken er nå til behandling hos Justis- og beredskapsdepartementet.

ANBEFALING

NIM fremmer en anbefaling om forholdene ved Trandum utlendingsinternat i kapittel 2.

Skal barnevernet overta omsorgen for enslige mindreårige asylsøkere?

Norge har over flere år fått kritikk fra blant annet FNs barnekomité for omsorgssituasjonen til enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år. Norske barn med omsorgsbehov ivaretas av barnevernet, mens asylsøkende barn mellom 15 og 18 år hovedsakelig ivaretas av Utlendingsdirektoratet. I januar fant Helsetilsynet utfordringer i omsorgen for disse barna, og konkluderte med at flere deler av tilbudet ikke fungerer godt nok. NIM har lenge jobbet for å sikre at enslige mindreårige asylsøkere skal få likeverdig omsorg som andre barn på samme alder under offentlig omsorg.

I oktober ble det kjent at det er politisk flertall på Stortinget for at barnevernet skal overta omsorgen for disse barna. Det er likevel ikke fattet noe vedtak om dette, eller satt av midler i statsbudsjettet. NIM mener det haster å få på plass et likeverdig omsorgstilbud for disse barna. Dette er også viktig for å forebygge menneskehandel.

Familiegjenforening på agendaen

Stortinget vedtok våren 2025 endringer i utlendingsloven om familiegjenforening med barn som har fått beskyttelse i Norge.

Lovendringene innebærer en viss innstramming i foreldres mulighet til å søke gjenforening med barn som er i Norge. Dette begrunnes i bedre sammenheng i regelverket, et ønske om å ivareta det Justis- og beredskapsdepartementet kaller det «monogame prinsipp», og innvandringsregulerende hensyn. NIM anbefalte å vurdere forholdet til barnets beste nærmere. Særlig viktig er barnets mulighet til kontakt med begge foreldrene.

Norsk organisasjon for flyktninger og asylsøkere lanserte i april rapporten «Barns beste i familiegjenforeningssaker». Rapporten gjennomgår utlendingsforvaltningens vurderinger av barnets beste i familiegjenforeningssaker med ulike familiekonstellasjoner, og vurderer om praksisen er i tråd med internasjonale forpliktelser. Rapporten konkluderer med at vilkårene tolkes strengt, og at barnets beste sjelden vektlegges.

I april avviste EMD en sak mot Norge som gjaldt aldersgrenser i familiegjenforeningssaker. En sudanesisk kvinne ble nektet opphold i Norge på grunn av aldersgrensen på 24 år som ble innført for å hindre tvangsekteskap. Hun klaget staten inn for brudd på EMK artikkel 8 om retten til familieliv og EMK artikkel 14 om diskrimineringsvern, fordi aldersgrensen bare rammer personer fra ikke-vestlige land. EMD avviste klagen som åpenbart grunnløs. Domstolen vektla at norske myndigheter hadde foretatt en grundig og individuell vurdering, og at paret kunne ha familieliv sammen i Sudan.

Statsløse

Etter utlendingsloven § 38 kan «sterke menneskelige hensyn» gi grunnlag for oppholdstillatelse. NIM sendte i januar et brev til Utlendingsnemnda (UNE) for å etterlyse retningslinjer om hvordan statsløshet skal vurderes etter denne bestemmelsen for å ivareta menneskerettighetene. UNE besvarte brevet med å sende en lenke til en fagartikkel på nettsidene sine om betydningen av statsløshet ved søknad om beskyttelse. Deler av NIMs anbefalinger refereres i fagartikkelen. Blant annet fremgår det at UNE må vurdere betydningen av å være statsløs også for mindreårige asylsøkere eller medfølgende barn.

Tilbakekall av statsborgerskap

Tilbakekall av statsborgerskap kan i noen tilfeller være i strid med retten til privat- og familieliv i EMK artikkel 8. Oslo Economics har på oppdrag fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet vurdert effekten av endringer i statsborgerloven som kom i 2020. Endringene innebar blant annet at barns statsborgerskap som hovedregel ikke kan tilbakekalles på grunn av foreldres feil, og at det skal gjøres en forholdsmessighetsvurdering ved tilbakekall. Rapporten viser at færre statsborgerskap tilbakekalles, at flere får ny oppholdstillatelse, og at færre barn mister statsborgerskapet. Dette er i tråd med lovgivers intensjon.

Det har kommet to nye høyesterettsavgjørelser om tilbakekall av statsborgerskap på bakgrunn av at søkerne hadde gitt uriktige opplysninger. Spørsmålet i sakene var blant annet om tilbakekallsvedtakene var i strid med Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8.

Det ble ikke konstatert menneskerettighetsbrudd i noen av sakene, men vedtakene om tilbakekall ble kjent ugyldige.

Fengsel og arrest

Norske fengsler står fortsatt overfor en rekke menneskerettighetsutfordringer. Sivilombudet har rapportert om omfattende faktisk isolasjon og utstrakt bruk av sikkerhetscelle. Regjeringen har varslet flere tiltak for å bedre soningsforholdene, og det er foreslått flere endringer i straffegjennomføringsloven.

Innsatte har de samme menneskerettighetene som andre, men med de begrensningene som normalt følger med å være frihetsberøvet. Staten har en plikt til å sikre innsattes rettigheter. Det er særlig Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 3, som forbyr umenneskelig og nedverdiggende behandling, og EMK artikkel 8 om retten til privat- og familieliv som kan utfordres i fengsel. I tillegg har staten plikt til å forebygge selvmord etter EMK artikkel 2 som beskytter retten til liv.

Lovendringer om isolasjon og tvangsbruk

I august la Justis- og beredskapsdepartementet fram en proposisjon med flere forslag til lovendringer på fengselsfeltet. Departementet viser i proposisjonen til at dagens lovverk ikke godt nok reflekterer menneskerettslige krav til behandling av innsatte. Proposisjonen viser til og følger opp flere av NIMs anbefalinger til myndighetene. Departementet mener i likhet med NIM og Sivilombudet at rettsutviklingen på sikt kan åpne for en menneskerettslig plikt til å sikre at innsatte i utgangspunktet skal

kunne tilbringe åtte timer utenfor cellen hver dag. Departementet foreslår blant annet å lovfeste en nasjonal minstestandard for hvor mye tid innsatte skal kunne tilbringe utenfor cellen hver dag, og en styrket rett til tilsyn og sosial kontakt der man av ulike årsaker må sitte isolert, for eksempel i varetekt.

Lovforslaget er et viktig skritt i retning av å bedre ivaretagelsen av innsattes menneskerettigheter. Samtidig er det viktig at lovendingene realiseres i praksis. Det vil være behov for styrking av ulike deler av kriminalomsorgen for at forslagene skal kunne gjennomføres, for eksempel økt bemanning. Det samme gjelder bygningsmessige tiltak, ettersom mange av dagens fengsler fysisk sett ikke er tilrettelagt for aktivitet og fellesskap.

Særskilt melding om innlåsing og isolasjon

Sivilombudet overleverte i mars en særskilt melding om innlåsing og faktisk isolasjon til Stortinget. Ifølge Sivilombudet sitter mange innsatte innelåst store deler av dagen på cellen, og har ofte mindre enn åtte timer utenfor cellen hver dag. I noen fengsler var innsatte innelåst mellom 19 og 22 timer i døgnet uten at det skyldtes de innsattes egen adferd. Årsaken er ofte de generelle forhold i fengslene, som bemanningsproblemer og bygg som er dårlig tilrettelagt for fellesskap.

Mye innlåsing på celle kan utfordre forbudet mot umenneskelig og nedverdiggende behandling etter EMK artikkel 3. Det kan også forsterke eller forverre psykiske plager.

CPTs besøk til Norge

I 2025 publiserte Europarådets torturkomité (CPT) sin rapport etter et besøk til Norge i 2024.

CPT besøkte seks norske fengsler. Av positive forhold trekker komiteen fram godt utdannede og motiverte ansatte, og at de fysiske forholdene i fengslene var gode. CPT var kritisk til

- for lite meningsfulle aktiviteter for personer i isolasjon
- høy forekomst av selvskading
- overdreven tvangsbruk
- for svakt helsetilbud og for lite tilstedeværende helsepersonell
- manglende ivaretagelse av innsatte med alvorlige psykiske lidelser
- for lite kontakt med omverdenen

CPT var særlig bekymret for situasjonen for psykisk syke. Komiteen uttrykte bekymring for tre kvinner i Skien fengsel som etter deres syn burde overføres til psykiatrien, og varslet myndighetene umiddelbart om dette. Likevel var to av de tre kvinnene fortsatt fengslet flere måneder senere, fordi det ikke var funnet egnet behandlingsplass til dem. Dette er utfordringer som er velkjent i Norge, og som har gått igjen i en årrekke.

«GOOD MORNING. I'M SORRY.»

- Dette var Jessica Ann Stephens siste ord, før hun tok sitt eget liv foran de med-innsatte i Bredtveit fengsel i mars 2023.
- Innsatte har høyere risiko for selvmord enn befolkningen ellers. Etter menneskerettighetene har staten en plikt til å forebygge selvmord i fengsel, blant annet ved å tilby tilstrekkelig helsehjelp.
- Pasientskadenemnda konkluderte i 2025 enstemmig med at det skjedde en svikt, og at Jessica ikke fikk den hjelpen hun hadde krav på i månedene før selvmordet.
- Politiet har henlagt saken, og Statsforvalteren har avsluttet tilsynet. De etterlatte har varslet at de vurderer søksmål mot staten.

Bruk av sikkerhetscelle i fengsel

Det har over tid vært rettet kritikk fra både Sivilombudet og CPT for bruken av sikkerhetscelle i norske fengsler. Sivilombudet lanserte i desember en rapport om tematikken. Hovedfunnene er:

- Cellene har ofte dårlig fysisk utforming.
- Mange ble plassert på sikkerhetscelle lenger enn loven tillater, og under kritikkverdige forhold.
- I noen tilfeller ble det funnet alvorlig svikt i helseoppfølgingen.

Sivilombudet fant også at få fengsler arbeidet systematisk for å forebygge risikoen for bruk av sikkerhetscelle, og manglende kunnskap om regelverket for bruk av

tvangsmidler. Ifølge rapporten er det et utbredt og alvorlig problem at innsatte som skader seg selv eller som uttrykker tanker om å ta sitt eget liv, plasseres på sikkerhetscelle. Særlig bekymringsverdig er også Sivilombudets funn fra ungdomsfengselet Bjørgvin. Fengselet hadde plassert barn på sikkerhetscelle oftere enn lovverket åpner for og i for lange perioder av gangen. Ved ett tilfelle var et barn naken på cellen hele natta. Det er etter NIMs syn viktig at barn bare plasseres på sikkerhetscelle når dette er siste utvei, og at de behandles humanitært mens de befinner seg der. Det må også jobbes systematisk og langsiktig for å unngå at sikkerhetscelle blir nødvendig i utgangspunktet.

HVA ER EN SIKKERHETSCELLE?

- En sikkerhetscelle er et forsterket rom som er bygget for å maksimere sikkerhet og minimere fysisk skade.
- Cellen er uten møbler og har ingen løse gjenstander, bortsett fra en madrass. Cellen har gjerne en åpning i gulvet som toalett, og ofte ikke tilgang på vann, såpe eller toalettpapir. Døren har som regel en liten luke for observasjon og utlevering av mat og drikke.
- Sikkerhetscelle kan bare brukes hvis det er strengt nødvendig, og bare når mindre inngripende tiltak har vært forsøkt. For barn er vilkåret at det er «tvingende nødvendig».
- Sikkerhetscelle er et tvangsmiddel som generelt innebærer høy risiko for umenneskelig eller nedverdiggende behandling i strid med EMK artikkel 3.

Fri rettshjelp i fengselssaker

I juli trådte det i kraft endringer i rettshjelpsloven som gir innsatte krav på fri rettshjelp i saker om isolasjon, sikkerhetscelle og sikkerhetsseng. En kartlegging gjort av Kontoret for fri rettshjelp viser at ordningen er lite kjent. Statsforvalterne rapporterer at det bare er søkt om slik bistand ni ganger. NIM mener det er viktig at kriminalomsorgen veileder innsatte og uoppfordret gir informasjon om denne retten til dem som blir utsatt for tvangsmidler som omfattes av rettshjelpsloven.

Straffereaksjonsutvalgets utredning

I april overleverte Straffereaksjonsutvalget sin utredning *NOU 2025: 2 Samfunnsvern og omsorg*. Utvalget har blant annet evaluert forvaring, særreaksjonene tvungent psykisk helsevern og tvungen omsorg, og hvordan domfelte og innsatte med alvorlige psykiske lidelser eller utviklingshemming blir ivarettatt.

NIM støttet mange av forslagene i høringen, men mener det vil kreve betydelige løft for å løse utfordringene som norsk kriminalomsorg står overfor. NIM mener også det må vedtas lovendringer for å sikre at Norge oppfyller retten en fengslet har til å prøve om frihetsberøvelsen er lovlig etter EMK. Reglene om fri rettshjelp og sakskostnadsansvar i disse sakene bør også justeres.

Vold og overgrep

I 2025 ble det registrert 20 drap. Dette er det laveste tallet siden 1990. Samtidig har det skjedd flere endringer på voldsfeltet, blant annet etableringen av en enhet for gransking av alvorlige hendelser mot barn, endringer i krisesenterloven og endringer i straffelovens samtykkebestemmelser.

Staten har en menneskerettslig plikt til å forebygge, avverge, etterforske og straffeforfølge vold og overgrep begått av privatpersoner. Det følger blant annet av Grunnloven, Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) og en rekke andre menneskerettskonvensjoner. Sentralt står Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner (Istanbulkonvensjonen).

Endringer i krisesenterlova

Regjeringen la våren 2025 fram et dokument om det kommunale krisesentertilbudet som både var en proposisjon og en stortingsmelding. Her ble det gjort flere endringer i krisesenterlova. For eksempel er det nå tydeliggjort at kommunene har plikt til å sørge for likeverdige alternative krisesentertilbud for brukere som ikke kan benytte det vanlige botilbudet ved krisesenteret. Lovforlaget slår også fast at de særskilte rettighetene til samiske brukere skal ivaretas. I stortingsmeldingen fremmer regjeringen blant annet et ønske om å styrke kommunenes internkontroll av krisesentertilbudet, og sørge for geografisk nærhet til krisesentrene for flere.

NIM har støttet de nevnte endringene og tiltakene, og mener disse vil bidra til å styrke voldsutsattes menneskerettigheter. Samtidig er det flere lovspørsmål som ikke er løst, for eksempel samvær for barn når foreldre er på krisesentre. Hovedutfordringene i dagens krisesentertilbud handler ikke om utformingen av dagens lovverk, men om ressursmessige og organisatoriske forhold. NIM mener derfor at myndighetene bør styrke finansieringen av krisesentrene, og sørge for bedre samordning av det kommunale tjenestetilbudet til voldsutsatte.

DRAPET PÅ BARNEVERNS- INSTITUSJONEN PÅ KAMPEN

- Natt til søndag 24. august ble Tamima Nibras Juhar drept på Kampen i Oslo. Hun var på jobb ved et privat botrenings-tiltak som var bestilt av barneverns-tjenesten i bydel Bjerke.
- En 18 år gammel bruker av botrenings-tiltaket er siktet for drapet, som fremsto rasistisk motivert.
- I etterkant av drapet varslet byrådet i Oslo full gjennomgang av hva som hadde skjedd og bestilte en rapport om saken.
- I rapporten fra KPMG kommer det fram at Oslo kommune har brutt loven og sviktet i egne rutiner. Rapporten peker på manglende vurderinger og dokumentasjon og at ungdommens rett til å medvirke i sin egen sak ikke kan dokumenteres.
- Statsforvalteren åpnet tilsyn med Oslo kommune etter hendelsen og fant flere lovbrudd. Blant annet hadde ikke barnevernstjenesten foretatt forsvarlige barnevernsfaglige vurderinger.

Avvergingsplikten

Alle i Norge, også privatpersoner, har en lovpålagt plikt til å søke å avverge bestemte alvorlige straffbare handlinger gjennom anmeldelse til politiet eller på annen måte. Plikten oppstår når man anser det som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen vil skje.

NIM gjennomførte i 2025 en undersøkelse om kjennskap til avvergingsplikten i befolkningen. Undersøkelsen viser at mer enn én av fire ikke kjenner til at privatpersoner har en slik plikt. NIM mener derfor at kunnskapen om avvergingsplikten i befolkningen må økes. Dette vil kunne styrke ivaretagelsen av voldsutsattes menneskerettigheter.

Ny enhet skal granske alvorlige hendelser med barn som ofre

Det er i 2025 etablert en Nasjonal enhet for undersøkelse av svikt mot barn (NUBA). NUBA skal gjennomgå alvorlige saker hvor barn blir utsatt for drap, grov vold, seksuelle overgrep eller omsorgssvikt. Målet er å bidra til å forebygge drap og alvorlig skade på barn gjennom identifisering av systemsvikt og forbedringspunkter. Det er foreslått en egen lov som skal regulere enhetens arbeid. Forslaget var ved årsskiftet til behandling i Stortingets familie- og kulturkomité. NIM mener tiltaket vil kunne styrke barns rett til beskyttelse.

OPPFØLGING – OVERGREP MOT UNGDOM PÅ INSTITUSJON

- Ved årsskiftet 2024/2025 ble det avslørt at flere barn hadde blitt utsatt for seksuelle overgrep fra ansatte på barnevernsinstitusjoner, noe NIM beskrev som en alvorlig utfordring i årsmeldingen for 2024.
- I 2025 har saken blitt fulgt opp med flere tiltak fra myndighetene. Blant annet vurderes det om det er mulig å sikre politiattest fra ansatte fra andre land, og det gjennomføres tiltak for å bedre både rutiner og kompetansen blant de ansatte.
- NIM mener det er viktig at myndighetene fortsetter arbeidet med å forhindre seksuelle overgrep på barnevernsinstitusjoner, og løpende vurderer behovet for ytterligere tiltak.

Oppholdstillatelse for voldsutsatte kvinner – fungerer reglene etter hensikten?

Etter utlendingsloven § 53 kan personer som har hatt en oppholdstillatelse som avhenger av ektefelle eller samboer, og som utsettes for mishandling i samlivet, ha krav på opphold i Norge. Formålet er at de som er utsatt for vold ikke skal unnlate å oppsøke hjelp i frykt for å miste oppholdstillatelsen sin.

I 2025 lanserte Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) rapporten *Mellom vold og opphold*. Ifølge rapporten er det grunn til bekymring for hvordan utlendingsloven praktiseres. I noen tilfeller synes utlendingsmyndighetene å tolke mishandlingsbegrepet for strengt, samtidig som

psykisk og seksuell vold ikke i tilstrekkelig grad anerkjennes. NIM ser med bekymring på funnene i LDOs rapport. Utlendingsdirektoratet har sagt seg enig i flere av anbefalingene fra LDO og har gjennomført endringer.

Straffelovens samtykkebestemmelser har trådt i kraft

I juli trådte endringer i straffeloven i kraft. Endringene tar sikte på å styrke den seksuelle selvbestemmelsesretten. NIM har arbeidet med problemstillingen over tid, og gitt innspill til både Straffelovrådets utredning og Justis- og beredskapsdepartementets høring, samt deltatt i behandlingen av lovforslaget i Stortingets justiskomité.

Kjernen i NIMs innspill har vært at menneskerettighetene krever at myndighetene beskytter mennesker mot ufrivillig seksuell omgang, og at en del av dette vernet må skje gjennom lovgivning som kriminaliserer seksuell omgang uten samtykke. NIM har støttet at straffelovgivningen må endres for å i større grad fange opp ufrivillig seksuell omgang. Samtidig krever menneskerettighetene at straffelovgivning må utformes så klart som det med rimelighet lar seg gjøre. Regjeringens forslag var etter NIMs syn ikke godt nok, sett opp mot dette kravet. Stortinget gjorde en del justeringer i forarbeidene til sitt lovvedtak for å bidra til større grad av klarhet, og tok hensyn til enkelte av innspillene til NIM.

Kommuners menneskerettighetsansvar

Kommuneøkonomi var et sentralt tema både i valgkampen og utover høsten. Regjeringen satte ned en kommisjon som skal vurdere den statlige styringen av kommunene.

Kommunene har et selvstendig ansvar for å respektere og sikre menneskerettighetene. Dette følger blant annet av Grunnloven § 92. Kommunene er førstelinjen og de som ivaretar mange menneskerettigheter i praksis, for eksempel innenfor barnevern, eldreomsorg og skole.

Presset kommuneøkonomi

Mange norske kommuner sto overfor en svært vanskelig økonomisk situasjon i 2025. I årene fremover er det varslet store utfordringer i norske kommuner som følge av svekket kommuneøkonomi, demografiske endringer og mangel på arbeidskraft. Ifølge KS blir det de neste par tiårene dobbelt så mange eldre over 80 år, 80.000 flere allerede i 2030. Samtidig blir det 40.000 færre skolebarn, og etter hvert færre personer i yrkesaktiv alder. Dette skjer samtidig som kommunene får tilgang til færre unge i utdanning og arbeid. Samlet sett vil disse endringene kunne bidra til å svekke kommunenes forutsetninger for å innfri menneskerettighetene på områder som barnevern, skole, eldreomsorg, og sosialtjenester.

Kommunekommisjon nedsatt

I årsmeldingen for 2022 anbefalte NIM Stortinget å be regjeringen om å utrede hvordan kommunenes gjennomføring av menneskerettighetene kan styrkes, herunder vurdere hvilke styringsverktøy som er egnet til å anskueliggjøre kommunenes menneskerettighetsansvar på ulike områder, for eksempel gjennom kompetanseheving, regelverksendringer, ressurstilføring eller organisatoriske grep.

I mai satte regjeringen ned en kommunekommisjon som fikk i oppdrag å foreslå endringer i dagens styring av kommunene. Endringene skal legge til rette for god ressursbruk, fleksibel bruk av personell og effektiv oppgaveløsning. Kommisjonen fikk også i oppgave å se på krav som binder kompetanse og bidrar til unødvendig høye kostnader. Rett over nyttår i 2026 kom kommisjonen med den første av to delrapporter. Kommisjonen foreslår blant annet å avvikle lærernormen og fjerne kompetansekrav i helse- og omsorgssektoren. Dette reiser viktige spørsmål om byrdene ved omfattende lovkrav og prioritering av knappe ressurser.

NIM vil i 2026 spille inn til kommisjonens arbeid. NIM mener at et viktig formål ved å gjøre endringer i den statlige styringen av kommunene bør være å bedre kommunenes evne til å ivareta menneskerettighetene i praksis.

Nasjonale minoriteter

Myndighetenes oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport fortsetter, og det iverksettes nye tiltak for å bevare minoritetsspråkene. Holocaustsenteret har styrket arbeidet mot antisemittisme i etterkant av krigen på Gaza.

Norge har fem nasjonale minoriteter: kvener/ norskfinner, jøder, romer, tater/romani og skogfinner. De nasjonale minoritetene har et særlig menneskerettslig vern. Dette følger blant annet av Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter og minoritetsspråkpakten.

Oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens anbefalinger om samer, kvener/norskfinner og skogfinner

Som en oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens anbefalinger ble det i 2025 bevilget 90 millioner til forskningsprosjekter som skal styrke kunnskapen om samisk, kvensk/norskfinsk og skogfinsk samfunn og kultur. Forskningsrådet har ansvaret for tildeling av midlene.

Det er også bevilget penger til å utrede organiseringen av et nasjonalt kompetansesenter om fornorskingspolitikk og urett. Formålet er å gi majoritetsbefolkningen økt kunnskap om samer, kvener/norskfinner og skogfinner. Utredningen skal gjennomføres ved Universitetet i Tromsø.

I tillegg har Nasjonalt kompetansemiljø innen hatkriminalitet utarbeidet et veiledningshefte om hatkriminalitet mot nasjonale minoriteter og urfolk. Formålet er å styrke

kunnskapsgrunnlaget for etterforskning av hatkriminalitet.

Romer

I november 2025 avduket kong Harald et minnesmerke over norske romer som ble drept under andre verdenskrig. 66 romer ble deportert fra Norge til Auschwitz-Birkenau, mange av dem barn. Bare fire overlevde. Minnesmerket er et viktig symbol og en påminnelse om de grusomhetene som norske rom har vært utsatt for.

Jøder

Etter Hamas' angrep på Israel den 7. oktober 2023 og Israels påfølgende krig på Gaza, har HL-senteret dokumentert en økning i antisemittiske holdninger i befolkningen. 8,6 prosent av befolkningen uttrykker motvilje mot jøder i 2024, mot 4,7 prosent i 2022. På denne bakgrunn har HL-senteret igangsatt flere nye forskningsprosjekter i 2025. Prosjektene skal blant annet forsøke å kartlegge nordmenns holdninger til jøder, og kunnskapen om jødisk liv og antisemittisme i Norge.

Skogfinner

I oktober 2025 åpnet nybygget til Norsk Skogfinsk Museum på Svullrya. Dette er en viktig milepæl i arbeidet for å spre kunnskap om skogfinsk historie og kultur.

Romani/tater

NIM er ikke kjent med særskilte tiltak for romani/tater i 2025.

Europarådets ministerkomité anbefalte Norge i 2022 å umiddelbart «elaborate and adopt an action plan to combat

antigypsyism», i nært samarbeid med romer og romani/tater. Foreløpig er ingen slik plan utarbeidet. I sin rapportering peker regjeringen på at disse gruppene omfattes av helhetlig handlingsplan mot rasisme og diskriminering. Våren 2025 ble et forslag om å utarbeide en handlingsplan mot antisiganisme fremmet i Stortinget, men ikke vedtatt.

Tilskudd til nasjonale minoriteter

Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter inneholder ingen definisjon av begrepet «nasjonal minoritet». Statene har derfor stor frihet til å beslutte hvem som skal omfattes av begrepet. Regjeringen har i 2025 sendt forslag om å endre forskriften om driftstilskudd til nasjonale minoriteter på høring. Bakgrunnen er behovet for å tydeliggjøre hvilke personer som skal anses å høre til en nasjonal minoritet i Norge, og hvilke organisasjoner som kan motta driftstilskudd.

Urfolk

Regjeringen har lagt fram en handlingsplan mot diskriminering av samer. Klimaendringer kan true urfolks rettigheter, og det er fortsatt ikke gjennomført en helhetlig evaluering av myndighetenes håndtering av Fosen-saken.

Urfolk har et særlig menneskerettighetsvern etter blant annet Grunnloven § 108 og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP). Samene har status som urfolk i Norge. Dette innebærer at staten har plikt til å sikre samenes rett til kulturutøvelse, blant annet gjennom utnyttelse av naturressurser,

muligheten til å bevare og utvikle språk, kultur og samfunnsliv. I tillegg skal staten sikre samers rett til å bli konsultert i saker som kan påvirke samiske interesser direkte.

For informasjon om oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport, se tekst under overskriften «Nasjonale minoriteter».

Første handlingsplan mot hets og diskriminering av samer

Menneskerettighetene forplikter staten til å forby både diskriminering og hatprat, og til å ha effektive tiltak for å forebygge og bekjempe fordommer som bidrar til hets og hatprat. I 2025 la regjeringen fram den første nasjonale handlingsplanen mot hets og diskriminering av samer. Handlingsplanen har tiltak fordelt på ulike innsatsområder. Blant annet skal det bygges opp sterkere fagmiljøer i politidistriktene, og det skal igangsettes kompetanseheving i barnehager og skoler. Etter NIMs syn er det viktig at myndighetene sikrer en systematisk oppfølging av tiltakene, og at dette skjer i dialog med Sametinget og det samiske sivilsamfunnet. Dette vil også kunne bidra i forsoningsarbeidet.

Konsultasjoner med samiske rettighetshavere i inngrepssaker

NIM lanserte i 2025 rapporten «Forholdet mellom konsultasjoner og interessentdialog – Selskapers plikt til å beskytte samers menneskerettigheter i utbyggingssaker». I rapporten drøfter NIM blant annet de menneskerettslige forpliktelsene til å konsultere med urfolk i inngreps- og utbyggingssaker.

FNs ekspertmekanisme for urfolksrettigheter (EMRIP) har kommet med 18 anbefalinger til Norge om hvordan samers rettigheter kan styrkes i norsk rett. Særlig legger EMRIP vekt på hvordan prinsippet om fritt, forhåndsinformert samtykke kan ivaretas i lovgivning og praksis. Dette er ifølge EMRIP sentralt for å gi samiske rettighetshavere reell innflytelse i saker som har betydning for dem. Norske myndigheter har uttrykt skepsis til flere av forslagene fra FN, og mener norsk lovgivning reflekterer de menneskerettslige kravene.

NY GLOBAL ARBEIDSGRUPPE OM URFOLKS RETTIGHETER

- NIM tok i 2025 initiativ til å opprette en internasjonal arbeidsgruppe som skal arbeide for å styrke urfolks rettigheter.
- Arbeidsgruppen er tilknyttet Global Alliance of National Human Rights Institutions (GANHRI), en sammenlutning av nasjonale menneskerettighetsinstitusjoner fra over hele verden.
- Formålet med arbeidsgruppen er å skape en plattform for deling av kunnskap og erfaringer med andre medlemmer som arbeider med urfolks menneskerettigheter.

Hvordan trues samiske rettigheter og kultur av klimaendringer?

Både klimaendringer og den grønne omstillingen kan true samiske rettigheter og kultur i Sápmi. Dette viser rapporten «Just Transition or 'Green colonialism'?» fra Amnesty International og Samerådet.

Rapporten viser at samiske samfunn både rammes direkte av klimaendringer og indirekte gjennom økt energi- og ressursutvinning i samiske områder. Samiske rettighetshavere i Norge, Sverige og Finland gis etter rapportens vurdering ikke tilstrekkelige ressurser til å delta effektivt i beslutningsprosesser.

ANBEFALING

NIM fremmer en anbefaling om urfolks deltakelse i inngrepssaker i kapittel 2.

Staten har svart på FN-kritikk i Jovsset Ánte Sara-saken

I 2024 fikk Norge kritikk fra FNs menneskerettighetskomité i en sak om reindrift og urfolksrettigheter i Jovsset Ánte Sara-saken, hvor komiteen konstaterte at staten hadde brutt SP artikkel 27. I februar 2025 sendte Norge sitt svar til komiteen. I svaret fremhever norske myndigheter at det arbeides med ny reindriftslov, og at Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) er blitt konsultert. Myndighetene har gjort endringer i reindriftsloven § 60 a, slik at siidaen nå i større grad får bestemme hvordan reintallsreduksjon skal fordeles.

Fortsatt ingen helhetlig evaluering av Fosen-saken

I 2021 kom Høyesterett til at staten hadde krenket retten til kulturutøvelse for flere reindriftssamer i forbindelse med utbyggingen av vindkraft på Fosen. Både selve bruddet

på SP artikkel 27 og den manglende oppfølgingen av dommen fra regjeringens side i flere år etter at dommen falt, tilsier etter NIMs syn at myndighetenes håndtering av saken bør evalueres. NIM har både i 2024 og 2025 bedt om at Energidepartementet sørger for evaluering av Fosen-saken. Energi-departementet har i brev til NIM redegjort for tiltak som ble iverksatt etter dommen, men har ikke foretatt den helhetlige gjennomgangen NIM mener det er behov for.

Klima, miljø og menneskerettigheter
Regjeringen har foreslått endringer i klimaloven i lys av rettsutvikling i Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD). Den internasjonale domstolen (ICJ) har gitt en rådgivende uttalelse om statenes klimaforpliktelser, og EMD har frifunnet Norge i en sak om klima. Flere klimasøksmål verserer for domstolene her hjemme.

Grunnloven § 112 gir alle rett til et miljø som sikrer helsen, og til en natur der helse, produksjonsevne og mangfold bevares også for etterleken. Staten må beskytte innbyggernes rett til liv og helse mot skadelige klimaendringer etter Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 8. En rekke andre rettigheter blir også påvirket av klima- og miljøskade og kan pålegge statene plikter. Norge har dessuten inngått spesifikke avtaler om miljø og klima, som Parisavtalen. Slike avtaler som viser enighet mellom verdens stater påvirker hvordan pliktene under menneskerettighetene tolkes.

Nytt klimamål og forslag om endringer i klimaloven

Stortinget vedtok i juni et nytt klimamål på mellom 70 og 75 prosent utslippskutt innen 2035, sammenlignet med nivået i 1990. Til Stortingets energi- og miljøkomité har NIM særlig pekt på at

- klimamålet må baseres på en vurdering av Norges rimelige andel av de gjenværende utslipp innenfor 1,5-gradersmålet
- klimamålet må ikke dytte byrden med omstilling over på fremtidige generasjoner
- Norge er en liten stat som er avhengig av folkeretten, og vi har egeninteresse i å ta et særlig ansvar for at den fungerer, inkludert Parisavtalen

Regjeringen har også foreslått å ta inn to nye krav i klimaloven som svar på EMD-dommen *Klimaseniorinnen mot Sveits* fra 2024, hvor det for første gang ble slått fast at staten har menneskerettslige plikter til å redusere klimagassutslipp for å beskytte liv, helse og livskvalitet mot klimaendringene. Regjeringens forslag er å

- jevnlig lage og oppdatere en plan i regjeringens rapportering etter klimaloven, Grønn bok, som viser hvordan Norge skal nå klimamålene gjennom konkrete tiltak
- lage utslippsbaner som viser hvordan utslippene i Norge kan utvikle seg fram mot 2050. Disse skal ikke være bindende, men gi et godt grunnlag for langsiktig planlegging

NIM støtter de foreslåtte endringene, men mener det er behov for ytterligere justeringer av klimaloven for å redusere risikoen for brudd på EMK på klimafeltet. Blant annet savner NIM en vurdering av hva som er Norges rimelige andel under 1,5-graders-målet i Parisavtalen, og Norges lave historiske utslippskutt. Dette betyr at Norge vil slite med å føre bevis for at utslippskutt vil gjennomføres i tide.

Klimasak mot Norge i EMD

I oktober fant EMD at Norge ikke hadde brutt EMK artikkel 8 i en sak om tildeling av ti letelisenser i Barentshavet i 2016, som var tema i *Klimasøksmål I*. EMD fastslår likevel at staten har prosessuelle forpliktelser: Før godkjenning av petroleumsprosjekter må det foretas en vurdering av miljø- og klimaeffekter som er basert på beste tilgjengelige vitenskap. Vurderingen må omfatte *samlede* utslipp fra produksjon og forbrenning fra norske prosjekter, og ta stilling til om aktiviteten er forenlig med nasjonale og internasjonale klimaforpliktelser. Dommen understreker at det er en nær sammenheng mellom tildeling av lisenser og risikoen for menneskerettighetsbrudd som følge av klimaendringer.

Klimasøksmål II i Borgarting lagmannsrett

Borgarting lagmannsrett avsa dom i *Klimasøksmål II* i november. Saken gjaldt godkjenninger av plan for utbygging og drift (PUD) for tre petroleumsfelter i Nordsjøen. Borgarting fant at godkjenningene var ugyldige på grunn av saksbehandlingsfeil. Selv om minstekravene til innholdet i operatørens miljøkonsekvensrapport var oppfylt, var ikke kravene til myndighetenes

vurdering det. Hovedårsakene var manglende vurdering av prosjektenes bidrag opp mot de samlede forbrenningsutslippene fra norsk petroleumsvirksomhet, det globale karbonbudsjettet og de globale klimavirkningene. Saken er anket til Høyesterett.

MASSIVT NATURTAP I NORGE

- I oktober publiserte NRK sammen med mediehus i ti europeiske land en kartlegging som viser at Europa lider et omfattende natur- og matjordtap som tilsvarer nesten 600 fotballbaner daglig.
- Norge er det landet som bygger ned mest natur per innbygger, ifølge undersøkelsen.
- Grunnloven § 112 gir enhver rett til et miljø som sikrer helsen og til en natur der produksjonsevne og mangfold bevares.

Konsekvensutredninger av forbrenningsutslipp

I 2025 har det vært flere høringer av konsekvensutredninger av forbrenningsutslipp fra olje og gass fra norsk kontinentalsokkel. NIM har i høringene vært skeptisk til utredninger som baserer seg på hypotetiske scenarier der redusert salg av norsk olje og gass ikke får effekt fordi det erstattes av andre land, det såkalte «markedssubstitusjonsargumentet». Dette argumentet har både EFTA-domstolen og Borgarting avvist. I tillegg påpekte NIM at konsekvensutredninger må

- tydelig vurdere konsekvenser for Norges klimamål, globale vippepunkter og sårbare grupper

- sikre offentlighetens tilgang til miljøinformasjon
- gi et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for myndighetene i tråd med Grunnloven § 112 og menneskerettighetsforpliktelser

Den internasjonale domstolen i Haag (ICJ) med rådgivende uttalelse om klimaendringer

ICJ kom i juli med en rådgivende uttalelse om klimaendringer. Her kom det flere avklaringer om både Paris-avtalen og forholdet mellom menneskerettigheter, klima og miljø, og det ble fastslått at klimagassutslipp kan utgjøre folkerettsbrudd. Dette kan åpne for at stater som er sterkt påvirket av klimaendringer, kan saksøke stater som har et særlig ansvar for dem. ICJ sier også at produksjon, forbruk, leteliser og subsidier av fossilt brensel kan utgjøre brudd på folkeretten.

Ytrings- og forsamlingsfrihet

Regjeringen har lagt fram en ny ytringsfrihetsstrategi, og regulering av store teknologiselskaper har vært på agendaen. Samtidig har Høyesterett behandlet en rekke saker om ytrings- og demonstrasjonsfrihet.

I Norge står ytringsfriheten sterkt. Gjennom friheten til å kunne ytre seg og få informasjon, kan innbyggerne få mer innsikt, utvikle seg og være aktive deltakere i samfunnet. Ytrings- og forsamlingsfriheten er en nødvendig forutsetning for et velfungerende demokrati, og henger også tett sammen med realiseringen av andre menneskerettigheter.

Regjeringen med ny ytringsfrihetsstrategi og strategi mot desinformasjon

Regjeringen la i september fram sin nye ytringsfrihetsstrategi, som redegjør for hvordan regjeringen vil legge til rette for ytringsfrihet og en velfungerende offentlighet i Norge. NIM har arbeidet med mange av temaene som tas opp i strategien, og flere av tiltakene er i tråd med NIMs tidligere anbefalinger. Blant disse er samarbeid med partene i arbeidslivet om ytringsfrihet for ansatte, styrking av politiets kompetanse på hatkriminalitet og videreutvikling av statistikk og analyse om hatkriminalitet. Regjeringen vil også arbeide mot utviklings- trekk som kan forvrengte og manipulere meningsdannelsen i befolkningen, og bidra til økt kunnskap om mediene, kildekritikk og personvern i befolkningen.

Falsk eller villedende informasjon kan ha negative konsekvenser for samfunnsdebatten og demokratiet. Desinformasjon kan være et nyttig verktøy for fiendtlige aktører for å påvirke politiske prosesser, øke polarisering eller spre mistillit i befolkningen. I juni la regjeringen fram en strategi for å styrke motstandskraften mot desinformasjon, der det blant annet foreslås å styrke befolkningens kritiske medieforståelse, ansvarliggjøre og følge opp sosiale medier, styrke redaktørstyrte medier, og øke kunnskapen om og forskningen på desinformasjon. Strategien understreker at motstandskraft mot desinformasjon må bygges uten at det går på bekostning av ytringsfriheten. NIM er enig i at en slik strategi er nødvendig i en ny digital virkelighet. Det er likevel viktig at det i det løpende arbeidet ikke blir

grobunn for en oppfatning om at staten vil regulere meninger eller ytringer.

Digital Services Act (DSA)

DSA er et regelverk fra EU som regulerer store sosiale medieplattformer. Regjeringen foreslo i 2025 å innta regelverket i norsk rett gjennom en ny lov om digitale tjenester. Dette ledet til flere diskusjoner i norsk offentlighet. Tilhengerne mener det er et nødvendig fremskritt for å få mer demokratisk kontroll med tek-selskapene. Motstanderne er bekymret for ytrings- og informasjonsfriheten, og om reglene i realiteten vil kunne innebære sensur fra myndighetene.

FORSKNING PÅ BEFOLKNINGENS HOLDNING TIL YTRINGSFRIHET

Stiftelsen Fritt ord og Institutt for samfunnsforskning har igangsatt et nytt forskningsprosjekt om nordmenns holdning til ytringsfriheten, som skal være klart i 2026. Forskerne ønsker særlig å finne ut av

- om det er en økende polarisering mellom befolkningsgrupper i synet på ytringsfrihet og offentlighet
- hvordan folks vurdering av offentlighet og informasjonsfrihet preges av ny informasjonsteknologi og kunstig intelligens
- på hvilken måte holdninger til ytrings- og informasjonsfrihet preges av krig, konflikt og en ny sikkerhetssituasjon

Etter NIMs vurdering er ikke regelverket i strid med ytringsfriheten. Plattformene har fått monopollignende makt over store deler av det som er selve infrastrukturen for ytrings- og informasjonsfriheten, og det er lite gjennomskiktighet i hvordan de modererer innhold og hvordan algoritmer påvirker innholdet som presenteres for brukerne. Det ville være vanskelig for Norge å lage alternative og effektive reguleringer alene. Det er likevel viktig at håndhevingen i praksis balanseres mot andre hensyn, som faren for nedkjølende effekt på ytringsfriheten.

Redaksjonell uavhengighet i Grunnloven?

Undergraving av frie og uavhengige medier kan være et skritt på veien mot et mer autoritært samfunn. Påvirkningen av mediene kan skje direkte, men også i form av press som fører til selvsensur. Den redaksjonelle uavhengigheten beskytter mot overstyring fra eiere. Dermed kan ikke politiske eller kommersielle aktører kjøpe opp og påvirke mediene til å fremme egne interesser. Redaksjonell uavhengighet er lovfestet i Norge, men dette kan endres dersom et sittende storting får flertall for å endre loven. NIM har derfor utredet å grunnlovsfeste prinsippet om redaksjonell uavhengighet. Dette vil kunne styrke medienes rolle og verne den redaksjonelle uavhengigheten mot skiftende politiske strømninger. Norsk redaktørforening har fremmet forslaget, sammen med blant andre Juristforbundet, Norsk journalistlag, Fagpressen og Norsk presseforbund.

Flere saker om ytringsfrihet i Høyesterett

Høyesterett behandlet i 2025 flere saker om ytringsfrihet, som illustrerer at grensedragningene kan være vanskelige å trekke.

I HR-2025-813-A fant Høyesterett at det ikke var i strid med forbudet mot forhåndssensur i Grunnloven § 100 å fradømme en person retten til å ha brukerkontoer på TikTok og Facebook for en periode på tre år. Forbudet har fram til nå vært oppfattet som tilnærmet absolutt, men Høyesterett kom i denne saken til at det kan gjøres unntak etter en interesseavveining.

I HR-2025-1726-A ble en kvinne dømt for hensynsløs atferd etter straffeloven § 266 etter å ha publisert et Facebook-innlegg hvor hun oppga at en navngitt advokat tidligere var dømt for seksuallovbrudd. Ifølge Høyesterett kunne hun dømmes for dette selv om ærekrenkelser ikke lenger er straffbart, hvis vilkårene i § 266 er oppfylt.

I HR-2025-1188-A behandlet Høyesterett en sak om kildevern, hvor avisen Fædrelandsvennen hadde blitt pålagt å gi opplysninger om en abonnent som var mistenkt for brannstiftelse. Høyesterett fant at kildevernet ikke nødvendigvis var til hinder for utlevering i så alvorlige saker. I denne saken hadde den mistenkte erkjent å ha stiftet brannen. Det var derfor ikke behov for informasjonen for å oppklare saken, og pålegget var derfor ikke nødvendig eller forholdsmessig etter EMK artikkel 10.

I HR-2025-1238-A ble 13 aktivister frifunnet av Høyesterett etter en demonstrasjon mot myndighetenes oppfølging av Fosen-dommen fra Høyesterett i 2021, hvor det ble fastslått at reindriftssamenes rett til kulturutøvelse var krenket. Høyesterett begrunnet resultatet med at en bot ville vært et uforholdsmessig inngrep i demonstrasjonsfriheten, og at man i vurderingen måtte vektlegge myndighetenes tiltak både før, under og etter demonstrasjonen.

I HR-2025-2521-A tok Høyesterett stilling til om skadeverk mot Monolitten i Frognerparken og mot fasaden til Klima- og miljødepartementet kunne føre til straffrihet fordi det ble begått i forbindelse med demonstrasjoner mot regjeringens oljepolitikk. Høyesterett kom til at klimaaktivistene kunne straffes.

Privatliv, personvern og ny teknologi

Kunstig intelligens og barns skjermbruk har blitt hyppig diskutert, og regjeringen har varslet flere tiltak for å regulere dette. Samtidig innføres stadig nye hjemler for å samle inn informasjon om befolkningen for å forebygge kriminalitet.

Ny teknologi har mange positive konsekvenser og kan styrke forskning og effektivisering i flere sektorer. Samtidig vil den kunne ha utilsiktede negative konsekvenser for menneskerettighetene, blant annet retten til privatliv, ytringsfrihet og forbudet mot diskriminering. Reglene som gjelder ny teknologi er internasjonale, komplekse og dynamiske. Dette gjør det krevende å holde oversikt over det rettslige feltet. Samtidig gir teknologien økte muligheter til å samle og systematisere informasjon om befolkningen, både fra private og statlige aktører. Dette gir nye utfordringer for retten til privatliv.

Barns skjerm- og nettbruk

De fleste er enige i at vi må beskytte barn mot skadelig påvirkning fra nettbruk, skjerm og sosiale medier, men det er vanskelig å komme med gode løsninger som fungerer i praksis. Regjeringen foreslo i 2025 en lov om 15 års aldersgrense for bruk av sosiale medier. NIM støtter intensjonen bak forslaget, men peker på en rekke rettslige og menneskerettslige utfordringer som må utredes nærmere før lovforslaget vedtas. Blant annet bør forholdet til Grunnlovens forhåndssensurforbud vurderes, og man bør også vurdere andre tiltak som kan beskytte barn.

I etterkant av forslaget har EU-parlamentet varslet at de vil foreslå 16 års aldersgrense for bruk av sosiale medier, eller 13-årsgrense med foreldrenes samtykke. I desember innførte Australia som første land i verden en aldersgrense på 16 år.

Kunstig intelligens og superintelligens

Kunstig intelligens (KI) fortsetter sitt inntog og byr på både muligheter og utfordringer. Den regjeringsoppnevnte ekspertgruppen for KI publiserte sin rapport i februar. Her kartlegges betydningen av KI for sikre og demokratiske valg. Rapporten inneholder anbefalinger til tiltak for å møte utfordringene KI kan medføre for det norske demokratiet og tilliten til norske valg.

En sentral utfordring har vært hvordan KI skal reguleres. EU har vedtatt en forordning om KI, som tar sikte på en helhetlig regulering av KI og som gir medlemsstatene lik lovgivning. Målet er å tilrettelegge for trygg og etisk KI som ivaretar helse, sikkerhet og grunnleggende rettigheter, og forordningen stiller krav til KI-systemer basert på risikonivå. Det er for eksempel forbudt å bruke KI-systemer som strider mot grunnleggende verdier og menneskerettigheter. Som følge av dette ble en ny lov om KI sendt på høring i 2025, som tar sikte på å inkorporere forordningen i norsk rett.

Utviklingen av stadig kraftigere KI kan få store konsekvenser for enkeltmennesker, samfunnet og global sikkerhetspolitikk. Hva skjer hvis KI blir smartere enn mennesker? NIM og Teknologirådet lanserte i desember en felles rapport om hvordan en fremtid med superintelligens kan se ut.

I rapporten skisseres mulige fremtids-scenarioer for 2030, og hvordan disse vil kunne påvirke menneskerettighetene.

TILLITEN TIL OFFENTLIG FORVALTNING FALLER

- Direktoratet for økonomistyring (DFØ) gjennomførte sin innbyggerundersøkelse høsten 2025.
- Undersøkelsen viser at særlig tilliten til offentlig forvaltning faller, fra 62 % til 52 % siden 2021.
- Mellom 2021 og 2023 var det en nedgang i tilliten til både Stortinget og regjeringen. I 2025 gikk tilliten opp igjen for begge, til henholdsvis 58 og 57 %.
- Valgsystemet er den institusjonen med høyest tillit (81 %), fulgt av politiet (78 %), domstolene (76 %), Stortinget og regjeringen. Tilliten er lavest til de politiske partiene (38 %).

Kriminalitetsforebygging og overvåking av nettaktivitet

Sommeren 2025 foreslo regjeringen regler som skal gjøre det mulig for politiet å hente ut informasjon om IP-adresser for å forebygge kriminalitet. Etter dagens regler kan man gjøre dette kun ved *etterforskning* av kriminalitet, altså når et straffbart forhold allerede er begått. NIM var kritisk til forslaget, og pekte på at det kan innebære betydelige inngrep i retten til privatliv og i ytringsfriheten. NIM anbefalte at forslaget justeres og rammes inn av tydeligere rettssikkerhetsmekanismer.

Et annet, eksisterende overvåkingstiltak er etterretningstjenestens adgang til såkalt tilrettelagt innhenting. Etterretningstjenesten kan innhente elektronisk kommunikasjon som krysser landegrensene i fiberkabler. På grunn av måten elektronisk kommunikasjon foregår på, gjelder dette svært mye informasjon, også kommunikasjon mellom norske borgere som befinner seg i Norge, for eksempel e-poster, telefon eller internett-trafikk. I november overleverte EOS-utvalget, som kontrollerer e-tjenestens bruk av verktøyet, en særskilt melding til Stortinget. Her fremgår det at e-tjenesten har lagret informasjon i strid med loven. Dette er alvorlig, og kan etter NIMs syn føre til risiko for brudd på retten til privatliv etter Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 8.

Regjeringen åpnet også for innspill til et utvalg som skulle evaluere reglene om tilrettelagt innhenting. Det skulle imidlertid ikke vurderes om lovverket var i tråd med menneskerettslige forpliktelser. Etter NIMs syn er denne avgrensningen problematisk, siden det var lovgivers intensjon nettopp at lovverket skulle praktiseres innenfor menneskerettslige rammer. EOS-utvalgets rapport viser også at selve praktiseringen i noen tilfeller har vært i strid med loven. Etterretningstjenestens arbeid er per definisjon hemmelig, og det er vanskelig for andre enn domstolene og EOS-utvalget å vurdere om de holder seg innenfor lovverket. Det gjør det desto viktigere at vi har god lovgivning som sikrer mot misbruk, og at organene satt til å kontrollere dette har nok kompetanse og ressurser.

NIM har i 2025 avgitt høringsuttalelser til en rekke forslag til lov- og forskriftsendringer som på ulike måter kan gripe inn i privatlivet. Det innføres stadig nye hjemler for informasjonsdeling mellom offentlige tjenester for å forebygge kriminalitet, og stadig nye regler for innsamling av informasjon om borgerne. De mange lovforslagene sees sjelden i sammenheng, slik at det er vanskelig å overskue de totale personvernkonsekvensene.

Rettssystemet

Flere skal få fri rettshjelp, og beredskap har vært i fokus. Det ble stor offentlig debatt omkring forslaget til sivilbeskyttelseslov, blant annet om lovens forhold til Grunnloven.

Rettssystemet er en grunnpilar i rettsstaten. Grunnloven §§ 95 og 96 skal sikre alle en rettfærdig rettergang og beskyttelse mot straff uten lov og dom. En effektiv rettsbeskyttelse forutsetter en uskyldspresumisjon i straffesaker, uavhengige og upartiske domstoler, rett og mulighet til å tale sin sak og rimelig saksbehandlingstid. Dette er menneskerettigheter Norge har forpliktet seg til å sikre, blant annet etter Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK), FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) og EØS-avtalen.

Sivilbeskyttelsesloven

En av de mest diskuterte sakene innenfor rettsstatsfeltet i året som gikk, var endringer i sivilbeskyttelsesloven. Ved utgangen av 2024 fremmet regjeringen et lovforslag som skulle sikre sivil arbeidskraftberedskap for situasjoner der rikets sikkerhet eller selv-

stendighet var i fare. Lovforslaget inneholdt vide fullmakter til å pålegge, endre og regulere arbeid i krisetid. NIM var kritisk til forslaget, og stilte i høringsrunden spørsmål både ved bestemmelsenes anvendelsesområde og hvor godt ivaretatt de menneskerettslige rammene var. I tillegg mente NIM at forslaget kunne ha konsekvenser for maktfordelingen og Stortingets rolle i krisetider som burde vurderes nærmere. Dette spilte NIM inn til Stortingets justiskomite i muntlig høring om forslaget. NIM sendte også et brev til komiteen.

Våren 2025 stemte likevel et flertall på Stortinget for lovforslaget i førstegangs votering. Før andregangs votering ble det imidlertid omfattende offentlig debatt om saken, etter at en UiO-professor kom med sterk kritikk av flere deler av forslaget. Kritikken handlet om mange av de samme betenkelighetene som NIM hadde tatt opp med justiskomiteen før førstegangs votering. Lovbehandlingen ble utsatt, og et nytt lovforslag som hensyntok deler av kritikken ble vedtatt senere samme vår.

Rettshjelp til flere, i flere typer saker

Stortinget vedtok endringer i rettshjelpsloven, som trådte i kraft i oktober 2025. Flere typer saker kvalifiserer nå til fri rettshjelp, blant annet hvis man er utsatt for ulike tvangstiltak i fengsel. Gjennom nye regler for inntektsgrenser og egenandel vil også flere kvalifisere til å få rettshjelp dekket av det offentlige. Selv om menneskerettighetene ikke nødvendigvis stiller strenge krav til når rettshjelp må dekkes av det offentlige i sivile saker, er tilgang til domstolene et

reelt hinder for at mange får håndhevet sine rettigheter. I praksis er fri rettshjelp derfor viktig for at personer med lav inntekt skal kunne ivareta sine menneskerettigheter.

Beredskap for domstolene

Kriser som pandemier, krig eller nødsituasjoner kan gjøre at systemene vi vanligvis tar for gitt, ikke fungerer. Våren 2025 sendte Justis- og beredskapsdepartementet forslag om nye regler om domstolenes funksjonsevne i ekstraordinære situasjoner på høring. Formålet er blant annet å sikre at domstolene kan fortsette å behandle saker selv om det skulle oppstå fremtidige kriser, og at domstolene landet over da får en forutsigbar og ensartet praksis. NIM støttet formålet med lovendringene, men hadde innspill til forslaget for å bedre ivareta domstolenes uavhengighet, som staten har plikt til etter både Grunnloven og menneskerettighetene.

ANBEFALING

NIM fremmer en anbefaling om påtalemyndighetens uavhengighet i kapittel 2.

Rusbrukere

342 mennesker døde av overdose i 2024. Dette er en nedgang fra 2023, men siden 2012 har det vært en signifikant økning av narkotikautløste dødsfall per år. Samtidig er rusfeltet i utvikling. Det har skjedd store endringer i de strafferettslige reglene, og det er varslet flere tiltak som gjelder helse- og velferdstjenester.

Personer som bruker ulovlige rusmidler kan oppleve mange menneskerettighetsutfordringer. Aktuelle rettigheter på rusfeltet er blant annet retten til privatliv, retten til helse, barns rettigheter, statens plikt til å beskytte voldsutsatte og diskrimineringsvernet.

Fra straff til forenklet forelegg

Regjeringen foreslo i april endringer i straffeloven og legemiddeloven om befatning med mindre mengder narkotika til eget bruk. Lovendringene som til slutt ble vedtatt av Stortinget ble endret på flere punkter, slik at bruk eller besittelse av narkotika til eget bruk som hovedregel skal møtes med forenklet forelegg. Dette betyr at bruk eller besittelse av narkotika fortsatt er straffbart, men at man får en lav bot. Dersom man er rusavhengig skal man ikke få straff. Er man under 18 år skal man ikke få bot, men henvises til rådgivende enhet for russaker. NIM mener flere av endringene kan være bedre egnet til å ivareta menneskerettighetene, blant annet gjennom forbedret tilgang til helsetjenester og redusert stigmatisering.

Helse- og velferdstjenester får mer fokus

I 2024 la regjeringen fram første del av sin forebyggings- og behandlingsreform for rusfeltet, som har blitt fulgt opp av tiltak i 2025.

Det er blant annet oppnevnt et utvalg, Rusbehandlingsutvalget, som skal gjennomgå forskning og foreslå tiltak på en rekke områder innen rus- og velferdstjenester. NIM mener dette er et viktig skritt i retningen av en mer kunnskapsbasert tilnærming til behandling av rusmiddelproblemer.

Riksrevisjonen lanserte i februar en rapport om helse- og velferdstjenester til personer med samtidige rusmiddellidelser og psykiske lidelser (ROP-lidelser), som konkluderte med at myndighetenes innsats var *sterkt kritikkverdig*. Blant annet er det ikke gjort nok for å sørge for at pasientgruppen får hjelpen de trenger i form av behandling, aktivitet og oppfølging. Samhandlingen mellom tjenestene fungerer heller ikke etter hensikten. NIM mener funnene bekrefter en alvorlig bekymring som har vært delt av mange aktører på rusfeltet de senere årene. I vår rapport *Rus og menneskerettigheter* fra 2022 anbefalte NIM at myndighetene bør styrke helsetilbudet til personer med ROP-lidelser.

Som ledd i oppfølgingen av Riksrevisjonens rapport har regjeringen blant annet lansert en handlingsplan for å heve levealderen hos mennesker med ROP-lidelser. Mange av tiltakene tar sikte på å forbedre oppfølgingen av sykdom, forebygge sykdom og bedre helsehjelpen som ytes til gruppen.

I august lanserte Helsedirektoratet også en ny handlingsplan mot overdoser, med mål om å redde flere liv. Handlingsplanen inneholder tiltak mot overdoser av både ulovlige rusmidler, reseptbelagte medisiner og alkohol.

Diskriminering

Stortinget har vedtatt å inkorporere FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven. I tillegg er det foreslått endringer i vergemålsloven, og staten er dømt i en sak om etnisk diskriminering i politiet.

Både Grunnloven § 98 og flere menneskerettighetskonvensjoner forbyr diskriminering. Staten har også plikt til å aktivt motvirke dette. I tillegg til at FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) inneholder et generelt diskrimineringsforbud, finnes det tre spesifikke ikke-diskrimineringskonvensjoner:

- FNs kvinnekongresskonvensjon
- FNs rasediskrimineringskonvensjon
- FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne

Det norske likestillings- og diskrimineringsregelverket håndheves blant annet av Diskrimineringsnemnda, i tillegg til de ordinære domstolene.

Inkorporering av CRPD

I desember vedtok Stortinget å inkorporere FNs konvensjon for rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) i menneskerettsloven. I lovproposisjonen deler regjeringen NIMs vurderinger om at de rettslige konsekvensene av inkorporering vil være begrensede, blant annet fordi CRPD allerede er ratifisert av Norge og gjelder for Norge uten reservasjoner. Samtidig vil inkorporering i menneskerettsloven sende et viktig signal om at funksjonshemmede

har de samme menneskerettighetene som alle andre, og bidra til å øke bevisstheten i forvaltningen om gruppens rettigheter. Dette er en sak NIM har jobbet med over lengre tid, og vi leverte blant annet en grundig høringsuttalelse i 2024 til utredningen som lovforslaget bygger på. NIM mener inkorporering er en viktig anerkjennelse av funksjonshemmedes menneskerettigheter.

Tilgang til elektronisk identitet

Tilgang til bankID og andre former for elektronisk identitet (eID), er i økende grad en forutsetning for å få tilgang til grunnleggende offentlige og private tjenester. En rapport fra forskere ved UiO dokumenterte i 2025 flere rettslige utfordringer i befolkningens tilgang til eID, blant annet knyttet til rettssikkerhet, diskriminering og menneskerettslige forpliktelser. NIM mener rapporten er et viktig kunnskapsgrunnlag for myndighetenes innsats for å sikre mer inkluderende digitale offentlige tjenester.

Sivilombudet behandlet i 2025 en klagesak om tilgang til digitale offentlige tjenester fra Norsk Forbund for Utviklingshemmede (NFU). Klagen ble opprinnelig behandlet i Diskrimineringsnemnda. Spørsmålet var om myndighetene hadde brutt forbudet mot indirekte diskriminering fordi det ikke er laget et innloggingssystem til offentlige digitale tjenester som er tilgjengelig for alle. Mange utestenges i dag fra digitale tjenester fordi de ikke får tilgang til eID på høyeste sikkerhetsnivå. Diskrimineringsnemnda konkluderte i denne saken med at det ikke forelå diskriminering. Sivilombudet konkluderte på sin side med at nemndas saks-

behandling var mangelfull og anbefalte NFU å sende en begjæring om gjenåpning. Etter ny behandling valgte nemnda i desember å utsette saken og vurderte ved årsskiftet å forelegge en av sakens sentrale rettslige spørsmål for EFTA-domstolen.

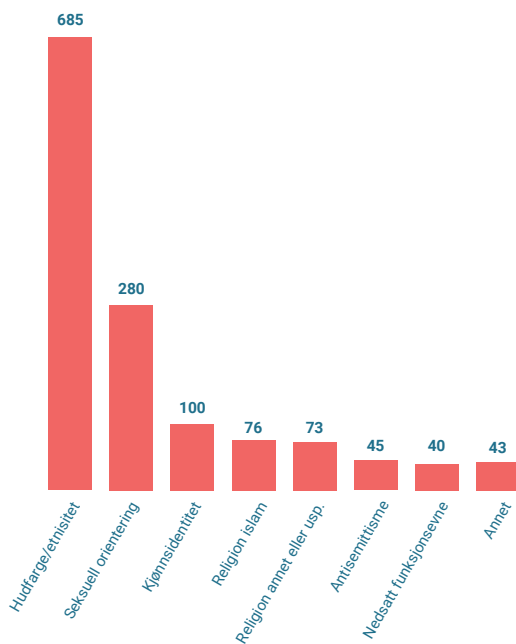
ANBEFALING

NIM fremmer en anbefaling om tilgang til elektronisk identitet (eID) i kapittel 2.

Posten skal fram, men hvor?

I mars leverte Postutvalget en rapport som blant annet foreslo at brev som hovedregel skal leveres til betjente postpunkter i stedet for hjem i postkassen. Man kunne likevel *velge* å få brev levert i postkassen en gang i uken. NIM pekte i høringen blant annet på at løsningen kunne utfordre tilretteleggingsforpliktelsene i CRPD og det generelle diskrimineringsforbudet. Regjeringen har høsten 2025 sendt et lovforslag om endringer i postloven på høring, hvor det ble gått bort fra denne delen av Postutvalgets forslag. Alle skal dermed kunne få post i postkassen en dag i uken uten å måtte be om det.

Registrerte anmeldelser av hatkriminalitet, sortert etter motiv. (Kilde: Politidirektoratet)

Vergemålsloven – mer selvbestemmelse og frivillighet

Regjeringen foreslo på slutten av 2024 en rekke endringer i vergemålsloven som skal bidra til økt vektlegging av selvbestemmelse og frivillighet. Forslaget følger opp Stortingets anmodningsvedtak fra 2021 om å foreta en helhetlig gjennomgang av vergemålsordningen. Forslaget var på høring i 2025. Saken er nå til behandling i Justis- og beredskapsdepartementet.

Forslagene vil etter NIMs syn bedre ivareta en av hovedintensjonene bak CRPD, som er å styrke funksjonshemmedes selvbestemmelsesrett og rettslige handleevne slik at

den blir på lik linje med andres. Samtidig mener NIM at det er behov for flere endringer for å fullt ut ivareta Norges menneskerettslige forpliktelser, særlig knyttet til etablering av et system for beslutningsstøtte. NIM støtter derfor at departementet fortsetter sin helhetlige gjennomgang av vergemålsordningen.

Staten dømt til erstatning for etnisk diskriminering – men saken er anket

Oslo tingrett fant i november at staten er erstatningsansvarlig overfor en mann som ble diskriminert av politiet i Trondheim på etnisk grunnlag over en lengre periode. Staten var enig med saksøker i at det hadde skjedd diskriminering i strid med menneskerettighetene, men var uenig i erstatningsansvaret. Saken er anket av staten.

1 AV 4 INNVANDRERE I OSLO OPPLEVER DISKRIMINERING

- I en ny rapport om rasisme i Oslo oppgir 1 av 4 innvandrere at de har opplevd diskriminering på grunn av sin bakgrunn.
- Det rapporteres om rasisme eller diskriminering både på arbeidsplasser, i skolen, i helsevesenet og på gata.
- Kartleggingen er utført av Proba samfunnsanalyse i samarbeid med By- og regionforskningsinstituttet NIBR ved OsloMet.

Eldre

I 2025 ble det avdekket alvorlig svikt i eldreomsorgen. Flere eldre har vansker med å orientere seg i et stadig mer digitalisert samfunn.

Flere menneskerettigheter, som retten til helse, privatliv og autonomi, og forbudet mot nedverdiggende og uverdiggende behandling kan aktualiseres når sårbare eldre ikke blir godt nok ivaretatt. Det foregår en internasjonal debatt om det bør utformes en egen FN-konvensjon om eldres menneskerettigheter. NIMs arbeid knytter seg til særlig sårbare eldres rettighetsutfordringer.

Eldre skal kunne få behandling for alvorlig sinnslidelse på sykehjem

Fram til nylig har eldre måttet flyttes til en psykiatrisk institusjon dersom de lider av alvorlig sinnslidelse og trenger psykiatrisk behandling for det. Fra 2025 ble lov om psykisk helsevern endret, slik at psykisk helsehjelp også skal kunne gis på sykehjem, der pasienten bor. NIM mener at lovendringen kan bidra til å oppfylle eldres krav på helsehjelp på en bedre måte. Loven trer i kraft i juni 2026.

Avvik i eldreomsorgen

Aftenposten og Stavanger Aftenblad har i flere saker i 2025 satt fokus på forholdene for eldre ved sykehjem. I en gjennomgang av 14.500 avviksmeldinger fra sykehjem i Sør-Rogaland i 2023, fant Stavanger Aftenblad et betydelig antall hendelser som utgjorde uverdiggende behandling. Aftenposten har gransket 500 klager på sykehjem over hele landet. Mange av klagenes handlet om manglende helsehjelp, stell og tilsyn, samt

lav bemanning eller kompetanse. Dårlig behandling av eldre kan være brudd på menneskerettighetene. NIM uttalte seg i begge sakene, og pekte blant annet på at funnene viser risiko for manglende ivaretagelse av rettighetene til noen av samfunnets mest sårbare. NIM har over tid påpekt lignende menneskerettslige utfordringer i eldreomsorgen, og anbefalt ulike tiltak for å bedre situasjonen.

Digitalt utenforskap blant eldre

Høsten 2025 presenterte NIM en undersøkelse som kartla barrierer mot bruk av offentlige digitale tjenester. Undersøkelsen viser at én av fire er redde for å falle utenfor samfunnet som gammel fordi de ikke klarer å ta i bruk offentlige digitale tjenester i fremtiden. Mange oppgir at de selv eller noen de kjenner har hatt vansker med å ta i bruk offentlige digitale tjenester. Åtte av ti svarer at personen(e) som har hatt digitale vansker hadde minst ett kjennetegn som kan gjøre dem digitalt sårbare. Høy alder er kjennetegnet som går igjen hos flesteparten av respondentene.

Undersøkelsen viser at digitalt utenforskap er et samfunnsproblem som rammer en stor andel av befolkningen, inkludert eldre. Menneskerettighetene forplikter myndighetene til å sikre at offentlig informasjon og tjenester er tilgjengelige for hele befolkningen.

For å ivareta menneskerettighetene i det digitale skiftet, mener NIM at myndighetene må komme sterkere på banen for å sikre at offentlige digitale tjenester er mulige å ta i bruk for så mange som mulig, inkludert

digitalt sårbare eldre. Samtidig må det utvikles bedre alternative løsninger for personer som ikke har forutsetning for å ta i bruk digitale plattformer på samme måte som resten av befolkningen.

Helse og omsorg

Det er konstatert brudd på reglene om tvang i helsevesenet, og ny helseberedskaps- og smittevernlov er sendt på høring. Stortinget har vedtatt endringer i tvangslovgivningen.

Staten har plikt til å beskytte retten til liv og helse. FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK), FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) og FNs barnekonvensjon stiller krav til myndighetene, for eksempel når det gjelder retten til helse, autonomi og medbestemmelse. Helsetiltak som innebærer tvang eller restriksjoner kan gripe inn i en rekke menneskerettigheter, som retten til privatliv eller forbudet mot nedverdiggende behandling.

Internasjonale anbefalinger om tvang

I januar publiserte Europarådets torturkomité (CPT) sin rapport etter besøket til Norge i 2024. Ifølge CPT var de fysiske fasilitetene på de tre helseinstitusjonene de besøkte svært gode. CPT var likevel kritiske til bruken og registreringen av tvangsmidler, bemanningssituasjonen og til at kvinner og menn var plassert sammen. Eksempelvis var CPT bekymret for tre pasienter ved Østfold sykehus som i 2023 hadde blitt holdt i belter i sengene sine over flere uker, opptil 43 dager i strekk. Ifølge CPT kunne behandlingen «very well amount to inhuman

and degrading treatment» etter Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 3. Tilgangen til rettshjelp ble også kritisert.

BRUK AV TVANG I STRID MED LOVEN

En tilsynsrapport fra Statsforvalteren i Agder avdekket at Sørlandet sykehus i flere tilfeller hadde utført gynekologiske undersøkelser eller inngrep som innsettelse av spiral under tvang, uten å følge regelverket. Ifølge Statsforvalteren hadde sykehuset

- ikke god nok oversikt over bruk av tvungen helsehjelp
- ikke gitt god nok opplæring til ansatte
- ikke fulgt lovverket når pasienter uten samtykkekompetanse ble behandlet i narkose

Endringer i tvangslovgivningen

I 2025 ble det innført et senket beviskrav for når noen skal anses for å mangle beslutningskompetanse etter pasient- og brukerrettighetsloven. Dette har betydning for om man kan behandles med tvang. Etter NIMs vurdering vil endringen isolert sett øke risikoen for bruk av ulovlig tvang overfor pasienter som i realiteten er beslutningskompetente. I høringen var NIM skeptisk til at terskelen for tvang ble senket, samtidig som man ikke vurderte alternative tiltak. Blant annet kunne det vært vurdert tiltak for å gjøre helsepersonell bedre i stand til å gjøre kompetansevurderinger, noe som kunne redusert behovet for et senket beviskrav.

Stortinget vedtok samtidig å innføre en hjemmel for tvungen elektrosjokkbehandling (ECT). NIM har etterlyst et bedre kunnskapsgrunnlag for effekten av tvungen ECT, og mente i høringen at behandlingen ideelt sett burde forbyes helt i påvente av dette. Endringen gir likevel bedre rettssikkerhet enn tidligere rettstilstand, hvor behandlingen ble gitt på nødrettslig grunnlag og uten tilstrekkelige rettsikkerhetsgarantier. Lovendringen vil i realiteten dermed stramme inn adgangen til å bruke tvungen ECT.

ANTALLET BOSTEDSLØSE ØKER

- I mars kom det tall fra SSB som viste at antallet bostedsløse øker.
- I 2024 var 7079 husstander i midlertidige botilbud i Norge, og disse regnes som bostedsløse. Dette er en økning på nesten 60 % fra 2020.
- Av disse er 645 barnefamilier, noe som er nesten tre ganger så mange som i 2020.
- Kirkens Bymisjon etterlyste handling fra regjeringen og pekte på at Norge mangler en strategi for å sikre alle et trygt og varig sted å bo.
- NIM er bekymret for utviklingen og utfordringene i Norge med oppfyllelse av menneskerettighetene til bostedsløse.

UKOM består – foreløpig

Regjeringen foreslo i 2024 å nedlegge Statens undersøkelseskomisjon for helse- og omsorgstjenesten (UKOM), og legge oppgavene til Helsetilsynet. UKOM skal undersøke alvorlige hendelser og andre alvorlige forhold i helsesektoren. NIM uttrykte i høringsrunden bekymring for at en nedleggelse ville kunne føre til mindre grad av åpenhet, læring og tillit ved slike alvorlige hendelser. Etter høringsrunden valgte departementet ikke å gå videre med forslaget om nedlegging av UKOM inntil videre – men heller gjennomføre en evaluering, blant annet av UKOMs nytteverdi.

Smittevernlov og helseberedskapslov på høring

Regjeringen sendte i 2025 forslag til ny smittevernlov og helseberedskapslov på høring. Disse henger sammen og supplerer hverandre, og gir kommuner, departementene og regjeringen ulike fullmakter i helsekriser. Det foreslås blant annet å lovfeste at det er regjeringen, ikke underliggende etater, som har ansvaret for nasjonale smitteverntiltak, og at barns beste skal vurderes ved smitteverntiltak. I tillegg ønsker regjeringen å sikre bedre medvirkning og åpenhet – og mer involvering av Stortinget. Regjeringen vurderer også å lovfeste at smittevern- og beredskapstiltak må overholde de begrensninger som følger av Grunnloven og menneskerettsloven. Dette er forslag som NIM i flere sammenhenger etterlyste under covid-pandemien.

Kapittel 2

NIM anbefaler

I hver årsmelding fremmer NIM utvalgte anbefalinger til myndighetene om hvordan menneskerettighetene kan ivaretas bedre i Norge. I år fremmer vi fem anbefalinger.

Disse anbefalingene velges ut på basert på NIMs prioriteringskriterier, som bygger på mandatet fastsatt i NIM-loven. NIM arbeider med et bredt spekter av menneskerettighets-spørsmål og gir konkrete anbefalinger til ansvarlige myndigheter, blant annet i høringsprosesser og i rapporter. Anbefalingene i årsmeldingen er et begrenset utvalg av problemstillinger som reiser viktige menneskerettighetsspørsmål, og som Stortinget og regjeringen bør være særlig oppmerksom på.

NIMs mandat er å «fremme og beskytte» menneskerettighetene i tråd med blant annet Grunnloven og de menneskerettighetskonvensjonene som Norge er bundet av. Dette innebærer at NIM skal bidra til å avklare de rettslige rammene som menneskerettighetene setter for politikken, og samtidig være tydelig på skillet mellom juss og politikk. Dette skillet er imidlertid ikke alltid klart, siden menneskerettighetene noen ganger krever spesifikke tiltak fra statene, og andre ganger angir mer overordnede mål som krever helhetsvurderinger.

Siden menneskerettighetskonvensjonene gjelder stater med forskjellige nasjonale systemer, kan forpliktelsene oppfylles gjennom ulike politiske løsninger. Samtidig utvikler menneskerettigheter seg dynamisk. For NIM er det derfor viktig å peke på relevante rettslige utviklingstrekk for å sikre at politiske beslutninger fattes på et oppdatert grunnlag.

Våre anbefalinger varierer derfor i karakter. Et sentralt formål med mange av NIMs anbefalinger er å peke på tiltak som kan bidra til å redusere risikoen for at myndighetene anklages eller dømmes for menneskerettighetsbrudd i domstolene. Andre anbefalinger peker på områder hvor det er behov for styrket innsats for realisering av rettigheter, uten at tiltakene som foreslås i seg selv er uttrykk for konkrete rettslige forpliktelser. Vi legger stor vekt på å tydeliggjøre dette skillet i vår kommunikasjon.

NIM følger opp anbefalinger vi har fremmet. På slutten av kapitlet redegjør vi for myndighetenes oppfølging av enkelte av anbefalingene fra NIMs tidligere årsmeldinger.

Påtalemyndighetens uavhengighet

NIM anbefaler:

Stortinget bør grunnlovfeste prinsippet om påtalemyndighetens uavhengighet.

Begrunnelse

Norge er et av verdens mest velfungerende demokratier. Internasjonalt er imidlertid demokratiet, rettsstaten og menneskerettighetene under økende press. Utviklingen i en del land de senere årene har vist at det er et behov for å sikre uavhengigheten til de bærende demokratiske institusjonene. Også i Norge bør vi være forberedt på å styrke vernet av grunnleggende prinsipper som maktfordeling og rettsstat.

Påtalemyndighetens uavhengighet er en grunnleggende del av den norske rettsstatens arkitektur. Uavhengigheten innebærer først og fremst at påtalemyndigheten handler selvstendig i den enkelte sak, og ikke kan instrueres av myndighetene om å påtale eller foreta andre inngrep mot enkeltpersoner. Dette prinsippet bidrar til å sikre ivaretagelsen av menneskerettighetene, blant annet ved at beslutninger fra påtalemyndigheten ikke kan være, eller mistenkes for å være, politisk motivert.

Straff er et av samfunnets mest inngripende virkemidler overfor enkeltmennesker. Det stiller svært strenge krav til prosessen for å avgjøre om straff skal ilegges. En slik betryggende prosess sikres gjennom at lovgiver, påtalemyndigheten og domstolene medvirker uavhengig av hverandre. Denne maktfordelingen gir et vern mot at en av statsmaktene misbruker sin makt. Dette vernet er også avgjørende for det reelle vernet av andre menneskerettigheter, for eksempel respekten for at inngrep skal forankres i lov og at befolkningen våger å bruke sin ytringsfrihet.

Påtalemyndighetens uavhengighet fremgår i dag av straffeprosessloven og er dermed allerede gjeldende rett. Ved å grunnlovfeste uavhengigheten vil imidlertid prinsippet få høyere rang. Grunnlovfesting vil derfor vanskeliggjøre eventuelle fremtidige politiske forsøk på å bygge ned rettsstaten.

Stortinget vedtok i 2024 enstemmig å grunnlovfeste *domstolenes* uavhengighet. Vedtaket ble blant annet begrunnet med at det raskt kan etableres politiske flertall som ønsker å utøve innflytelse over rettsvesenet på en måte som alvorlig truer domstolenes uavhengighet.¹ NIM mener mye av den samme begrunnelsen med tyngde taler for å grunnlovfeste også *påtalemyndighetens* uavhengighet.

Et forslag om å grunnlovfeste påtalemyndighetens uavhengighet ble behandlet parallelt med forslaget om domstolenes uavhengighet. Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité la til grunn at grunnlovfesting burde skje.² Når forslaget ikke fikk tilstrekkelig flertall til tross for denne enigheten, skyldtes det at noen partier la til grunn at forslagets utforming ikke var presist nok og heller ikke var utredet tilstrekkelig. Denne tvilen knyttet seg særlig til spørsmål om bruk av rettergangsstraff og mulig fremtidig gjeninnføring av private straffesaker.

Det ligger nå to nye forslag om grunnlovfesting av påtalemyndighetens uavhengighet til behandling i Stortinget.³ NIM mener at disse forslagene samlet svarer på de spørsmålene som ble reist i forrige stortingsperiode, og de forskjellige måtene å løse dem på.

¹ Innst. 314 S (2023–2024).

² Innst. 301 S (2023–2024).

³ Dok. 12:21 (2023–2024) og Dok. 12:36 (2023–2024).

Straff mot bakmenn

NIM anbefaler:

For å hindre at barns grunnleggende rettigheter krenkes bør regjeringen foreslå lovendringer som gjør det lettere å straffe bakmenn og andre som legger til rette for at barn rekrutteres til kriminelle nettverk. Dette kan blant annet gjøres gjennom lovgivning som straffer personer som sørger for egen uvitenhet om straffbare handlinger begått i egen interesse.

Begrunnelse

Rekruttering av mindreårige til kriminelle nettverk øker. Sårbare barn og unge kan få livet sitt ødelagt fordi de blir lokket eller presset inn i kriminell aktivitet. Barn har et særskilt vern mot utnyttelse etter barnekonvensjonen. Rekruttering av barn til kriminalitet kan dessuten utgjøre menneskehandel etter Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel, Den europeiske menneskerettighetskonvensjon og Palermo-protokollen. Staten har plikt til å iverksette tiltak som reduserer risikoen for slike brudd på barns menneskerettigheter. I tillegg har staten en plikt til å beskytte resten av befolkningen mot vold og overgrep som begås av personer i kriminelle nettverk. Relevante tiltak vil være forebygging, bedre koordinering mellom tjenestene og andre hjelpetiltak, men også lovgivningstiltak.

For å sikre barns rettigheter må staten ha et lov- og håndhevsrammeverk med sanksjoner som er effektive, proporsjonale og avskrekkende. Straffeforfølgning av bakmenn og tilretteleggere som bevisst sørger for egen uvitenhet om straffbare handlinger begått i deres interesse, gjennom for eksempel å etablere flere ledd mellom seg selv og den straffbare handlingen, kan virke preventivt. Til sammenligning følger det av krigens folkerett at til og med *uaktsom* rekruttering av barnesoldater er en krigsforbrytelse – nettopp for å beskytte barn mot traumer, integritetskrenkelser og mulig krigsfangenskap.

Regjeringen har fremmet et forslag om et straffebud om involvering av mindreårige i kriminalitet. Den foreslåtte bestemmelsen styrker barns vern mot utnyttelse, men fanger ikke nødvendigvis opp rekruttering som i realiteten ofte styres av personer høyere opp i hierarkiet i en kriminell gruppe. For bakmenn og tilretteleggere bør derfor risikoen med å utnytte unge, og særlig personer under den kriminelle lavalderen, bli betydelig større.

De alminnelige strafferettslige medvirkningsreglene, og straffeloven § 199 om deltakelse i en forbudt kriminell sammenslutning, vil sjelden ramme dem som rekrutterer unge mennesker til kriminelle nettverk når rekrutteringen ikke er knyttet til en konkret straffbar handling.

I noen bestemmelser i straffeloven er det gjort straffbart å unnlate å treffe rimelige og nødvendige tiltak for å hindre eller stanse straffbare handlinger. Det gjelder straffeloven § 109 om overordnede ansvar i krig og § 175 om tvungne forsvinninger. En liknende tilnærming kunne vært overført til nye straffebestemmelser om rekruttering av barn og unge til kriminelle handlinger og nettverk. NIM har foreslått en mulig lovbestemmelse i en høringsuttalelse til regjeringens forslag om involvering av mindreårige i kriminalitet.⁴

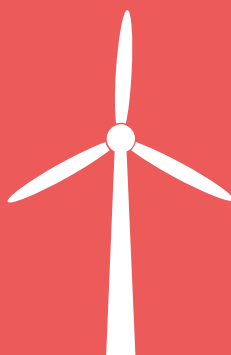
Det er viktig at nye straffebestemmelser ivaretar barns rettigheter, i tråd med menneskehandelskonvensjonens prinsipper om at ofre for menneskehandel ikke skal straffeforfølges.

⁴ NIM-H-2025-052.

Urfolks deltakelse i inngrepssaker

NIM anbefaler:

Regjeringen bør kartlegge dagens praksis med ulike former for støtte fra offentlige myndigheter til samiske rettighetshavere i forbindelse med konsultasjoner eller annen behandling av naturinngrep og utbyggingssaker. Kartleggingen bør identifisere eventuelle mangler i eksisterende ordninger og vurdere behovet for nye tiltak eller reguleringer for å sikre samiske rettigheter i slike prosesser.

Begrunnelse

Samiske rettighetshavere, inkludert reindriftsutøvere og Sametinget, har i en årrekke påpekt at de ressursmessig har problemer med å følge opp den store økningen av industri- og utbyggingsprosjekter. Samiske rettighetshavere må ofte forholde seg til et stort antall saker samtidig, ofte på tvers av flere kommuner og innen ulike fagområder, som for eksempel mineralutvinning, kraftutbygging, motorferdsel i utmark, oppdrettsanlegg og hyttebygging.

Dette øker risikoen for at negative konsekvenser for samenes rett til kulturutøvelse og andre rettigheter ikke oppdages eller håndteres i tide. For at beslutningsprosessene skal være forsvarlige, er det nødvendig at samiske rettighetshavere gis reelle muligheter til effektiv deltakelse med tilstrekkelig faglig og juridisk støtte. Det endelige ansvaret for å sikre dette ligger hos myndighetene.

Åpenhetsloven fastslår at selskaper skal foreta aktsomhetsvurderinger i tråd med OECDs retningslinjer.⁵ Dette innebærer at selskapene må inngå i interessentdialog eller konsultasjoner med berørte parter. Åpenhetsloven skal med dette sikre at selskapene tar samiske synspunkter i betraktning, men det øker samtidig presset på de samiske aktørene. Selv om åpenhetsloven sier at selskapene bør bidra til rettighetshaveres effektive deltakelse, stilles ingen spesifikke krav til selskapene om dette. Når det er opp til selskapene selv i hvilken grad de kommuniserer med rettighetshavere, kan dette føre til store forskjeller og vilkårlighet i ellers sammenlignbare saker.

Myndighetene har iverksatt flere tiltak og ordninger som gir bistand til reindriften i inngrepssaker. Reinbeitedistrikter kan blant annet søke tilskudd til juridisk bistand i forbindelse med sikring av beiterett eller beitearealer både med og uten domstolsbehandling. Det er imidlertid uklart om tilskuddsbeløpene er tilstrekkelige i lys av omfanget, tidsforløpet og kompleksiteten i konsesjonsprosessene, samt muligheten for rettslige prosesser. Myndighetene gir også midler til Norske Reindriftsamers Landsforbunds (NRL) arealrådgivningstjeneste, som blant annet tilbyr bistand i plan- og utbyggingssaker. Ifølge årsrapporten for 2025 har tjenesten likevel et stort ansvarsområde og begrensede ressurser, samtidig som pågangen er langt større enn de har kapasitet til å håndtere. I 2025 behandlet tjenesten rundt 170 saker fordelt på 48 distrikter. Flere saker måtte utsettes.⁶ Andre rettighetshavere enn reindriften har i enda mindre grad tilgang på ressurser til effektiv deltakelse i inngrepsprosesser.

På denne bakgrunn mener NIM at det er behov for en helhetlig kartlegging av dagens praksis for ulike former for støtte til samiske rettighetshavere. Dette er nødvendig for å avdekke eventuelle strukturelle mangler og sikre reelle muligheter til å ivareta rettigheter i inngrepssaker.

⁵ OECD Guidelines for Multinational Enterprises, Commentary on Chapter II: General Policies.

⁶ NRL, Årsrapport 2025, Veiledningstjenesten i arealsaker, sammendrag.

Forholdene ved Trandum utlendingsinternat

NIM anbefaler:

Regjeringen bør foreslå endringer i utlendingsloven og utlendingsinternatforskriften som reduserer risikoen for menneskerettighetsbrudd ved utlendingsinternatet på Trandum. Regelendringene bør blant annet sikre at det foretas individuelle vurderinger knyttet til innlåsing, fratakelse av telefon og utelukkelse fra fellesskapet, samt hindre uforholdsmessig maktbruk mot barn.

Begrunnelse

Lagmannsretten dømte i 2023 staten for brudd på menneskerettighetene til en kvinne som var internert på Trandum utlendingsinternat, i en sak om rutinemessig kroppsvisitasjon og innlåsing.⁷

Det har over lang tid vært fremmet kritikk fra flere hold om ivaretagelsen av menneskerettighetene på utlendingsinternatet. Kritikken stammer både fra NIM, Sivilombudet, Tilsynsrådet for Trandum, Europarådets torturkomité, FNs menneskerettighetskomité og FNs torturkomité. Et kjernepunkt i kritikken er det betydelig fengselslignede preget ved internatet, med vidtgående restriksjoner og medfølgende risiko for menneskerettighetskrenkelser.

Justis- og beredskapsdepartementet sendte i mars 2025 forslag til endringer i utlendingsloven og ny utlendingsinternatforskrift på høring. Forslagene ligger fortsatt til behandling i departementet. NIM mener at arbeidet med nye regler for internatet bør prioriteres, men at forslagene samtidig bør forbedres på flere områder for å ivareta menneskerettslige krav.

Etter NIMs syn er det behov for klarere regelverk for utlendingsinternatet som legger til rette for individuelle vurderinger ved inn- og utgripende tiltak, og som sikrer at utlendingsinternatet ikke har et unødvendig fengselslignende preg. NIM mener blant annet at inn- og utgripende kontrolltiltak, som fratakelse av kommunikasjonsmidler og innlåsing, bør forutsette en individuell vurdering, og at regelverket i større grad bør ta hensyn til den enkeltes sårbarheter og samlet tiltaksbyrde.

I tillegg bør det etableres en sikkerhetsventil som sikrer at inngrep i den enkeltes rettigheter ikke blir uforholdsmessig store. NIM mener videre at det som et utgangspunkt ikke bør gis adgang til å beslutte kollektiv utelukkelse fra fellesskapet for alle internerne, men at utelukkelse bør regnes som enkeltvedtak som skal nedtegnes skriftlig og begrunnes.⁸

I arbeidet med regler for utlendingsinternatet må det særlig tas hensyn til barns rettigheter. Regjeringen har foreslått regler om maktbruk mot barn ved internatet, som bruk av sikkerhetscelle og hel eller delvis utelukkelse fra fellesskapet. Den menneskerettslige adgangen til å isolere barn er svært snever. Dersom et barn holdes separert fra andre bør det være for kortest mulig tid og bare som en siste utvei for å beskytte barnet eller andre.⁹ Regelverket må ta høyde for den begrensede adgangen det er til å isolere barn for å redusere risikoen for at deres menneskerettigheter krenkes.

Slik NIM har forstått det, har Politidirektoratet og Kriminalomsorgsdirektoratet foreslått overføring av ansvaret for utlendingsinternatet til kriminalomsorgen. NIM understreker at en eventuell omorganisering må innrettes slik at det kan gjøres gode individuelle vurderinger.

⁷ Se LB-2023-21398.

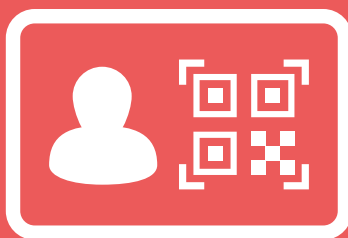
⁸ NIM-H-2025-032-V02, pkt. 3.4 og 4.2-4.3, samt pkt. 5.5.

⁹ Se barnekomiteens anbefalinger i generell kommentar nr. 24, CRC/C/GC/24, avsn. 95 bokstav h.

Tilgang til elektronisk identitet (eID)

NIM anbefaler:

Regjeringen bør sørge for at eldre og personer med funksjonsnedsettelse har tilgang til elektronisk identitet (eID), slik at de kan realisere sine menneskerettigheter på lik linje med andre. Dette bør gjøres ved å sikre større grad av universell utforming av eID-systemene, sørge for løsninger som gjør det mulig å få assistanse til å bruke eID, samt utvikle fleksible og tilgjengelige fullmaktsløsninger som dekker både offentlige og private tjenester.

Begrunnelse

Digitaliseringsdirektoratet anslår at om lag 850 000 nordmenn er digitalt sårbare. En undersøkelse NIM gjennomførte i 2025 viste at en av årsakene til dette er manglende tilgang til den elektroniske identiteten bankID.¹⁰

Elektronisk identitet (eID) er en digital løsning for bekreftelse av en persons identitet på digitale plattformer, som i økende grad er nødvendig for å få tilgang til ulike offentlige og private tjenester. Eksempler på slike tjenester er Digipost, Helsenorge, Nav, Vipps, kollektivtransport og parkering. Det finnes eID på tre ulike sikkerhetsnivåer: lavt, betydelig og høyt. For mange av de mest brukte plattformene stilles det krav om innlogging med eID med høyeste sikkerhetsnivå.

I dag mangler anslagsvis 220 000 voksne personer bosatt i Norge tilgang til eID på høyeste sikkerhetsnivå.¹¹ Situasjonen er særlig utfordrende for eldre og personer med funksjonsnedsettelse.

De tekniske løsningene for eID er i liten grad tilrettelagt for personer med demens, funksjonsnedsettelse eller lav digital kompetanse. Private eID-utstedere har i tillegg en praksis hvor de nekter å utstede eID, eller sperrer tilgangen, dersom det avdekkes at en person har behov for hjelp til å bruke tjenesten. Samtidig mangler det tilstrekkelige fullmaktsløsninger som gjør det mulig å representere andre i digitale systemer. De løsningene som fins, har ofte få muligheter for fleksibilitet. eID på høyt sikkerhetsnivå er i dag heller ikke tillatt brukt av verge på vegne av vergehaver. I tillegg mangler det

tilstrekkelige alternative løsninger, både digitale og analoge. Resultatet er at en betydelig andel av befolkningen i praksis mangler tilgang til tjenester som er grunnleggende for realisering av flere menneskerettigheter.¹²

Tilgang til det digitale rom er i økende grad avgjørende for å få oppfylt menneskerettighetene. Manglende tilgang til eID innebærer i mange tilfeller at man ikke effektivt kan utøve sin rettslige handleevne i det digitale rom. Utøvelse av rettslig handleevne er en rettighet som ikke avhenger av om man kan gjennomføre rettslige handlinger alene eller med bistand.

Manglende tilgang til eID kan også utfordre flere av statens tilretteleggingsforpliktelser etter FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Det vil også kunne hindre utøvelsen av andre menneskerettigheter, som ytrings- og informasjonsfriheten, bevegelsesfriheten og retten til helse. Manglende tilgang til det digitale rom vil også kunne utgjøre diskriminering.

I 2023 lanserte regjeringen en nasjonal strategi for eID i offentlig sektor, som blant annet har som mål at flere skal få tilgang til eID. Som ledd i strategien planlegger regjeringen innen 2030 å innføre en digital lommebok som gir «alle» tilgang til eID på høyt sikkerhetsnivå, gjennom innføring av EU-forordningen eIDAS 2.0 i norsk rett. Selv om dette antageligvis vil avhjelpe flere av de problemene som er nevnt over, har statene et betydelig handlingsrom i hvordan

¹⁰ I Norge tilbys eID av ulike aktører. Særlig de privateide løsningene bankID, Buypass og Commfides står sentralt. I tillegg eksisterer den offentlige løsningen MinID. Kun de private aktørene tilbyr eID på høyt sikkerhetsnivå, mens MinID er på sikkerhetsnivået «betydelig».

¹¹ Anslag fra Digitaliseringsdirektoratet, basert på antall innlogginger i ID-porten mellom 19.01.2024 – 18.01.2025.

¹² Marte E. Kjørven m.fl., *Helhetlig, trygg og inkluderende digital identitetsforvaltning i Norge: Anbefalinger fra SODI-prosjektet*, rapport 5/2025, pkt. 5.1.

forordningen gjennomføres nasjonalt. Det er fortsatt uavklart hva som vil være norske myndigheters forståelse av begrepet «alle», og dermed hvilke grupper som vil få tilgang til lommeboken og hvordan.

Et sentralt spørsmål i forbindelse med utvikling av digital lommebok er hvilke tekniske løsninger som vil iverksettes for å sikre at eID kan brukes selvstendig av flest mulig. Menneskerettslige krav taler for at lommeboken bør utformes på en måte som sikrer økt grad av universell utforming i bruken av eID, og at det bygges inn tilretteleggings-tiltak for eldre og personer med funksjonsnedsettelse.

Det er også uklart om det som del av innføring av lommeboken vil åpnes for assistert bruk av eID på høyt sikkerhetsnivå. Praksisen med å nekte utstedelse av eID til personer med assistansebehov, bygger på en rettsforståelse om at sikkerhetskrav i eIDAS er til hinder for dette. NIM viser i denne sammenhengen til at denne rettsforståelsen er omdiskutert, og at kravene ikke praktiseres like strengt i andre land.¹³ Slik NIM ser det, må kravene i eIDAS sees i sammenheng med forpliktelsene i CRPD.¹⁴ Uavhengig av hvordan eIDAS tolkes, er kravene i forordningen kun bindende for eID-systemer som er innrapportert til EU. Staten står derfor selv fritt til å utvikle en offentlig eID-løsning på høyeste sikkerhetsnivå som åpner for assistert bruk, uten at denne må oppfylle forordningens krav.

En mulig nedside ved assistert bruk av eID er at dette isolert sett vil kunne innebære økt risiko for misbruk. Tiltaket bør derfor ledsages av sikkerhetstiltak som reduserer

denne risikoen. Eksempler er bruk av biometri i bruksfasen, dobbeltsignerings-funksjoner, selvvalgte bruksbegrensninger og step up-mekanismer for risikofylte transaksjoner.

Regjeringen er i tillegg i gang med å utarbeide en digital fullmaktsløsning. En første versjon er varslet i løpet av 2026, i første omgang for vergehavere og deretter for befolkningen som helhet. Dette vil være et viktig tiltak for å gi flere tilgang til digitale offentlige tjenester. Det er imidlertid uvisst hvor stor grad av fleksibilitet som vil være innebygd i løsningene og hvor tilgjengelig systemene for etablering av fullmakter vil være for utsatte grupper. Løsningen vil i første omgang heller ikke dekke private tjenester.

Fullmaktsløsninger er heller ikke en fullgod løsning for tilgang til eID for alle. Hovedløsningen bør være å legge til rette for at flest mulig kan ta i bruk eID mest mulig selvstendig. Mange personer med fysisk funksjonsnedsettelse eller eldre med lav digital kompetanse er i stand til å ta selvstendige avgjørelser, men har behov for ulike former for tilrettelegging for å kunne bruke eID. I disse tilfellene vil det være behov for mindre inngripende løsninger enn en formell fullmakt.

Regjeringen er i gang med viktige tiltak for å sikre at flere grupper får tilgang til eID. Samtidig er det i dag uavklart hvordan flere av disse tiltakene konkret vil utformes, og i hvilken grad de vil sikre effektiv tilgang til eID for utsatte grupper. Det er avgjørende at den videre utviklingen av tiltak på eID-feltet skjer i tråd med menneskerettslige krav.

¹³ Kjørven m.fl., rapport 5/2025, pkt. 5.1.1.3.

¹⁴ Se Kjørven, Gjøsteen og Wærstad, «Safe and Inclusive or Unsafe and Discriminatory? European Digital Identity Wallets and the Challenges of 'sole control'», preprint, SSRN, 2025.

Tidligere anbefalinger

NIM følger systematisk opp våre tidligere anbefalinger. Her presenteres kort myndighetenes oppfølging av enkelte anbefalinger fra tidligere årsmeldinger. Beskrivelsen er ikke ment å være uttømmende, men en kortfattet oversikt over sentrale utviklingstrekk. Det tas forbehold om at det kan finnes ytterligere forhold som NIM ikke kjenner til.

ANBEFALING: **BESKYTTELSE MOT VOLDTEKT (2024)**

Stortinget bør be regjeringen følge opp Voldtektsutvalgets utredning ved å iverksette konkrete og forpliktende tiltak for å bekjempe voldtekt. Tiltakene bør inkludere et omfattende forebyggingsløft, sikre et tilstrekkelig og tilgjengelig helsetilbud for ofre og styrke prioriteringen av volds- og voldtektssaker i politiet og påtalemyndigheten.

Utvikling:

Utvalgets utredning var på høring våren 2024. Utredningen er fortsatt til behandling i Justis- og beredskapsdepartementet. NIM vil fortsette å følge opp anbefalingen.

ANBEFALING:
BARNEVERN (2019)

Regelverk og praksis på barnevernsfeltet må vurderes opp mot EMDs prinsipp om at alle omsorgsovertakelser som utgangspunkt skal anses som midlertidige. Fylkesnemnder og domstoler må ha tilstrekkelig bredt og oppdatert faktagrunnlag, gi konkrete begrunnelser og avveie kryssende menneskerettigheter når de treffer beslutninger om barnevernstiltak.

Utvikling:

I juni 2025 ble det vedtatt endringer i barnevernsloven, blant annet om oppfølging av foreldre etter omsorgsovertakelse og tydeligere krav til begrunnelse i vedtak om omsorgsovertakelse. Bufdir sendte samme måned på høring retningslinjer for samvær, hvor det fastslås at barnet skal involveres og at samvær skal gjennomføres slik at målet om gjenforening ivaretas best mulig.

Europarådets ministerkomité avsluttet høsten 2025 den forsterkede oppfølgingen av Norge i tilknytning til serien med domfellelser mot Norge i EMD i barnevernsaker. Siden 2020 har i overkant av 40 barnevernssaker mot Norge blitt avvist av EMD. Avvisningsavgjørelsene viser at EMD nå i all hovedsak har akseptert justeringene myndighetene har foretatt i barnevernet.

Utviklingen de siste årene viser færre omsorgsovertakelser og at det besluttes mer samvær. Årsaken til disse endringene er uviss. Samtidig er det tegn på at EMD-dommene i enkelte sammenhenger feilaktig tas til inntekt for at selve terskelen for omsorgsovertakelse er endret. NIM vil følge med på dette videre.

ANBEFALING:
MENNESKERETTIGHETER I KRISETIDER (2020)

1. Myndighetene må ivareta minste inngreps prinsipp og foreta grundige forholdsmessighetsvurderinger av alle tiltak som treffes under kriser, når tiltakene griper inn i menneskerettighetene.
2. Høringsinstituttet bør benyttes så langt det er praktisk mulig, også når det haster.
3. I alle tiltak må det tas særlig hensyn til sårbare grupper og deres behov.

Utvikling:

Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité vurderte på starten av 2025 myndighetenes håndtering av koronapandemien. Behandlingen resulterte i at Stortinget ba regjeringen om å fremme forslag om innføring av en bestemmelse som sikrer at hensynet til barnets beste skal vektlegges i all krisehåndtering. I tillegg vedtok Stortinget å igangsette arbeid for å styrke parlamentarisk kontroll med regjeringens ekstraordinære fullmakter i krisesituasjoner. Vedtakene ble gjort med bakgrunn i innspill fra blant annet NIM.

Regjeringen har i 2025 også sendt forslag til ny smittevernlov og helseberedskapslov på høring. Forslagene innebærer blant annet at barnets beste og samfunnsmessige konsekvenser skal vurderes ved smitteverntiltak, økt bruk av høringsinstituttet og styrket parlamentarisk kontroll. Regjeringen vurderer også å lovfeste at smittevern- og beredskapstiltak må overholde de begrensninger som følger av Grunnloven og menneskerettsloven.

I november 2024 fremmet regjeringen forslag til endringer i sivilbeskyttelsesloven, som inneholdt vide fullmakter til å pålegge, endre og regulere arbeid i krisetid. I høringsrunden var NIM og flere andre aktører kritiske til forslaget, blant annet på grunn av misbruksfaren knyttet til at det i liten grad var foreslått kontrollmekanismer for Stortinget. Våren 2025 stemte Stortinget for lovforslaget i førstegangs votering. Offentlig debatt førte imidlertid til at lovbehandlingen ble utsatt før endelig vedtak. Et nytt lovforslag som tok hensyn til sentrale deler av NIMs kritikk ble vedtatt senere samme vår.

ANBEFALING:
VERGEMÅL OG BESLUTNINGSSTØTTE (2020)

NIM mener vergemålsinstituttet bør avvikles og erstattes med et system for beslutningsstøtte, slik at retten til selvbestemmelse og personlig autonomi i størst mulig grad kan ivaretas for alle, i tråd med det paradigmeskiftet som FNs konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD) har markert.

Utvikling:

Regjeringen foreslo mot slutten av 2024 en rekke endringer i vergemålsloven som skal bidra til økt vektlegging av selvbestemmelse og frivillighet i vergemål. Forslaget, som var på høring i 2025, er en oppfølging av Stortingets anmodningsvedtak om å foreta en helhetlig gjennomgang av vergemålsloven. Saken er i skrivende stund til videre behandling i Justis- og beredskapsdepartementet.

Sammen med endringene i vergemålsloven som er vedtatt i de senere årene, er de foreslåtte lovendringene en vesentlig forbedring i ivaretagelsen av rettigheter etter CRPD på vergemålsfeltet. Samtidig mener NIM at det er behov for flere endringer for å fullt ut ivareta Norges menneskerettslige forpliktelser, særlig knyttet til etablering av et helhetlig system for beslutningsstøtte.

Stortinget vedtok også i desember 2025 å inkorporere CRPD i menneskerettsloven. Vedtaket vil i liten grad innebære innføring av nye rettslige forpliktelser, men vil kunne bidra til økt bevissthet i offentlige organer om paradigmeskiftet som konvensjonen målbærer, blant annet på vergemålsfeltet.

ANBEFALING:

TVANG I HELSE- OG OMSORGSTJENESTEN (2019)

For å sikre at bruken av tvang i helse- og omsorgstjenesten ikke praktiseres i større grad enn menneskerettighetene tillater, bør det foretas lovendringer, herunder innføres et beslutningsstøttesystem, samt foretas grundige vurderinger av kunnskapsgrunnlaget for tvangsbehandlingstiltak. Det må også sikres at den som utøver tvang har tilstrekkelig kunnskap om menneskerettslige krav.

Utvikling:

Stortinget vedtok i 2025 å senke beviskravet for når noen skal anses for å mangle beslutningskompetanse etter pasient- og brukerrettighetsloven. NIM mener endringen isolert sett vil øke risikoen for bruk av ulovlig tvang overfor pasienter som i realiteten er beslutningskompetente, og at det er behov for kompenserende tiltak som reduserer faren for utglidning av tvangsbruk i praksis.

Stortinget vedtok samtidig å innføre en hjemmel for tvungen elektrosjokk-behandling (ECT). NIM har etterlyst et bedre kunnskapsgrunnlag for effekten av tvungen ECT og mener at behandlingen ideelt sett burde forbys inntil dette eventuelt er på plass. Endringen er likevel mer betryggende enn tidligere rettstilstand, hvor behandlingen ble gitt på nødrettslig grunnlag og uten tilstrekkelige rettsikkerhetsgarantier.

Utover dette er det de senere årene vedtatt få lovendringer eller tiltak som adresserer eksisterende rettighetsutfordringer ved bruk av tvang i helse- og omsorgstjenestene. Betydelige deler av Tvangslovutvalgets forslag til forbedret rettssikkerhet ved tvangsbruk fra 2019 er fortsatt til behandling i Helse- og omsorgsdepartementet.

ANBEFALING:

KONSULTASJONSRETT OG KONSULTASJONSPLIKT (2020)

Stortinget bør, i samråd med Sametinget, etablere retningslinjer for gjennomføring av Stortingets konsultasjonsplikt. Dette er viktig der Stortinget overveier å gjøre substansielle endringer i forslag som regjeringen har fremmet for Stortinget etter å ha gjennomført konsultasjoner, og endringene kan få direkte betydning for samiske interesser.

Utvikling:

Stortinget vedtok i 2025 ny § 27 b i Stortingets forretningsorden om oppfølging av samiske interesser. Endringen innebærer at Stortingets komiteer i konkrete saker kan invitere representanter for samiske interesser til dialog eller gi innstilling om at regjeringen gjennomfører nødvendige konsultasjoner. Bestemmelsen begrenses til tilfeller der komiteen overveier tilråding til Stortinget om vedtak som vil kunne direkte påvirke samiske interesser, og endringene ikke har vært gjenstand for konsultasjoner i samsvar med sameloven kapittel 4.

Stortinget og Sametinget har også kommet til enighet om at Sametinget får opprette et eget kontaktpunkt på Stortinget fra og med 2026. Formålet med kontaktpunktet vil være å bidra til gjennomføring av Stortingets konsultasjonsplikt, gjennom kontakt, informasjon og samhandling med partigrupper og Stortingets administrasjon.

Det gjenstår å se hvilke følger endringene vil ha i praksis og om det vil utvikles mer formaliserte retningslinjer eller rutiner for Stortingets gjennomføring av konsultasjoner.

ANBEFALING:

INNSATTES MULIGHET TIL FELLESSKAP OG UTETID (2020)

Straffegjennomføringsloven bør endres slik at det fremgår at innsatte som hovedregel har rett til å tilbringe minst åtte timer i fellesskap utenfor cellen.

Utvikling:

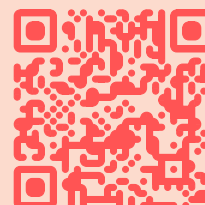
Regjeringen la i august 2025 fram forslag til en rekke endringer i straffegjennomføringsloven for å redusere utfordringene med isolasjon i norske fengsler. Lovforslagene skal behandles av Stortinget i mars 2026.

Blant annet foreslås det å lovfeste en nasjonal minstestandard for hvor mye tid innsatte skal kunne tilbringe utenfor cellen hver dag. Etter forslaget skal normalen være åtte timer eller mer per dag, og aldri mindre enn fire timer. Det foreslås også en styrket rett til tilsyn og sosial kontakt hvis man likevel må sitte isolert, egne regler for barn og tydeligere regler for hvordan avgjørelser om utelukkelse og kontrolltiltak skal fattes.

Proposisjonen viser til og følger opp flere av NIMs anbefalinger til myndighetene, inkludert anbefalingen fra årsmeldingen i 2020. Lovforslaget er et viktig skritt i riktig retning av å bedre forholdene for innsatte. Samtidig er det viktig at lovendringene realiseres i praksis, og følges opp med styrkede bevilgninger, økt bemanning og bygningsmessige tiltak i kriminalomsorgen. Videre er det nødvendig med tiltak for å styrke rettighetene til særlig sårbare innsatte, blant annet vurdering av soningsdyktighet ved langvarige utelukkelse.

Vil du vite mer om hvordan myndighetene har fulgt opp NIMs anbefalinger?

Gå inn på nhri.no/anbefalinger eller scann QR-koden:

Kapittel 3

Menneskerettigheter i Høyesterett, EMD og FN

Menneskerettighetene i Norge behandles av både nasjonale og internasjonale domstoler og overvåkingsmekanismer. Dette kapitlet gir en oversikt over statistikk fra Høyesterett, Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) og FN-organer.

Menneskerettigheter i Høyesterett i 2025

I 2025 behandlet Høyesterett 86 saker i avdeling, og 3 i storkammer. De 89 sakene fordelte seg på 45 sivile saker og 44 straffesaker.¹⁵

NIM har sett på hvor stor andel av disse sakene som handlet om menneskerettigheter og hvilke typer spørsmål som ble behandlet. Sakene er valgt ut basert på følgende kriterier:

- I mange saker vil menneskerettighetene ha betydning for rettstilstanden som legges til grunn i saken og for utfallet, for eksempel gjennom at tidligere relevant praksis har bygget på menneskerettslige standarder eller at lovregler, lovarbeider eller andre kilder gjør det. NIMs gjennomgang omfatter saker der Høyesterett har gått nærmere inn på, og i en viss grad drøftet, innholdet i menneskerettslige regler.
- Gjennomgangen inneholder også saker fra Høyesterett der menneskerettighetene bare er kort referert, men der forståelsen av menneskerettighetene likevel synes å ha hatt vesentlig betydning for rettsanvendelsen, og der avgjørelsen synes å innebære en viss rettsavklaring eller rettsutvikling.
- Det samme gjelder saker der rettsreglene er tolket på en måte som bidrar til oppfyllelsen av menneskerettighetene, selv om en slik tolkning ikke nødvendigvis var påkrevd for å oppfylle menneskerettighetene. Også saker der domstolen har anvendt sitt skjønn på en måte som har vesentlig betydning for oppfyllelsen av menneskerettslige forpliktelser, er inkludert.

¹⁵ Se Høyesteretts årsmelding, *Norges Høyesterett, 2025*, s. 38.

- Våre utvelgelseskriterier har et element av skjønn i seg.¹⁶ Kjennelser og beslutninger fra Høyesteretts ankeutvalg faller utenfor gjennomgangen, selv om også ankeutvalgets avgjørelser kan reise prinsipielle spørsmål om menneskerettigheter.¹⁷

En gjennomgang av høyesterettspraksis, basert på NIMs utvelgelseskriterier, kan bidra til å gi et mer utfyllende kunnskapsgrunnlag for diskusjoner om menneskerettighetene og deres betydning for norsk rett, særlig når tallene sees over tid. Denne kartleggingen har imidlertid noen begrensninger som det er viktig å være klar over. Det er få saker som ender i Høyesterett, og en gjennomgang av høyesterettsavgjørelser vil ikke gi et dekkende bilde av i hvilken grad menneskerettighetsspørsmål behandles i lavere domstoler.

NIMs gjennomgang viser at Høyesterett substansielt tok stilling til menneskerettighetsspørsmål i 26 dommer i 2025. Avgjørelsene fordelte seg på 6 sivile saker og 20 straffesaker.¹⁸ For begge sakstypene sett under ett utgjør disse cirka 30 prosent av det totale antall avgjørelser.

Som NIMs gjennomganger fra tidligere årsmeldinger har vist, er det sjelden at en privat part får medhold i Høyesterett i anførsler som bygger på menneskerettighetene.¹⁹ I 2025 er trenden den samme.²⁰ I flere saker har menneskerettighetene likevel hatt betydning for rettsanvendelsen og begrunnelsen, uten at det er naturlig å omtale resultatet som medhold eller ikke for den private parten.

For å fastlegge menneskerettighetenes rettslige innhold brukte Høyesterett i hovedsak tidligere høyesterettspraksis, rettspraksis fra EMD og Grunnloven som rettskilder. Disse kildene ble anvendt i majoriteten av avgjørelsene. Videre har Høyesterett også brukt FNs barnekonvensjon (BK) og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP). Høyesterett har også vist til Århuskonvensjonen. Disse kildene brukes på ulik måte fra sak til sak – noen ganger tillegges de til dels stor selvstendig vekt, andre ganger brukes de mer som støtteargumenter.

¹⁶ Eksempler på straffesaker som ikke er inkludert etter vår klassifikasjon er: HR-2025-2473-A, HR-2025-2472-A. Eksempler på sivile saker som ikke er med: HR-2025-1840-A, HR-2025-921-A, HR-2025-382-A.

¹⁷ Eksempler på dette er HR-2025-1858-U, HR-2025-1517-U, HR-2025-134-U og HR-2025-1188-A.

¹⁸ Se oversikt på neste side.

¹⁹ Det avgjørende for kategoriseringen er ikke om parten vant saken eller ikke, men om de menneskerettslige anførselene førte fram.

²⁰ I enkelte av sakene har den private part både fått delvis medhold fordi minst én av anførselene har ført fram og minst én ikke har det. I tillegg er det flere saker hvor menneskerettighetene er trukket inn i vurderingen av sakens rettslige side.

Straffesaker

Av **44** straffesaker i 2025 tok Høyesterett stilling til menneskerettighetsspørsmål i **20** saker.

- MR-anførsel **førte fram**
- MR-anførsel **førte ikke fram**
- MR **ble vurdert**

HR-2025-458-A dom	Grl. § 96, EMK art. 6	U	HR-2025-1867-A dom	Grl. § 96, EMK art. 5	F
HR-2025-813-A dom	Grl. § 100, EMK art. 10	Y	HR-2025-2003-A dom	EMK art. 6	R
HR-2025-974-A dom	EMK art. 6	R	HR-2025-2047-A dom	EMK art. 6 og P7-4	D
HR-2025-1117-A dom	EMK art. 6	R	HR-2025-2048-A dom	Grl. § 96, EMK art. 7	L
HR-2025-1188-A kjennelse	Grl. § 100, EMK art. 10	Y	HR-2025-2051-A dom	Grl. § 96, EMK art. 7	L
HR-2025-1203-A kjennelse	Grl. § 97	T	HR-2025-2108-A dom	Grl. §§ 96 og 104, EMK art. 7 BK art. 19	L
HR-2025-1238-A dom	Grl. § 101, EMK art. 11	Y	HR-2025-2230-A dom	EMK art. 8	P
HR-2025-1575-A dom	Grl. § 96, EMK art. 7	L	HR-2025-2521-A dom	Grl. §§ 100 og 101, EMK art. 10 og 11, ÅK	Y
HR-2025-1726-A dom	Grl. § 100 og EMK art. 10 mot EMK art. 8	Y	HR-2025-2523-A dom	Grl. §§ 100 og 101, EMK art. 10 og 11, ÅK	Y
HR-2025-1866-A dom	Grl. § 96, EMK art. 7	L	HR-2025-2546-A dom	Grl. § 96, EMK art. 7	L

R Rettferdig rettergang	L Lovskravet/legalitetsprinsippet
E Eiendomsrett	F Frihetsberøvelse
P Privat- og familieliv	D Forbudet mot dobbeltstraff
U Uskylpspresumsjonen	Y Ytrings- og demonstrasjonsfrihet
T Tilbakevirkningsforbudet	Ut Utlendingsrett

MR = menneskerettigheter
BK = FNs barnekonvensjon
ÅK = Århuskonvensjonen

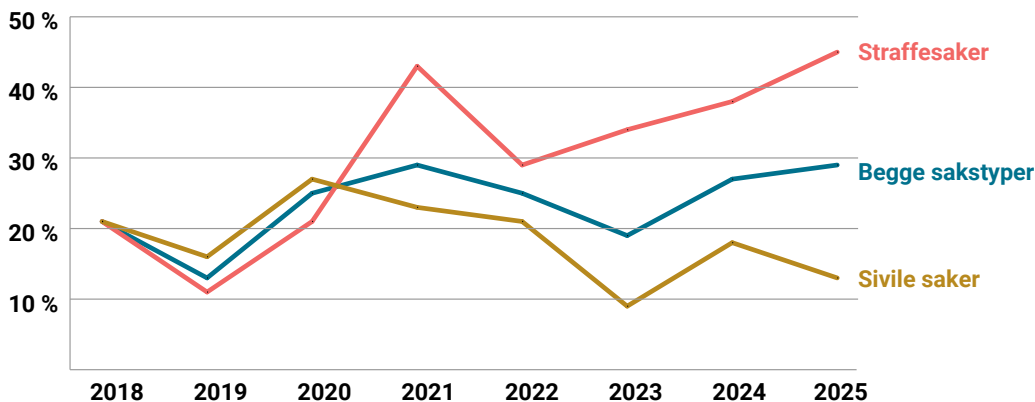
Sivile saker

Av **45** sivile saker i 2025 tok Høyesterett stilling til menneskerettighetsspørsmål i **6** saker.

HR-2025-260-A dom/kjennelse	Grl. § 102, EMK art. 8	Ut	HR-2025-866-A dom	EMK art. 8	P
HR-2025-261-A dom	Grl. § 102, EMK art. 8	Ut	HR-2025-942-A dom	Grl. §§ 104 og 102 EMK art. 8	P
HR-2025-844-A dom	Grl. § 105, EMK P1-1	E	HR-2025-1218-A dom	EMK art. 6	R

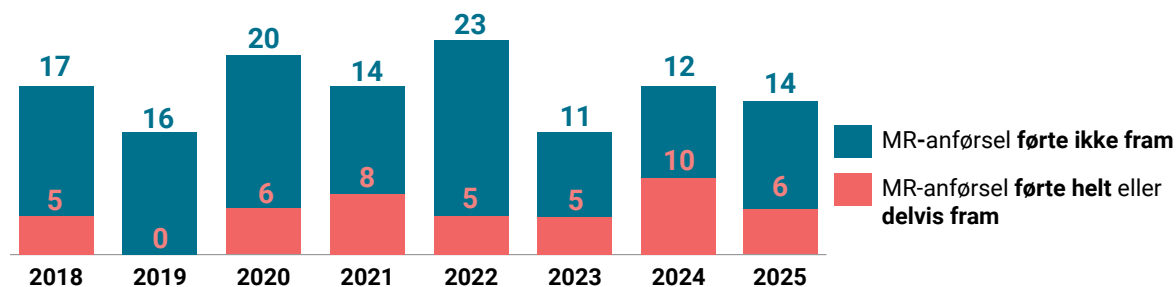
Utvikling andel MR-saker 2018–2025

I 2025 tok Høyesterett stilling til menneskerettighetsspørsmål i **45 %** av straffesakene og **13 %** av de sivile sakene.

Medhold i MR-anførsler 2018–2025

Tallene viser antall saker i Høyesterett hvor MR-anførsel førte helt eller delvis fram eller ikke førte fram.

EMD og Norge – en historisk oversikt

I 2025 avsa EMD én dom mot Norge.²¹ Totalt har EMD behandlet 75 dommer mot Norge, og staten har blitt dømt i 49 av disse.²²

Klager som avvises

EMD avviser de fleste klagene domstolen mottar. I perioden 1959–2025 ble 96 prosent av klagene som ble avgjort, enten avvist eller strøket av listen. Når EMD avviser en sak, er det fordi vilkårene for å klage til domstolen ikke er oppfylt.²³

I 2025 mottok EMD 115 nye klager mot Norge, og siden domstolen ble opprettet i 1959 har den mottatt over 2500 klager mot Norge.²⁴ Totalt har EMD mottatt over en million klager mellom 1959 og 2024.

Majoriteten av klagene mot Norge avvises også, slik tabellen viser.

År	Klager behandlet	Avvist/strøket
2017	132	129 (97,7 %)
2018	88	85 (96,6 %)
2019	104	99 (95,2 %)
2020	96	92 (95,8 %)
2021	102	92 (90,2 %)
2022	125	120 (96,0 %)
2023	105	96 (91,1 %)
2024	102	101 (99,0 %)
2025	92	91 (98,9 %)
1959–2025	2547	2456 (96,4 %)

²¹ *Greenpeace Nordic m.fl. mot Norge* (34068/21). Se mer om denne i kap. 1.

²² Det kan forekomme avvik i statistikken om EMD som er beskrevet i tidligere årsmeldinger. Dette skyldes endringer i tallmaterialet fra EMD. Se for øvrig NIMs oversikt over EMD-dommer mot Norge på NIMs nettsider. I denne oversikten er det registrert 77 dommer. Det er fordi to saker er behandlet i både avdeling og storkammer.

²³ Jf. EMK art. 35. EMD henlegger også mange klager administrativt pga. mangler ved klagen/klageskjemaet, jf. EMDs interne reglement § 47. En sak kan bli strøket fra listen dersom klageren ikke har til hensikt å følge opp klagen, hvis saken er løst eller hvis domstolen ikke lenger kan forsvare videre behandling, jf. EMK art. 37.

²⁴ All statistikk i denne delen er basert på EMDs egne oversikter, tilgjengelig på www.echr.coe.int.

Flesteparten av klagen mot Norge som blir avvist, blir avgjort av én dommer.²⁵ At en sak blir avgjort av én dommer, indikerer at det er ganske opplagt at saken skal avvises.²⁶ Disse avgjørelsene blir ikke publisert.

Noen få saker, der avvisningsspørsmålet er mer tvilsomt, blir avgjort enten av en komité med tre dommere eller av et kammer med syv dommere. Disse sakene, som gjerne omtales som begrunnede (eller materielle) avvisningskjennelser, blir publisert. I 2025 avsa EMD tre slike begrunnede avvisningskjennelser i klager mot Norge.²⁷

I 2025 ble ingen nye saker kommunisert til norske myndigheter. At en sak blir kommunisert betyr at EMD henvender seg til partene og ber om deres syn på saken eller deler av den. Formelt sett er saken fortsatt på stadiet der EMD tar stilling til om klagevilkårene er oppfylt eller ikke, noe som innebærer at den kan ende opp med å bli avvist.

Per 1. januar 2026 hadde EMD 75 klager mot Norge hvor det ennå ikke var avgjort om saken skulle tas til realitetsbehandling eller avvises.

Klager som ender med dom

Klager som ikke blir avvist eller strøket fra listen, ender opp med at domstolen avsier dom i saken. En dom kan enten frifinne staten eller konkludere med at det har blitt begått en eller flere menneskerettskrenkelser.

EMD har avsagt om lag 36 000 dommer siden domstolen ble opprettet i 1959. Sakene mot Norge utgjør en minimal andel av dommene, noe som blant annet reflekterer folketallet.

Flesteparten av dommene mot Norge har handlet om retten til privat- og familieliv, som er beskyttet i EMK artikkel 8. De fleste av disse dommene har omhandlet barnevernssaker. Deretter har Norge fått flere saker mot seg som gjelder retten til en rettferdig rettergang, som er beskyttet i EMK artikkel 6. Dette er den sakstypen EMD oftest behandler og oftest finner menneskerettsbrudd i. Andre sakstyper der EMD ofte finner menneskerettsbrudd er ulovlig frihetsberøvelse (EMK artikkel 5), krenkelse av eiendomsretten (EMKs tilleggsprotokoll 1, artikkel 1) og brudd på forbudet mot tortur, umenneskelig eller nedverdiggende behandling (EMK artikkel 3).

²⁵ 126 av 129 i 2017, 77 av 85 i 2018, 97 av 99 i 2019, 89 av 92 i 2020, 86 av 92 i 2021, 117 av 120 i 2022, 75 av 96 i 2023, 84 av 101 i 2024 og 87 av 91 i 2025..

²⁶ Enedommerens kompetanse følger av EMK art. 27, hvor det bl.a. heter at «En enedommer kan beslutte å avvise eller stryke fra Domstolens sakliste en individklage innbrakt i henhold til artikkel 34 når slik beslutning kan treffes uten videre behandling».

²⁷ Disse avgjørelsene er *Alneel mot Norge* (143682/22) og *H.A. mot Norge* (2284/22) I tillegg traff EMD i *Knihinicki mot Norge* (36356/22) en begrunnet avgjørelse om å stryke saken fra listen etter EMK art. 37.

Norge har blitt dømt for brudd på vernet mot vilkårlig frihetsberøvelse ved én anledning²⁸ og for å ha krenket eiendomsretten i én sak.²⁹ En annen sakstype der Norge har flere fellelser mot seg, er saker om ytrings- og pressefrihet, som beskyttes av EMK artikkel 10.

EMD har avsagt 75 dommer i saker hvor Norge har vært innklaget. Den første av disse ble avsagt i 1990. I 48 av dommene (64 prosent) har EMD konkludert med at Norge har krenket en eller flere menneskerettigheter.

I 2025 ble Norge frikjent for brudd på EMK artikkel 8 i saken *Greenpeace Nordic m.fl. mot Norge*.³⁰

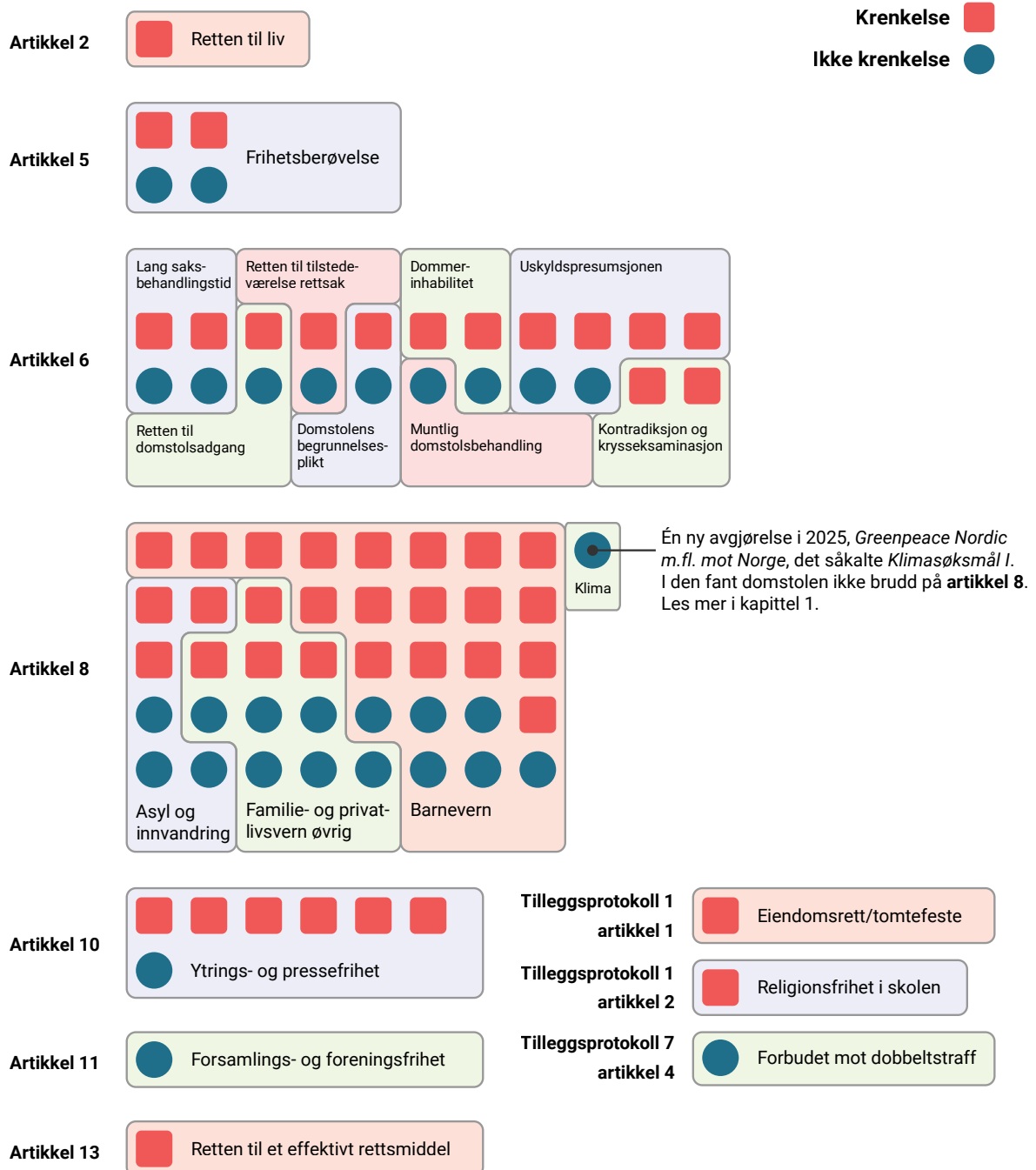
²⁸ *E. mot Norge* (11701/85).

²⁹ *Lindheim m.fl. mot Norge* (13221/08 og 2139/10).

³⁰ *Greenpeace Nordic m.fl. mot Norge* (34068/21).

Oversikt over EMK-spørsmål i norske saker

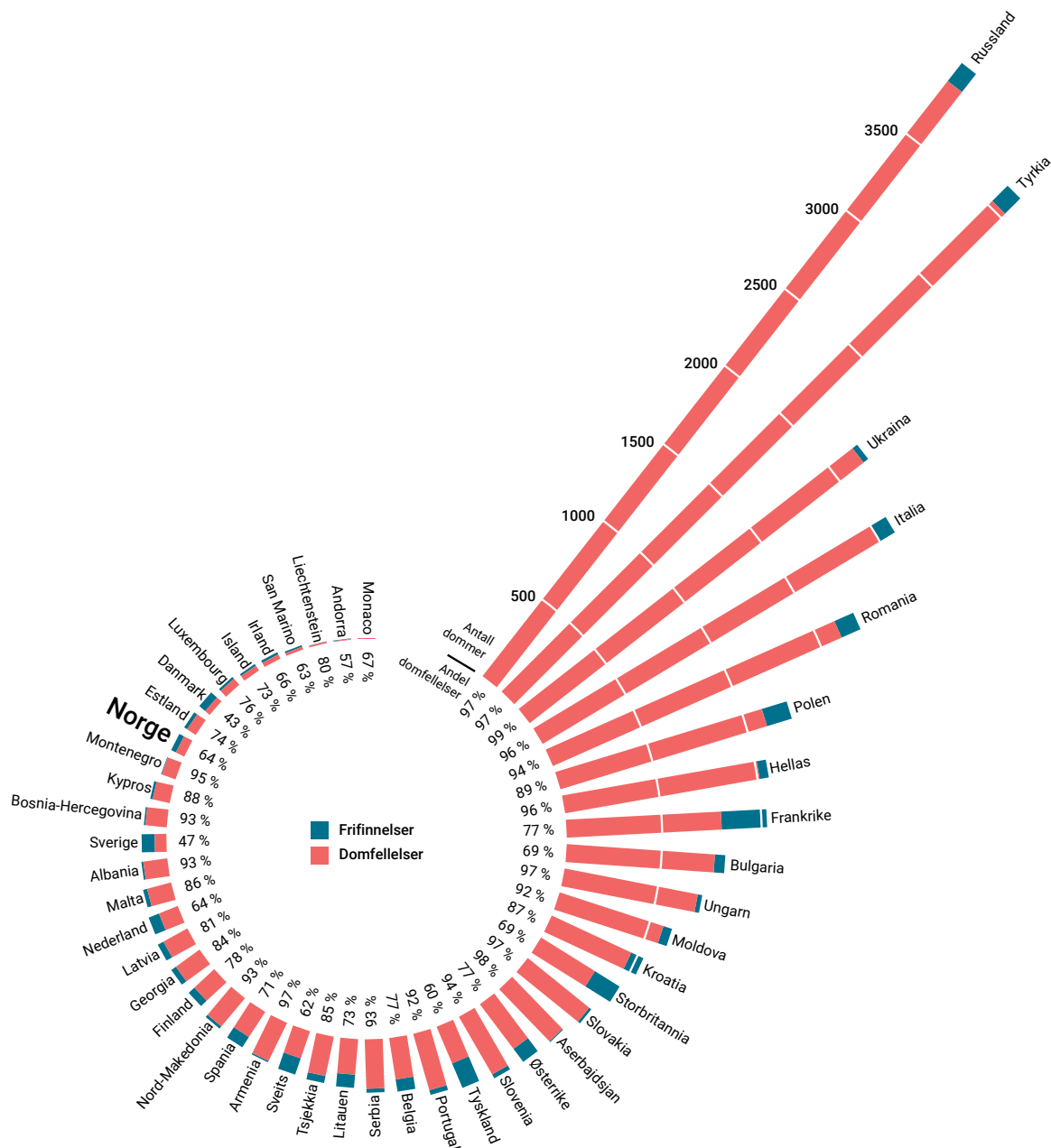
I noen av sakene har EMD behandlet brudd på flere EMK-bestemmelser, og i noen har de behandlet flere saker under ett. Derfor avviker antallet saker i denne oversikten fra det totale antallet dommer mot Norge.

Oversikt over EMD-dommer

Antall dommer i EMD per medlemsland i perioden 1959 til og med 2025.

I oversikten er kun domfellelser og frifinnelser tatt med.

FNs overvåkingsorganer og Norge

– en historisk oversikt

FNs overvåkingsorganer gir jevnlig anbefalinger til Norge. I 2025 mottok Norge anbefalinger fra FNs barnekomité og FNs ekspertmekanisme for urfolksrettigheter.

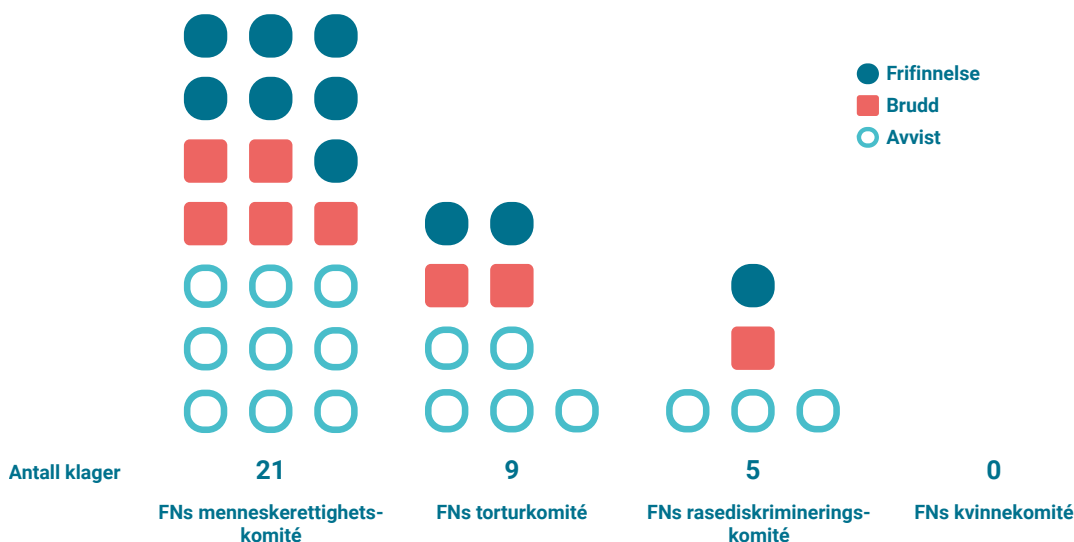
FN har ni kjernekonvensjoner om menneskerettigheter. Norge er tilsluttet åtte av disse. Alle konvensjonene har hvert sitt overvåkingsorgan, også kalt FN-komité. FN-komiteene gir jevnlig anbefalinger til medlemslandene, og kan i utgangspunktet behandle individklager hvis statene har samtykket.

FN-komiteenes tre hovedoppgaver

FN-komiteene har hovedsakelig tre hovedoppgaver. For det første skal de med jevne mellomrom gi anbefalinger til statene, såkalte konkluderende merknader, på bakgrunn av statenes rapporter om gjennomføringen av menneskerettighetene nasjonalt. For det andre publiserer komiteene på eget initiativ generelle kommentarer. Generelle kommentarer er tolkningsuttalelser eller anbefalinger, ofte knyttet til spesifikke artikler i konvensjonene eller til spesifikke tema. For det tredje behandler komiteene individklager om brudd på menneskerettighetene. Komiteene kan kun behandle slike klager hvis statene har akseptert en slik klageordning.

FNs NI KJERNEKONVENSJONER OM MENNESKERETTIGHETER

- FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter
- FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter
- FNs torturkonvensjon
- FNs barnekonvensjon
- FNs rasediskrimineringskonvensjon
- FNs kvinnediskrimineringskonvensjon
- FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne
- FNs konvensjon om beskyttelse mot tvungen forsvinning
- FNs konvensjon om migrantarbeidere (Norge er ikke part)

Diagrammet viser totalt antall individklager mot Norge.

Individklager mot Norge

Norge har akseptert klageordningene under fire av konvensjonene: FNs menneskerettighetskomité, FNs torturkomité, FNs rasediskrimineringskomité og FNs kvinnekomité.

I løpet av 2025 har FNs rasediskrimineringskomité avsluttet to individklagesaker om brudd på rasediskrimineringskonvensjonen mot Norge, fra henholdsvis 2021 og 2018.³¹ Den første saken ble avsluttet uten begrunnelse. Den andre saken er en begrunnet avvisning. Saken hadde sin bakgrunn i byggingen av vindkraftverket på Fosen og spørsmålet om krenkelse av konvensjonens artikkel 5 d sammenholdt med artikkel 2 a.

Saken ble avsluttet etter at det ble inngått avtale mellom partene.

Samlet sett har komiteene vurdert 35 individklager mot Norge. Av disse har 17 saker blitt avvist, mens 18 har blitt realitetsbehandlet.³² I åtte av de 18 realitetsbehandlede klagene har det blitt konkludert med menneskerettighetsbrudd. Norge har blitt «frifunnet» i ti saker. De tidligere sakene er nærmere omtalt i NIMs årsmeldinger fra tidligere år.

³¹ Se *J.N. and E.R. mot Norge* (CERD/C/115/D/77/2021) og *L.J. M.fl. mot Norge* (CERD/C/115/D/67/2018).

³² Oversikten er basert på praksisdatabasen på FNs høykommissær for menneskerettigheters nettside.

Anbefalinger fra FN-komiteene til Norge

Norge mottok sine første anbefalinger om ivaretagelsen av menneskerettighetene i 1972, fra FNs rasediskrimineringskomité. Siden den gang har Norge mottatt anbefalinger i forbindelse med statens rapporter fra ulike FN-komiteer.³³

Rapporteringssystemet fungerer slik at statene med jevne mellomrom leverer rapporter til komiteene om gjennomføringen av konvensjonsforpliktelsene nasjonalt. Det rapporteres ofte på bakgrunn av spesifikke spørsmål fra komiteene. Andre aktører, som organisasjoner, får anledning til å komme med tilleggsinformasjon (såkalte skyggerapporter) både til komiteens spørsmål og etter at staten har levert sin rapport. Nasjonale menneskerettighetsinstitusjoner med A-status, som NIM, har en fast rolle i forbindelse med slike rapporteringer og avgir en egen rapport hvor statens rapport kommenteres. Deretter er det en muntlig høring av staten i komiteen, før komiteen til slutt gir sine anbefalinger i form av konkluderende merknader til staten. Slike merknader inneholder ofte anbefalinger om mulige tiltak for å sikre ivaretagelse av menneskerettighetene. Stadig flere komiteer krever også en rapport om noen utvalgte anbefalinger etter ett eller to år for å vurdere statens oppfølging.

I 2025 mottok Norge anbefalinger fra FNs barnekomité.³⁴ Norge mottok også anbefalinger fra FNs ekspertmekanisme for urfolksrettigheter.³⁵

Selv om anbefalinger og generelle kommentarer fra FN-komiteene ikke er rettslig bindende, kan de likevel ha en viss rettskildemessig vekt. Høyesterett har fastslått at vekten av de generelle kommentarene beror på hvor godt de er forankret i konvensjonsteksten og at et annet sentralt moment er om det dreier seg om tolkningsuttalelser, eller om uttalelsen mer må sees som en tilrådning om best mulig praksis på konvensjonens område.³⁶

FN-komiteenes syn på et spørsmål kan også gi en pekepinn på hvordan de vil forholde seg dersom de mottar en individklage om spørsmålet. Komiteene har en pådriverfunksjon, og anbefalingene gir ofte uttrykk for komiteenes syn på hvordan statene ideelt sett bør innrette sin praksis for å best realisere menneskerettighetene.

Anbefalinger fra FNs menneskerettighetsråd

I 2024 mottok Norge anbefalinger fra FNs menneskerettighetsråd i forbindelse med Universal Periodic Review (UPR). UPR er en mekanisme hvor stater vurderer hverandres ivaretagelse av menneskerettighetene. Norge tok våren 2025 stilling til hvilke anbefalinger som aksepteres og ikke.

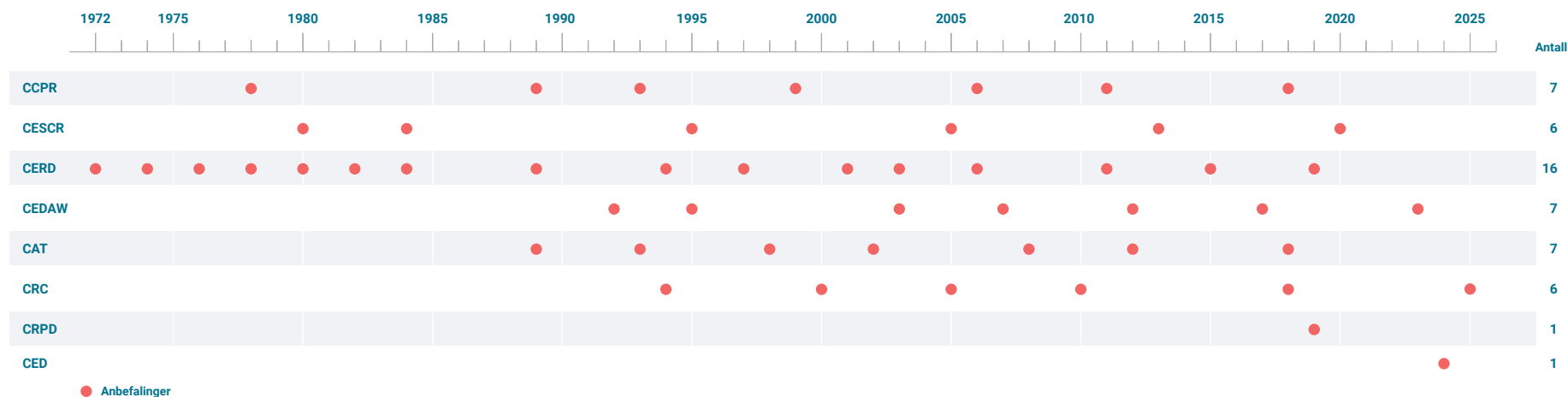
³³ På NIMs nettsider er det en søkbar database for internasjonale menneskerettighetsanbefalinger til Norge.

³⁴ CRC/C/NOR/CO/7 (5. juni 2025).

³⁵ Country engagement mission to Norway Technical Advisory Note of the Expert Mechanism on the Rights of Indigenous Peoples (18. mars 2025).

³⁶ Se NIMs veileder for menneskerettslige utredninger på NIMs nettsider.

Oversikt over anbefalinger/rapporteringer fra FN-komiteer

CRPD = FNs komité for rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne
CESC = FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter

CED = FNs komité for tvungne forsvinninger
CCPR = FNs menneskerettighetskomité

CEDAW = FNs kvinnekomité
CRC = FNs barnekomité

CAT = FNs torturkomité
CERD = FNs rasediskrimineringskomité

Årstallene i tidslinjen baserer seg primært på tidspunktet for komiteens anbefalinger, slik dette fremgår av FNs høykommissær for menneskerettigheters nettside www.ohchr.org. Der er det også en oversikt over alle rapporteringer med tilhørende dokumentasjon.

På NIMs nettsider finner du en oversikt over alle anbefalinger til Norge siden 2017: nhri.no/en/recommendations

Kapittel 4

NIMs høringsuttalelser, innspill og rapporter

I 2025 avga NIM rundt 80 høringsuttalelser, innspill og brev til regjeringen, Stortinget og andre instanser. NIM sendte også flere innspill til internasjonale overvåkingsorganer, publiserte en revidert og oppdatert veileder for utredning av menneskerettslige problemstillinger, lanserte tre lengre rapporter og gjennomførte tre spørreundersøkelser.

Høringsuttalelser, skriftlige innspill og brev

Høringsinstituttet er et viktig verktøy for å sikre demokrati og rettssikkerhet i regelverksprosesser, og NIMs oppgave er å bidra til at regelverket er i tråd med menneskerettighetene. Regjeringen sender lovforslag ut på høring slik at interesseorganisasjoner, fagmiljøer og andre kan få uttale seg og gi innspill.

Å vurdere menneskerettslige aspekter ved lovforslag er en høyt prioritert del av NIMs mandat, og NIMs innspill blir i mange tilfeller tatt hensyn til i senere steg av lovgivningsprosessen. NIMs høringsuttalelser og innspill dekker svært mange ulike tema, men alle har menneskerettslig relevans.

Her gis en oversikt over høringsuttalelsene, innspillene og andre publikasjoner fra NIM, i tillegg til brev som ble sendt til blant annet kommuner, statsråder og departementer. Høringsuttalelsene og innspillene er inndelt i temaer og omtales kronologisk under hver temaoverskrift. Temaene er angitt alfabetisk. Noen av høringsuttalelsene og innspillene ville passet under flere overskrifter.

ASYL OG INNVANDRING

- Brev til UNE med innspill til retningslinjer om returhindringer til hjemlandet på grunn av statsløshet i saker etter utlendingsloven § 38. *Sendt 30. januar.*
- Høringsuttalelse til Arbeids- og inkluderingsdepartementet til forslag om endringer i forskrift om sosiale tjenester for personer uten fast bopel i Norge. *Avgitt 6. februar.*
- Høringsuttalelse til Stortingets kommunal- og forvaltningskomité om endringer i integreringsloven mv. *Avgitt 25. april.*
- Høringsuttalelse til Justis- og beredskapsdepartementet om forslag til endringer i utlendingsloven § 107 og til ny utlendingsinternatforskrift. *Avgitt 22. august.*
- Høringsuttalelse om endringer i grenseloven og utlendingsloven med tilhørende forskrifter for å gjennomføre EUs screeningforordning 2024/1356. *Avgitt 5. desember.*

BARN OG FAMILIE

- Høringsuttalelse til Kunnskapsdepartementet om lov- og forskriftsendringer for opprettelse av individregistre over barn i barnehager og barn i grunnskoleopplæring. *Avgitt 8. januar.*
- Høringsuttalelse til Stortingets utdannings- og forskningskomité om endringer i opplæringslova og privatskolelova (utvidelse av adgangen til fysisk inngripen). *Avgitt 20. mars.*
- Høringsuttalelse til Justis- og beredskapsdepartementet til forslag om endringer i reglene om varsling – styrking av fornærmede og etterlattes stilling. *Avgitt 21. mars.*
- Høringsuttalelse til Stortingets familie- og kulturkomité til *Prop. 117 L (2024–2025) Lov om barn og foreldre (barnelova)*. *Avgitt 30. april.*
- Høringsuttalelse til Stortingets familie- og kulturkomité med innspill til *Prop. 83 L (2024–2025) Endringer i barnevernsloven mv. (kvalitetsløftet i barnevernet)*. *Avgitt 2. mai.*

- Høringsuttalelse til Stortingets familie- og kulturkomité om *Prop. 122 L (2024–2025) Endringer i krisesenterlova* (tydeliggjøring av det kommunale ansvaret og grunnlag for behandling av personopplysninger). Avgitt 14. mai.
- Høringsuttalelse til Barne- og familiedepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet om *Ekspertutvalgsrapport: De er våre barn – om å holde hodet kaldt og hjertet varmt*. Avgitt 19. september.
- Høringsuttalelse til Barne- og familiedepartementet og Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet om forslag til lov om aldersgrenser for bruk av sosiale medier. Avgitt 7. oktober.
- Brev til Politidirektoratet med oppfølging om politiets bruk av maktmidler mot barn og andre sårbare personer i forbindelse med utøvelse av politiets bistandsplikt. Sendt 22. oktober.
- Høringsuttalelse til Arbeids- og inkluderingsdepartementet om forslag til endringer i folketrygdloven kapittel 15 om stønader til enslig mor eller far. Avgitt 17. november.
- Høringsuttalelse til Stortingets familie- og kulturkomité om *Prop. 141 L (2024–2025) Lov om undersøkelser av offentlige virksomheters arbeid i saker om drap, vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn (barnevoldsundersøkelsesloven)*. Avgitt 25. november.
- Høringsuttalelse til Justis- og beredskapsdepartementet om ny straffebestemmelse om involvering av mindreårige i kriminalitet. Avgitt 1. desember.

DISKRIMINERING

- Høringsuttalelse til Justis- og beredskapsdepartementet om endringer i verjemålslova (vergemålsloven) – helskapleg gjennomgang. Avgitt 14. februar.
- Høringsuttalelse til *NOU 2024: 21 Trygge og enkle betalinger for alle*. Avgitt 21. februar.
- Høringsuttalelse til Postutvalgets rapport om endringer i posttjenestene. Avgitt 14. mars.

- Høringsuttalelse til *Prop. 162 L (2024–2025) Endringer i menneskerettsloven mv. (inkorporering av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne)*. Avgitt 6. november.
- Brev med tilleggsinnspill til *Prop. 162 L (2024–2025) Endringer i menneskerettsloven mv. (inkorporering av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne)*. Brevet svarer utfyllende på komiteens spørsmål som var rettet til NIM i den muntlige høringen. Sendt 12. november.

FENGSEL OG ARREST

- Høringsuttalelse til Kriminalomsorgsdirektoratet om forebygging og håndtering av selvmordsforsøk, selvmord og selvskading. Avgitt 14. januar.
- Skriftlig innspill til Kriminalomsorgsdirektoratet med innspill til retningslinjer om soningsdyktighet og tilrettelegging av soning. Sendt 7. mars.
- Høringsuttalelse til Justis- og beredskapsdepartementet om *NOU 2025: 2 Samfunnsvern og omsorg*. Avgitt 4. september.

HELSE OG OMSORG

- Brev til Helse- og omsorgsdepartementet med invitasjon til møte mellom NIM og helse- og omsorgsministeren angående del 1 av forebyggings- og behandlingsreformen for rusfeltet. Sendt 8. januar.
- Høringsuttalelse til Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité om myndighetenes håndtering av koronapandemien. Avgitt 10. januar.
- Høringsuttalelse til Helse- og omsorgsdepartementet om endringer i helse-tilsynsloven mv. og opphevelse av lov om statens undersøkelseskommisjon. Avgitt 20. januar.
- Skriftlig innspill til Stortingets helse- og omsorgskomité om *Prop. 31 L (2024–2025) Endringer i psykisk helsevernloven og pasient- og brukerrettighetsloven mv.* Sendt 22. januar.

- Høringsuttalelse til Helse- og omsorgsdepartementet til forslag om endringer i lov og forskrift om ordning med brukerrum for inntak av narkotika. Avgitt 29. april.
- Høringsuttalelse til Stortingets justiskomité med innspill til *Prop. 112 L (2024–2025) Endringer i straffeloven og legemiddeloven mv.* (befatning med mindre mengder narkotika til egen bruk). Avgitt 6. mai.
- Høringsuttalelse til Helse- og omsorgsdepartementet om *NOU 2025: 8 Folkehelse – verdier, kunnskap og prioritering*. Avgitt 18. desember.

INTERNASJONAL OVERVÅKING

- FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK-komiteen): Skriftlig innspill til komiteens arbeid med å utarbeide en generell kommentar om sammenhengen mellom miljø og bærekraftig utvikling. Sendt 13. januar.
- FNs spesialrapportør for situasjonen til menneskerettighetsforsvarere: Skriftlig innspill om situasjonen for de som arbeider med klimaendringer og rettferdig omstilling i Norge. Sendt 30. april.
- FNs barnekomité: Skriftlig innspill til komiteens utkast til generell kommentar nr. 27 om barns rett til tilgang til rettferdighet og et effektivt rettsmiddel. Sendt 30. juni.

KLIMA OG MILJØ

- Brev til Norges Bank Investment Management (NBIM) med innspill til klimakriteriet i SPUs retningslinjer. Sendt 30. januar.
- Høringsuttalelse til forslag om ny bestemmelse i naturmangfoldloven – forbud mot nye torvuttak. Avgitt 25. februar.
- Høringsuttalelse til Equinors konsekvensutredning av forbrenningsutslipp ved utbygging av Johan Sverdrup fase 3. Avgitt 21. mars.
- Høringsuttalelse til Energidepartementet om forslag til lov om Norgespris og strømstønad til husholdninger. Avgitt 16. april.

- Skriftlig innspill til Stortingets energi- og miljøkomité om behandling av nytt klimamål for 2035 og endring i klimaloven. *Sendt 8. mai.*
 - Høringsuttalelse til Equinors konsekvensutredning av forbrenningsutslipp i forbindelse med utbyggingen av Isflak. *Avgitt 17. juni.*
 - Høringsuttalelse til Energidepartementet med innspill til fagutredning om klimagassutslipp fra olje og gass utvunnet på norsk kontinentalsokkel. *Avgitt 4. juli.*
 - Høringsuttalelse til Miljødirektoratet til lovforslag om forbud mot nedbygging av myr. *Avgitt 30. oktober.*
 - Skriftlig innspill til Stortingets energi- og miljøkomité om representantforslag om en konkret handlingsplan for naturen. *Sendt 4. november.*
 - Høringsuttalelse til Klima- og miljødepartementet om forslag til endring i klimaloven. *Avgitt 19. desember.*
-

KOMMUNERS MENNESKERETTIGHETSANSVAR

- Høringsuttalelse til Kommunal- og distriktsdepartementet til forslag om endringer i bostøtteloven. *Avgitt 10. januar.*
 - Brev til Oslo kommune om Oslo kommunes politivedtekters forbud mot offentlig overnatting. *Sendt 3. mars.*
-

RETTSSYSTEMET

- Skriftlig innspill til Stortingets justiskomité om endringer i sivilbeskyttelsesloven. *Sendt 13. januar.*
- Oppfølgingsbrev til Stortingets justiskomité om sivilbeskyttelsesloven. *Sendt 17. januar.*

- Høringsuttalelse til Stortingets justiskomité om totalberedskapsmeldingen. Avgitt 11. februar.
 - Høringsuttalelse til Utenriksdepartementet om ratifikasjon av endringer i vedtektene til Den internasjonale straffedomstolen (ICC) om aggresjonsforbrytelsen. Avgitt 21. mars.
 - Høringsuttalelse til Justis- og beredskapsdepartementet om domstolenes funksjonsevne i ekstraordinære situasjoner (beredskapshjemler). Avgitt 23. juni.
-

URFOLK OG NASJONALE MINORITETER

- Brev til Energidepartementet med oppfølging av forespørsel om evaluering av Fosen-saken. Sendt 4. februar.
 - Skriftlig innspill til Stortingets næringskomité med oppfølging av høringsuttalelse til NOU 2022: 8 Ny minerallov. Sendt 24. april.
 - Høringsuttalelse til Kommunal- og distriktsdepartementet om Sametingets rettslige rammevilkår. Avgitt 30. oktober.
 - Høringsuttalelse til Kommunal- og distriktsdepartementet om forslag til endring av forskrift om driftstilskudd til nasjonale minoriteters organisasjoner. Avgitt 30. oktober.
-

VOLD OG OVERGREP

- Høringsuttalelse til Barne- og familiedepartementet om forslag til lov om undersøkelsesordning for drap og andre alvorlige saker om vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn mv. Avgitt 31. januar.
- Høringsuttalelse til Arbeids- og inkluderingsdepartementet om forslag til ny lov om særskilt innsats mot negativ sosial kontroll og æresmotivert vold. Avgitt 8. desember.

YTRINGSFRIHET OG PRIVATLIV/PERSONVERN

- Høringsuttalelse til Samferdselsdepartementet om forslag til skjerpede regler mot risikoadferd i trafikken – forbud mot varsling av trafikkontroller. *Avgitt 28. mars.*
- Brev til Norsk redaktørforening med forslag om å grunnlovsfeste prinsippet om redaksjonell uavhengighet. *Sendt 2. mai.*
- Høringsuttalelse til Justis- og beredskapsdepartementet om foreslått endring i politiregisterforskriften om behandling av personopplysninger i Nasjonalt tverretattlig analyse- og etterretningssenter (NTAES). *Avgitt 15. september.*
- Høringsuttalelse til Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet til ny lov om kunstig intelligens. *Avgitt 30. september.*
- Høringsuttalelse til Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet om utkast til ny lov om digitale tjenester. *Avgitt 1. oktober.*
- Høringsuttalelse til Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet om lovforslag som åpner for utlevering av IP-data til forebygging av alvorlig kriminalitet. *Avgitt 6. oktober.*
- Høringsuttalelse til Justis- og beredskapsdepartementet om forskrift om automatisert saksbehandling i forvaltningen. *Avgitt 22. oktober.*
- Høringsuttalelse til Justis- og beredskapsdepartementet og Helse- og omsorgsdepartementet om lovendringer om utveksling av opplysninger mellom helsetjenesten og politiet og PST om personer med psykiske lidelser og antatt voldsrisiko. *Avgitt 4. november.*
- Høringsuttalelse til Finansdepartementet om finansforetaks informasjonsdeling for å bekjempe økonomisk kriminalitet. *Avgitt 12. november.*
- Høringsuttalelse til utvalget for evaluering av Etterretningstjenesten om evaluering av etterretningsloven. *Avgitt 1. desember.*

MUNTlige INNLEGG

Hvert år holder NIM muntlige innlegg i ulike høringer. Her er et utvalg fra 2025:

- Innlegg under høring om Trygghet, fellesskap og verdighet – Forebyggings- og behandlingsreformen for rusfeltet del I – en ny politikk for forebygging, skadereduksjon og behandling. *6. januar.*
- Innlegg under høring om endringer i sivilbeskyttelsesloven. *14. januar.*
- Innlegg under høring om Totalberedskapsmeldingen – forberedt på kriser og krig. *13. februar.*
- Innlegg under høring om endringer i barnevernsloven mv. (kvalitetsløftet i barnevernet). *6. mai.*
- Innlegg under høring om endringer i straffeloven og legemiddeloven mv. (befatning med mindre mengder narkotika til egen bruk). *8. mai.*
- Innlegg under høring om endringer i straffeloven (samtykke til seksuell omgang m.m.). *8. mai.*
- Innlegg under høring om 1) Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslipps-samfunnet 2) endringer i klimakvoteloven (utvidet virkeområde – nytt klimakvotesystem m.m.) 3) endringer i klimaloven (klimamål for 2035). *12. mai.*
- Innlegg under høring om endringer i krisesenterlova (tydeliggjering av det kommunale ansvaret og grunnlag for behandling av personopplysninger m.m.). *12. mai.*
- Innlegg under høring om endringer i menneskerettsloven mv. (inkorporering av FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne). *11. november.*

Rapporter, utredninger og undersøkelser

I 2025 utga NIM flere rapporter og utredninger. Videre publiserte vi resultatene av tre spørreundersøkelser.

Forholdet mellom konsultasjoner og interessentdialog: Selskapers plikt til å beskytte samers menneskerettigheter i utbyggingssaker

I denne rapporten drøfter vi forholdet mellom konsultasjoner og interessentdialog, og i hvilken grad åpenhetsloven og EUs aktsomhetsdirektiv pålegger selskaper menneskerettslige forpliktelser til å kommunisere med urfolk i inngreps- og utbyggingssaker. 11. mars.

Superintelligens, makt og menneskerettigheter

Verdens ledende teknologiselskaper har ambisjoner om å utvikle superintelligens – kraftige og avanserte KI-systemer som overgår intelligensen til de smarteste menneskene i verden. Hvis de lykkes, kan det få store konsekvenser for mennesker og samfunn, og forsterke geopolitiske spenninger. For fjerde år på rad har Teknologirådet og NIM kombinert ekspertise og perspektiver på menneskerettigheter og teknologi i en felles rapport. 5. desember.

Veileder om utredning av menneskerettslige problemstillinger – kilder, tolkning, metode

NIM publiserte i 2023 «Veileder for utredning av menneskerettslige problemstillinger». I desember 2025 er andre utgave publisert.

Veilederen er ment som en verktøykasse og et oppslagsverk for alle som i ulike sammenhenger har behov for å utrede problemstillinger som har sider til menneskerettighetene. Det gjelder for saksbehandlere på alle nivåer av offentlig forvaltning, advokater eller rettshjelpere, offentlige utvalg, studenter, ombud, selskaper, frivillige organisasjoner, politikere, journalister og andre. 12. desember.

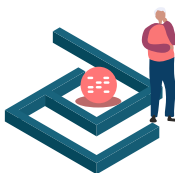
Norge og Århuskonvensjonen

NIM har skrevet en utredning om gjennomføringen av Århuskonvensjonen i Norge. NIM peker på flere områder der det er risikoer ved norsk praksis, og stiller særlig spørsmål ved hvorvidt både regelverk og praksis knyttet til sakskostnader ved miljøraker for domstolene er i tråd med konvensjonens krav. *21. mai.*

Spørreundersøkelse: Befolkningens kjennskap til avvergingsplikten

En spørreundersøkelse om plikten til å avverge alvorlig vold og overgrep. Mer enn én av fire privatpersoner i Norge vet ikke at de ved mistanke om alvorlig vold og overgrep har en rettslig plikt til å forsøke å avverge forholdet, for eksempel ved å melde fra til politiet. Kunnskapsnivået om avvergingsplikten varierer med hva slags type jobb man har. *25. mars.*

Spørreundersøkelse: Uten nett, uten rett – en spørreundersøkelse om barrierer mot å ta i bruk offentlige tjenester på digitale plattformer

En spørreundersøkelse fra NIM viser at én av fire er bekymret for digitalt utenforskap i alderdommen. Samtidig fremkommer det at mange allerede opplever barrierer i møte med digitale offentlige tjenester. *28. august.*

Spørreundersøkelse: Hva vet nordmenn om menneskerettigheter?

Resultatene for Norge fra den skandinaviske spørreundersøkelsen om kjennskap til menneskerettigheter ble publisert i desember. Undersøkelsen viser at flertallet i befolkningen har noe kjennskap til menneskerettighetene, men mange mangler konkret kunnskap. Over fire av ti kan ikke nevne én menneskerettighet. Kjennskapen til menneskerettighetene er også skjevfordelt mellom ulike grupper i samfunnet. Ytringsfriheten er den rettigheten som flest oppgir å kjenne til. *10. desember.*

Kapittel 5

NIMs formidlingsarbeid

NIM har som oppgave å informere om menneskerettighetene og fremme opplæring, utdanning og forskning på menneskerettighetene. I 2025 har NIM vært synlig på flere arenaer. Blant annet markerte vi ti år siden opprettelsen med et stort jubileumsseminar i Gamle Logen i Oslo.

Medieomtale

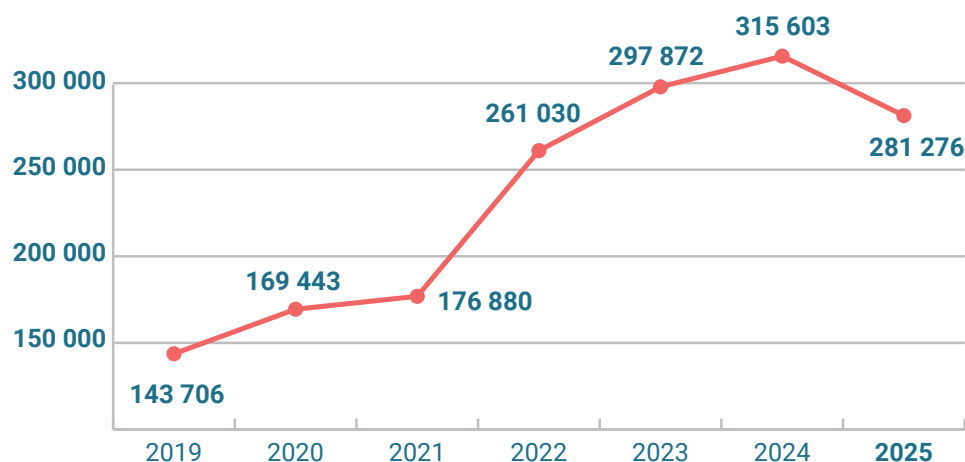
I 2025 har NIM bidratt til å sette menneskerettslige problemstillinger på dagsorden i både lokale og nasjonale medier. I løpet av året ble NIM omtalt i 514 medieoppslag.

Blant NIMs mest markante saker var debatten om et mulig TikTok-forbud, forbudene mot overnatting på offentlig sted i Oslo og Bergen, verdighet i eldreomsorgen, forslag til ny sivilbeskyttelseslov, grunnlovfesting av redaksjonell uavhengighet, NIMs 10-årsjubileum, ansettelsen av ny direktør, samt utgivelsen av vår egen undersøkelse om digitalt utenforskap og eldre.

I tillegg gjestet NIMs ansatte både TV- og radioprogrammer, skrev kronikker og uttalte seg blant annet om EMKs 75-årsjubileum, vold i nære relasjoner, fattigdom, eldre, rettighetene til mennesker med nedsatt funksjons- evne, samiske rettigheter, hatkriminalitet, ytringsfrihet og barns rettigheter.

I løpet av året skrev også NIM en rekke kronikker og fagartikler, både alene og sammen med andre aktører. Her er et utvalg:

- Dagens Næringsliv: «Kan Norge forby TikTok?». 25. januar.
- Dagens Næringsliv: «Ytringsfri og bevare oss vel». 2. februar.
- Rett24: «Høyesterett på kollisjonskurs med barnekonvensjonen». 3. februar.
- Trønderdebatt: «Vold i nære relasjoner – hva kan vi gjøre?». 8. mars.
- Diverse lokalaviser: «Vær en god nabokjerring – det er din plikt!». 29. april – 6. mai.
- Rett24: «Staten har et ansvar for å beskytte skeive mot hatmotivert vold». 26. juni.
- Dagens Næringsliv: «Velkommen inn på barnerommet». 4. juli.
- Diverse lokalaviser: «Det haster å ruste opp krisesentertilbudet». 29. juli – 5. august.

Antall sidevisninger på www.nhri.no i perioden 2019–2025

- VG: «Asylpolitikk og menneskerettigheter». 22. august.
- Nationen: «Den norske fattigdommen utfordrer menneskerettighetene». 12. september.
- Altinget: «Tidenes yngste storting må ikke glemme de eldste». 1. oktober.
- Utdanningsnytt: «Ansatte i barnehage og skole må ha kunnskap for å beskytte mot overgrep». 30. oktober.
- Altinget: «Det er på tide med et nordisk forsvar for menneskerettighetene». 4. november.
- Dagens Næringsliv: «Demokratiet kan bli taperen i tekeologarkenes tidsalder». 16. desember.

NIMs kanaler

NIM bruker også egne kanaler til formidling.

Besøkstall på NIMs nettsider

I 2025 hadde NIMs nettsted – nhri.no – over 280 000 visninger. NIM skrev over 75 artikler til nettsidene. Dette inkluderer også innhold på engelsk og nordsamisk. De mest besøkte artiklene på nettsidene var:

- «Nye regler om straff for narkotikabruk»
- «Kai Spurkland blir ny direktør i Norges institusjon for menneskerettigheter»
- «Vold i nære relasjoner og menneskerettigheter»
- «Barnekomiteen har eksaminert Norge – dette er anbefalingene»
- «Sosiale medier: Regulering og forbud»

Sosiale medier

NIM er en aktiv bruker av sosiale medier. I 2025 ble det publisert over 300 innlegg på LinkedIn, Facebook og Instagram.

Jubileumsseminar

I anledning NIMs ti-årsjubileum inviterte institusjonen 22. mai til jubileumsseminar i Gamle Logen i Oslo. Seminaret markerte ti år med arbeid for å fremme og beskytte menneskerettighetene i Norge, og samlet sentrale aktører fra politikk, forvaltning, akademia, sivilsamfunn og internasjonale menneskerettighetsmiljøer.

Seminaret, med tittelen «En urolig verden – et økende behov for å forsvare menneskerettigheter og rettsstatsprinsipper», belyste både globale og nasjonale utfordringer. Blant innleiderne var NIMs konstituerte direktør **Gro Nystuen**, EMD-dommer **Arnfinn Bårdsen**, Europa- og sikkerhetsanalytiker **Jette F. Christensen** og generalsekretær i ENNHRI **Debbie Kohner**.

Programmet inkluderte panelsamtaler om menneskerettigheter under press internasjonalt og om Grunnlovens betydning i møte med nye trusler, med deltakere fra Stortinget, sivilsamfunnet, akademia og domstolene. Konferansier og moderator var NIMs spesialrådgiver **Anine Kierulf**.

Les innleggene fra seminaret her: <https://www.nhri.no/jubileum>

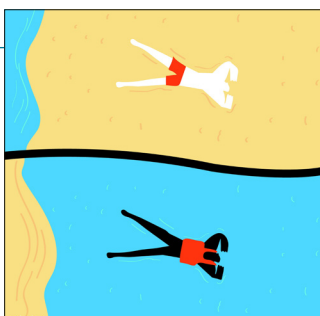
Fadi ToOn – «Editorial cartoonists an indispensable journalism»

Sven Tveit – «Barn, ikke brud»

Morten Mørland

Kahlid Albaih – «Worlds»

Marvin Halleraker – «Retten å elske»

Utstilling: I pausene ble det vist en utstilling fra Avistegnernes hus med satiretegninger knyttet til menneskerettigheter i Norge og internasjonalt.

Arrangementer

Møte- og foredragsvirksomhet utgjør en stor og viktig del av NIMs formidlingsarbeid. I 2025 deltok NIM på over 230 arrangementer og møter i regi av eksterne eller NIM.

Egne arrangementer

Hvert år arrangerer NIM en rekke egne seminarer, debatter og samtaler om ulike menneskerettslige temaer, i både inn- og utland. I 2025 arrangerte NIM, eller var medarrangør for følgende syv arrangementer:

- Dialogmøte om UPR-anbefalinger til Norge sammen med Justis- og beredskapsdepartementet og NGO-forum. 15. januar.
- Lansering av rapporten «Forholdet mellom konsultasjoner og interessent-dialog». 12. mars.
- Foredrag: Tre år med FNs uavhengige undersøkelseskomisjon for Ukraina. 24. mars.
- Lansering av NIMs årsmelding for 2024: «Norge må være en fanebærer for menneskerettigheter i urolige tider». 26. mars.
- Lanseringskonferanse for prosjektet «Ung Ytring 2030» i samarbeid med Norsk PEN, Human-Etisk Forbund og Fritt Ord. 29. april.
- Jubileumsseminar «NIM fyller 10 år». 22. mai.
- Lansering av rapporten «Superintelligens og menneskerettigheter» sammen med Teknologirådet. 5. desember.

Andre arrangementer og møter

I tillegg til egne arrangementer, holder NIMs ansatte foredrag og innlegg og er deltaker på arrangementer, møter, kollokvier, seminarer og debatter i regi av andre, både nasjonalt og internasjonalt. NIM tar også selv initiativ til mange møter i løpet av et år. Her er et utvalg av arrangementene og møtene NIMs ansatte deltok på i 2025:

- Foredrag om menneskerettigheter for flere videregående skoler gjennom året.
- Innspillsmøte til Norges rapport til FNs ØSK-komite i regi av Justis- og beredskapsdepartementet. 24. januar.
- Foredrag og paneldebatt på sjefskurset ved Forsvarets høgskole om krigens folkerett. 24. januar.
- Panelsamtale på frokostmøte hos Studentersamfunnet i Bergen. 28. januar.
- Lansering av handlingsplan mot samehets hos NKVTS. 28. januar.
- Digitalt møte med europeiske NHRler om «Data and human rights». 29. januar.
- Medierettseminaret i regi av Norsk redaktørforening. 4. februar.
- Samfunnssikkerhetskonferansen 2025 – panelsamtale om beskyttelse av sivile i krig i regi av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. 10. februar.
- Møte med digitaliseringsminister Karianne Tung sammen med Teknologirådet. 5. mars.
- Paneldeltaker i Amnesty's paneldebatt om «Green transition & indigenous peoples rights». 17. mars.
- EOS-utvalgets årskonferanse. 27. mars.
- Foredrag om «KI og ytringsfrihet» hos Det Norske Teatret. 3. april.

- Seminar om Åpenhetsloven og ILO konvensjon 169 i regi av LO og Norsk Folkehjelp. 8. april.
- Frokostseminar om Norges nye klimalov og mål i regi av Forum for utvikling og miljø. 30. april.
- Regjeringens lovavdeling 140 år – konferanse. 5. mai.
- Høring i FNs barnekomité. 12. mai.
- Ruspolitisk arena – høringskonferanse om Forebyggings- og behandlings-reformen del 2. 21. mai.
- Lansering av regjeringens menneske-handelsstrategi i Justis- og beredskaps-departementet. 28. mai.
- Møte mellom NIMs nyansatte direktør og Sametingspresident Silje Karine Muotka. 5. juni.
- Lovkonferansen i regi av Universitetet i Oslo. 11. juni.
- Panelsamtale Arendalsuka: «Utsatte grupperes rettssikkerhet er vår felles rettssikkerhet». 11. august.
- Panelsamtale Arendalsuka: «20 år med kritikk – på tide å gi asylbarn et varig vern». 12. august.
- Panelsamtale Arendalsuka: «Borte bra, men hjemme finnes ikke. Hvordan sikre rettssikkerhet for bostedsløse?». 12. august.
- Panelsamtale Arendalsuka: «Å bekjempe hat – én millimeter om gangen. Regjeringens ansvar for å motvirke hatkriminalitet». 13. august.
- Seminar om vergemål for statsforvalteren i Oslo, Østfold, Buskerud og Akershus. 17. september.
- Leadership forum i regi av ENNHRI. 24. september.
- Panelsamtale om ytringsfrihet i kultur-livet i regi av Trøndelag senter for samtidskunst og Trondheimsbiennalen. 24. september.
- Innspillsmøte i ekspertgruppen om samarbeid og informasjonsdeling i kriminalitetsforebyggende arbeid v/ Justis- og beredskapsdepartementet. 5. november.
- Rundebordskonferanse på Stortinget om utsatte barn og unge og ungdoms-kriminalitet i regi av Høyre. 10. november.
- Nettmøte om eldreomsorgen i Karasjok, med pårørende, Pasient- og bruker-ombudet i Finnmark, LDO og NSF. 10 november.
- Foredrag om NIMs «Veileder for utredning av menneskerettslige problemstillinger» på Helse- og omsorgsdepartementets menneskerettslige fagdag. 5. desember.

Følg NIMs arbeid her:

www.nhri.no

NIM – Norges institusjon for menneskerettigheter

NIM_Norge

NIM – Norges institusjon for menneskerettigheter

Meld deg på NIMs nyhetsbrev på nhri.no/nyhetsbrev

Kapittel 6

Om NIM

I 2025 feiret NIM sitt ti-årsjubileum. I tillegg ble Kai Spurkland i juni ansatt som ny direktør, og NIM ble tildelt rollen som overvåkingsorgan for menneskehandelskonvensjonen og Istanbulkonvensjonen. I dette kapitlet kan du lese om NIMs mandat og ansatte.

NIMs mandat

FN anbefaler alle stater å ha en nasjonal institusjon for menneskerettigheter som fremmer og beskytter menneskerettighetene nasjonalt. Stortinget etablerte i 2015 NIM for å ivareta denne rollen i Norge.

NIM har A-status som nasjonal menneskerettighetsinstitusjon.

NIM er et uavhengig offentlig organ, som er organisatorisk tilknyttet Stortinget. NIMs hovedoppgave er å fremme og beskytte menneskerettighetene i Norge, jf. NIM-loven § 1. Dette gjøres særlig ved å

- overvåke menneskerettighetenes stilling i Norge
- gi råd til Stortinget, regjeringen, forvaltningen og Sametinget
- informere om menneskerettighetene
- være en brobygger mellom myndighetene og sivilsamfunnet

Disse oppgavene ivaretas blant annet gjennom å avgi høringsuttalelser til lovforslag og offentlige utredninger og skriftlige innspill til Stortinget, departementer, Sametinget og andre aktører. NIM skriver også innlegg til domstolene i saker som berører prinsipielle menneskerettighetsspørsmål, og kronikker, artikler og rapporter. Institusjonen gjør i tillegg egne undersøkelser og har dialog med sivilsamfunn, ombudene, fagmiljøer og andre aktører om menneskerettslige temaer. NIM utarbeider også rapporter og innspill til internasjonale overvåkingsorganer og overvåker og følger med på menneskerettighetssituasjonen i Norge.

NIM har hovedkontor i Oslo og et mindre kontor i Kautokeino. NIM ledes av et styre og en direktør.

I 2025 fikk NIM en ny funksjon som overvåkingsorgan etter Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel (menneskehandelskonvensjonen) og Europarådets

konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner (Istanbulkonvensjonen). Overvåkingsorganets formål er å styrke den nasjonale gjennomføringen av de to konvensjonene gjennom uavhengig overvåking av myndighetenes etterlevelse av konvensjonsforpliktelsene.

Styret

NIMs styre består av fem medlemmer:

- Trine Skei Grande, styreleder
- Nils Asbjørn Engstad, nestleder
- Aili Keskitalo, styremedlem
- Ingvild Bruce, styremedlem
- Geir Ulfstein, styremedlem

Styret har det overordnede ansvaret for NIMs faglige virksomhet, økonomi og drift. Stortinget velger styret, inkludert leder og nestleder. NIMs nåværende styre er valgt for tidsrommet 1. juli 2023–30. juni 2027. Det ble avholdt ti styremøter i 2025, fem ordinære og fem ekstraordinære. Protokoller fra styremøtene og mer informasjon om styret er tilgjengelig på NIMs nettsider.

Ansatte

NIMs daglige virksomhet ledes av en direktør. 1. juni 2025 ble Kai Spurkland direktør for NIM, for en periode på seks år. Han tok over som direktør etter Adele Matheson Mestad, som sluttet 1. april 2025.

NIMs ansatte per 31. desember 2025

NIMs ledelse:

- **Kai Spurkland**, direktør
- **Gro Nystuen**, assisterende direktør
- **Vidar Strømme**, fagdirektør
- **Birgitte Bøgh-Olsen**, administrasjonssjef

Analyseenheten:

- **Kirsten Kolstad Kvalø**, seniorrådgiver
- **Thomas Berge**, seniorrådgiver
- **Stine Langlete**, seniorrådgiver
- **Mathilde Palm Strand Wilhelmsen**, seniorrådgiver
- **Vilde Tennfjord**, seniorrådgiver
- **Anders Broderstad**, seniorrådgiver (Kautokeino)
- **Pernille Borud**, seniorrådgiver
- **Vetle Seierstad**, rådgiver
- **Ingrid Skjoldvær**, rådgiver (Kautokeino)
- **Ingvild Varnes**, rådgiver (Kautokeino)
- **Kasper Nilsen**, rådgiver (Kautokeino)
- **Anine Kierulf**, spesialrådgiver (20 %)
- **Cecilie Hellestveit**, spesialrådgiver (20 %)
- **Petter Wille**, spesialrådgiver på timebasis
- **Erik Møse**, spesialrådgiver på timebasis

Overvåkingsenheten:

- **Kristin Høgdaahl**, seniorrådgiver
- **Eivind Digranes**, seniorrådgiver
- **Even Sebastian Skallerud**, seniorrådgiver (Kautokeino)
- **Peter Dawson**, seniorrådgiver
- **Ilia Utmelidze**, seniorrådgiver

Kommunikasjonsenheten:

- **Magnus Eide**, seniorrådgiver
- **Nicole Myhrer**, rådgiver

Administrasjonsenheten:

- **Anders Bals**, seniorrådgiver (Kautokeino)
- **Johan Mikkell Bongo**, rådgiver (Kautokeino)
- **Ada Brungot**, seniorkonsulent (50 %)

Ansatte i permisjon:

- **Johan Strömgren**, regionkontorleder (Kautokeino)
- **Hannah Brænden**, seniorrådgiver

Nøkkeltall

Antall ansatte:

2025:	29	
2024:	27	
2023:	25	
2022:	26	
2021:	26	

Antall ansatte i 100 % permisjon:

2025:	2	
2024:	6	
2023:	2	
2022:	2	
2021:	3	

Antall praktikanter:

2025:	19	
2024:	17	
2023:	15	
2022:	14	
2021:	17	

Antall utførte årsverk:

2025:	21,5	
2024:	20,7	
2023:	20,3	
2022:	20,6	
2021:	20,8	

Nøkkeltallene for antall ansatte og antall ansatte i permisjon er innhentet ved årsskiftet. Antall praktikanter og antall utførte årsverk er summen for hele året.

Rapportering etter likestillings- og diskrimineringsloven § 26

Kjønnslikestilling 2025

NIM ønsker en god kjønnsbalanse i staben og har søkelys på dette i rekrutteringsarbeidet. Kjønnsbalansen blant de ansatte var i 2025 48 prosent menn og 52 prosent kvinner.

2025	52 % kvinner	48 % menn
2024	59 % kvinner	41 % menn
2023	56 % kvinner	44 % menn
2022	58 % kvinner	42 % menn
2021	59 % kvinner	41 % menn
2020	62 % kvinner	38 % menn
2019	56 % kvinner	44 % menn
2018	68 % kvinner	32 % menn

Oversikt over kjønnsfordelingen blant de ansatte i NIM i perioden 2018–2025.

Ledergruppen besto i 2025 av 50 prosent kvinner (siste halvår).

NIM har også fokus på likestilling i lønnsutviklingen. Fram til og med 2024 var det kvinnene som hadde den høyeste gjennomsnittslønnen i NIM. Dette skyldes i hovedsak at det var flere kvinnelige enn mannlige ledere i NIM. I 2025 har kjønnsbalansen i ledergruppen endret seg litt, og nå er snittlønnen i hele virksomheten for menn og kvinner tilnærmet lik.

Gjennomsnittlig årslønn: 852 044 kr
Gjennomsnittlig årslønn kvinner: 851 386 kr
Gjennomsnittlig årslønn menn: 852 749 kr

Seniorrådgivere

(40 % kvinner, 60 % menn i utvalget):

Gjennomsnittlig årslønn menn: 799 418 kr
Gjennomsnittlig årslønn kvinner: 815 764 kr

Rådgivere

(50 % kvinner, 50 % menn i utvalget):

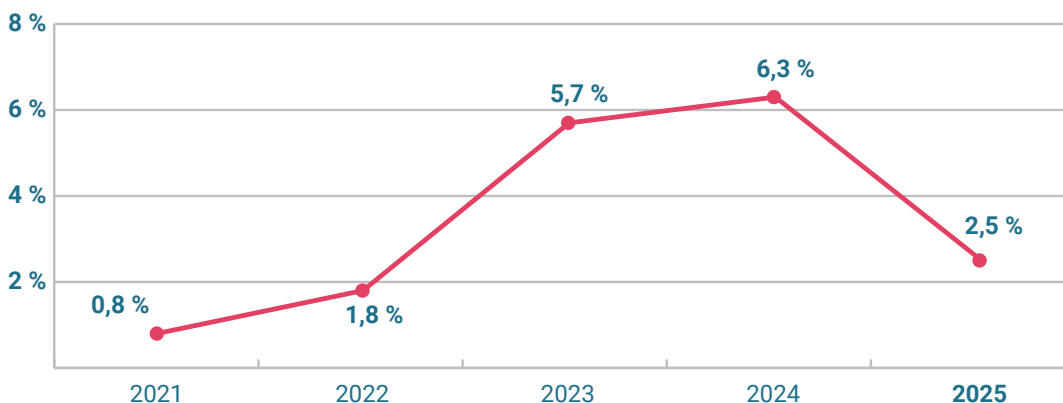
Gjennomsnittlig årslønn menn: 690 282 kr
Gjennomsnittlig årslønn kvinner: 722 323 kr

Øvrig arbeid knyttet til likestilling og diskriminering

NIM har en HR-strategi som blant annet inneholder mål og tiltak for kompetanseutvikling for alle ansatte.

Sykefravær

Sykefraværet i 2025 var på 2,5 prosent. Dette er en kraftig reduksjon sammenliknet med året før (ned fra 6,3 prosent), og vi ligger lavere enn landsgjennomsnittet (6,5 prosent). Det legemeldte sykefraværet var 1,6 prosent. Sykefraværet fordelt på kjønn viser 2,7 prosent sykefravær for menn og 2,3 prosent for kvinner.

Oversikt over sykefraværet i NIM i perioden 2021–2025.

Rådgivende utvalg

Styret har oppnevnt et rådgivende utvalg som skal bidra med informasjon, råd og innspill til NIMs arbeid. Sommeren 2024 ble det oppnevnt et nytt rådgivende utvalg. Utvalget er bredt sammensatt og består av 15 medlemmer med relevant kompetanse. I 2025 ble det avholdt fire møter. Les mer om rådgivende utvalg og sammensetningen på NIMs nettsider.

Henvendelser fra enkeltpersoner

NIM skal ikke behandle enkeltsaker om krenkelser av menneskerettigheter. Dette ivaretas av andre aktører, som de ulike ombudsordningene, nemnder og domstolene. NIM kan imidlertid veilede om nasjonale og internasjonale klageordninger. I 2025 mottok NIM om lag 300 henvendelser fra enkeltpersoner. NIM svarer på alle enkelthenvendelser og går gjennom henvendelsene to ganger i året for å kartlegge om disse henvendelsene viser utfordringer som NIM bør ta tak i på systemnivå.

Ressursbruk

NIMs bevilgning i 2025 var på 31 690 000 kr. NIM fikk i tillegg 1 886 000 kr overført fra 2024 og 665 000 kr fra lønnsreguleringen for arbeidstakere i det statlige tariffområdet (for lønnsoppgjøret i 2025). NIM hadde i tillegg et inntektskapittel på 368 000 kr, som gjelder tilskudd fra Norges forskningsråd (NFR), med tilsvarende økning på NIMs utgiftskapittel. Dette ga NIM en samlet tildeling på 34 241 000 kr i 2025. NIM har også merinntekter på 315 000 kr på inntektskapitlet sitt.

NIM er samlokalisert med Sivilombudet og skal i henhold til *Innst. 240 S (2013–2014)* være administrativt tilknyttet Sivilombudet. I 2025 har NIM betalt Sivilombudet 2 461 012 kr til dekning av utgifter til husleie og kjøp av administrative tjenester. Disse utgiftene er regnskapsført hos Sivilombudet, men belastet NIMs bevilgning. I statsregnskapet fremkommer disse som utgiftsføringer i Sivilombudets regnskap.

Lønnsrelaterte utgifter i 2025 beløp seg til 23 083 300 kr i virksomhetsregnskapet (24 058 260 kr i kontantregnskapet). Utgifter til drift og finanskostnader utgjorde 7 204 155 kr i virksomhetsregnskapet, inkl. avskrivninger (7 359 055 kr i kontantregnskapet). Beløpene er inkludert Sivilombudets belastninger på NIMs kapittel.

NIM har utgifter til investeringer på 303 863 kr i 2025, og det er mottatt 1 108 220 kr i syke- og foreldrepenge-refusjoner fra Nav.

NIMs regnskap for 2025 endte på et mindreforbruk på 2 519 822 kr og en merinntekt på 315 000 kr. Mindreforbruket er i all hovedsak knyttet til utsatte kostnader, forsinkelser i eksternt finansiert prosjekt og redusert utgift til Statens pensjonskasse. Mindreforbruket er søkt overført til 2026.

Årsregnskapet med noter og styrets beretning følger som vedlegg til årsmeldingen.

Vedlegg

Årsregnskap 2025

Styrets beretning

1. Innledning

Med dette legges det fram årsregnskap for Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) for 2025. Det legges fram et årsregnskap i tråd med økonomiregelverkets bestemmelse pkt. 3.4.1, og ikke en fullstendig årsrapport, jf. økonomiregelverkets bestemmelse pkt. 2.3.3, jf. lov om Norges institusjon for menneskerettigheter § 6. Fyllestgjørende informasjon om virksomheten rapporteres til Stortinget i NIMs årsmelding for 2025. Virksomheten fører regnskap iht. statlige regnskapsprinsipper (SRS).

2. Formål

Stortinget vedtok 19. juni 2014 ifm. behandlingen av Innst. 240 S (2013–2014), jf. Dokument 8:32 S (2013–2014) å opprette Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter fra 1. juni 2015, organisatorisk underlagt Stortinget. Navnet på institusjonen ble endret til Norges institusjon for menneskerettigheter fra 1. januar 2023. NIMs oppgaver følger av Lov om Norges institusjon for menneskerettigheter av 22. mai 2015.

NIMs mandat er å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig. NIM skal blant annet overvåke og rapportere om menneskerettighetenes stilling i Norge, herunder gi råd til Stortinget, Sametinget, regjeringen og andre offentlige og private organer om gjennomføringen av menneskerettighetene i Norge.

3. Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten pkt. 3.4.1 og Finansdepartementets rundskriv R-115 om utarbeidelse og avleggelse av statlige virksomheters årsregnskap. Regnskapet gir et dekkende bilde av NIMs disponible bevilgninger, regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld.

4. Vesentlige forhold

Institusjonens ledelse består av et styre og en direktør. Styret har det overordnede ansvaret for institusjonens faglige virksomhet, økonomi og drift, og er oppnevnt av Stortinget jf. § 6. Styret avholdt 10 møter i løpet av 2025. NIMs direktør leder en ledergruppe med assisterende direktør, administrasjonssjef og fagdirektør. NIM har to kontorer. Ett kontor ligger Oslo, samlokalisert med Sivilombudet, jf. Innst. 240 S (2013–2014), hvor det fremgår at NIM skal være administrativt tilknyttet Sivilombudet. NIM har også et kontor i Kautokeino med fem faste ansatte. NIM hadde i 2025 23 faste og 7 midlertidige stillinger (hvorav 5 var vikarer). I tillegg har NIM to timelønnte jurister tilknyttet organisasjonen på pensjonistvilkår. Antall årsverk er økt med 1,5 fra året før, til 21,5 årsverk i 2025, jf. note 2. Inkludert i det totale årsverk-tallet er også 19 timelønnte praktikanter på kortere eller lengre kontrakter i 2025, med til sammen 1 årsverk.

Bevilgningsrapportering og artskontorrapportering

I 2025 har NIM disponert samlede tildelinger på kr 34 241 000. Dette omfatter ordinær tildeling, tildeling fra lønnsreguleringen for arbeidstakere i det statlige tariffområdet,

overføring fra 2024, samt en inntektspost med en inntekt på til sammen kr 368 000, jf. Note A. Samtidig ble NIMs utgiftskapittel post 01 driftsutgifter økt med summen av inntektsposten.

NIM har regnskapsført utgifter på kr 29 260 166 og avgitt belastningsfullmakter på til sammen kr 2 460 012, jf. bevilgningsregnskapet og note B (avgitt belastningsfullmakt er også spesifisert i note 5). Samlet sum kr 31 720 178. Dette ga NIM et mindreforbruk mot samlet tildeling 2025 på kr 2 519 822, jf. note B. I tillegg har NIM en merinntekt på kr 315 000 på inntektskapittelet sitt, jf. Note B.

Mindreforbruk og merinntekt er til sammen kr 2 834 822, jf. Note B og kommer for det meste av reduserte lønns- og pensjonskostnader, samt tilskudd fra 2024 som først ble utbetalt i 2025. Maksimalt overførbart mindreforbruk er beregnet til kr 1 618 000, som er søkt overført til 2026, jf. Note B.

Utbetalinger til lønn, drift og investeringer, samt finansutgifter og innbetalinger fremkommer på artskontorrapporteringen. Artskontorrapporteringen viser også endring i mellomværende og kortsiktig gjeld ved årets slutt. Mellomværende består av kostnader påløpt i 2025 med forfall i 2026, kr 1 901 484. Endringen i mellomværende: – 110 006,21. Inkludert i dette tallet er faktura for siste termin i 2025 fra Statens pensjonskasse, med kr 916 136 og skyldig skattetrekk med kr 991 757.

Resultatregnskap med balanse

Driftsinntektene til NIM i 2025 består av bevilgning og inntekt fra tilskudd fra Norges

forskningsråd, jf. Note 1. Tilskuddet fra Norges forskningsråd (NFR) gjelder et doktorgradsprosjekt (offentlig PHD), der deler av kostnaden finansieres via tilskudd fra NFR. Iht. planene for dette prosjektet så hadde NIM kr 368 000 som inntektskapittel i 2025. Innbetalingene fra NFR beløp seg samlet til kr 683 000, hvorav merinntekten på kr 315 000 gjaldt 2024, jf. Note B.

Utbetalinger til lønn og sosiale utgifter i resultatregnskapet beløp seg til kr 23 083 300, jf. note 2, mot kr 22 307 853 i 2024. Lønnskostnadene økte med ca 3,5 prosent fra 2024 til 2025, mens avskrivninger og driftskostnader har gått litt ned. Den totale økningen fra 2024 til 2025 er på ca 1,2 %. Sivilombudets belastninger på NIMs kapittel er ikke inkludert i disse tallene. Lønnsandel av driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet for kapittel 45 er om lag 75 prosent, som er uendret fra 2024 (dette er inkludert Sivilombudets belastninger av NIMs kapittel).

Av de totale lønnskostnadene utgjør kr 230 277 styrehonorarer. Lønnskostnadene inkluderer også refusjoner for arbeidskraft fra NAV ifm. sykefravær og foreldrepermisjoner, med kr 1 107 137. NAV-refusjoner føres som utgiftsreduksjoner på utgiftskonto.

NIMs øvrige driftskostnader utgjorde totalt kr 6 932 091 i 2025, jf. Note 4. Av dette er kr 4 471 079 regnskapsført i kapittel 45 til annen drift. Dette er kostnader til leie og drift av lokaler i Kautokeino, kostnader til kjøp av eksterne tjenester, reisekostnader og kontorkostnader, samt innkjøp av utstyr og inventar.

I tillegg har det påløpt utgifter hos Sivilombudet på kr 2 461 012, hovedsakelig knyttet til leie av lokaler i Oslo. Dette beløpet er regnskapsført hos Sivilombudet, men belastet NIMs bevilgning og kapittel. Disse utgiftene omfatter i tillegg til leie og drift av lokaler også utgifter til lønns- og regnskapstjenester og andre kontorkostnader, samt enkelte andre driftsutgifter, jf. note 4, Note B og Note C.

Av vesentlige endringer på andre driftskostnader fra 2024 til 2025 kan nevnes kjøp av konsulenttjenester og andre fremmede tjenester. Det påløp bl.a. ekstra kostnader for innføringen av SRS i 2024, men den største endringen kommer av at NIM i 2024 hadde en kampanje kalt «Stillhet sårer». I denne kampanjen ble eksterne leverandører brukt for filmproduksjon. I tillegg hadde NIM et skandinavisk samarbeid om en undersøkelse. Samlet står disse for ca. kr 550 000 i kostnader til fremmede tjenester i 2024, som ikke er videreført i 2025.

Utbetalinger som NIM har regnskapsført til investeringer i artskontorrapporteringen utgjør kr 303 863, mens det i resultatregnskapet er ført avskrivninger for kr 271 718, som er lavere enn i 2024 (kr 325 890). Forskjellen kan forklares med at NIM i 2024 hadde en del infrastruktur som ved overgangen til SRS fra 2024 bare hadde et år avskrivningstid igjen og som dermed i sin helhet ble avskrevet til null i 2024.

Balansen gir oversikt over NIMs omløpsmidler og varige driftsmidler, som igjen spesifiseres i Note 3, Note 7 og Note 8. Endringen i varige driftsmidler kommer av

oppgraderinger av IT-infrastruktur for å møte kravene i nye systemer (Windows 11).

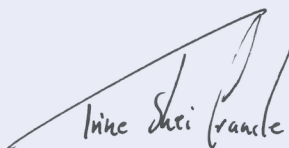
Foruten rapportert mellomværende hadde NIM en påløpt kortsiktig gjeld på kr 3 402 077 som ikke er betalt i 2025 og derfor ikke fremkommer som utgift i årsregnskapet, jf. opplysninger om bokført avregning med statskassen i note 6B. Dette består i hovedsak av leverandørgjeld, skyldige offentlige avgifter, avsatte feriepenger og annen gjeld til ansatte.

NIM har ikke kapitalposter i statens kapitalregnskap, eller finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler.

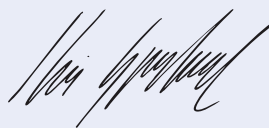
Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor for NIM. Årsregnskapet for 2025 er ikke ferdig revidert. Revisjonsberetningen antas å foreligge innen utløpet av annet kvartal 2026.

Oslo, 15. mars 2026

Trine Skei Grande
styreleder

Kai Spurkland
direktør

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2025

Utgifts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling for 2025*	Regnskap per 31.12.2025	Merutgift (-) og mindreutgift
0045	Norges institusjon for menneskerettigheter	01	Driftsutgifter		34 241 000	29 260 166	4 980 834
1633	Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift	01	Nettoføring av MVA i staten		0	794 927	
Sum utgiftsført					34 241 000	30 055 093	

Inntekts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst		Samlet til- deling for 2025*	Regnskap per 31.12.2025	Merinntekt og mindre- inntekt(-)
3045	Norges institusjon for menneskerettigheter	01	Drifts- inntekter		368 000	683 000	315 000
5309	Tilfeldige inntekter	29	Tilfeldige inntekter ynse		0	55 677	
5700	Folketrygdens inntekter	72	Folketrygden AGA		0	2 470 508	
Sum inntektsført					368 000	3 209 185	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet **26 845 908**

Kapital- kontoer

60094101	Norges Bank KK /innbetalinger				1 849 827	
60094102	Norges Bank KK/utbetalinger				-28 585 729	
700080	Endring i mellomværende med statskassen				-110 006	
Sum rapportert					0	

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

		31.12.2025	31.12.2024	Endring
700080	Mellomværende med statskassen	-1 901 484	-1 791 478	-110 006

* Samlet tildeling er ikke redusert med avgitte belastningsfullmakter (gjelder både for utgiftskapitler og inntektskapitler). Se note B *Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år* for nærmere forklaring. Samlet tildeling inkluderer ikke mottatte belastningsfullmakter eller mottatte betalinger etter rundskriv R-111 punkt 4, tilvisninger gjennom rundskriv eller bruk av felleskontoer.

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger*	Samlet tildeling
004501	1 886 000	32 355 000	34 241 000

* Årets tildelinger består av ordinær bevilgning 31 322 000, tildeling fra lønnsreguleringen for arbeidstakere i det statlige tariffområdet 665 000, samt inntektskapittel mot tilsvarende økning av utgiftskapittel (368 000).

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikk-ord	Merutgift (-)/mindre utgift	Utgifts- ført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter (-)	Merutgift (-)/mindre utgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindre- inntekter (-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til post 01/21 fra neste års bevilgning	Inn- spa- ringer (-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp*	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten**
0045 01		4 980 834	-2 461 012	2 519 822	315 000			2 834 822	1 618 000	1 618 000

* Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet «kan overføres». Se årlig rundskriv R-2 for mer informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

** Se årlig rundskriv R-2 for mer informasjon om mulig overførbart beløp.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter:

NIM avgir årlig belastningsfullmakt til Sivilombudet, som har utgiftsført summen i kolonne D på NIMs utgiftskapittel. Beløpet gjelder blant annet husleie for kontorene i Oslo, se Note 5 for detaljert oppstilling.

Merinntekten på 315 000 på inntektskapittelet gjelder tilskudd fra Norges forskningsråd for 2024, som skulle vært utbetalt i 2024, men som først ble utbetalt til NIM i 2025. Dette beløpet inngikk i NIMs inntektskapittel for 2024, som endte med mindreinntekt tilsvarende merinntekten i 2025.

Mulig overførbart beløp er beregnet som 5 % av årets tildelinger. Beløpet er søkt overført til 2026.

Note C Oversikt over binding på framtidige års bevilgninger

Avtaler om leie av kontorlokaler

Gjenværende varighet per 31.12.	Årlig leiebeløp	Av neste års bevilgning	Av senere års bevilgning	Samlet binding på framtidige års bevilgninger
Varighet inntil 1 år	69 000	71 000	0	71 000
Varighet 1–5 år*	2 300 000	3 430 000	3 430 000	6 860 000
Varighet over 5 år	287 000	294 000	294 000	588 000
Totalt	2 656 000	3 795 000	3 724 000	7 519 000

Vesentlige avtaler om kjøp av tjenester

Gjenværende varighet per 31.12.	Årlig beløp	Av neste års bevilgning	Av senere års bevilgning	Samlet binding på framtidige års bevilgninger
Varighet inntil 1 år				0
Varighet 1–5 år	1 610 000	1 700 000	1 700 000	3 400 000
Varighet over 5 år				0
Totalt	1 610 000	1 700 000	1 700 000	3 400 000

* Virksomheten har husleieavtale i Oslo med mulig varighet på opptil 10 år på rapporteringstidspunktet, men er kun bundet til litt over to år hvis vi ikke benytter oss av opsjon. Årlig husleiekostnad for den avtalen var kroner 2 300 000 i 2025 (eksklusive variable kostnader som lys, varme m.m.).

Den nåværende perioden er fram til februar 2028. Leiepriser er oppgitt eksklusive variable kostnader. Se Note 4 for ytterligere detaljer for variable kostnader som følger leieavtalene.

Oppstilling av artskontorapporteringen 31.12.2024

	31.12.2025	31.12.2024
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	683 000	500 000
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>	683 000	500 000
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetalinger til lønn	24 053 829	21 218 616
Andre utbetalinger til drift	4 902 127	4 545 609
<i>Sum utbetalinger til drift</i>	28 955 957	25 764 226
Netto rapporterte driftsutgifter	28 272 957	25 264 226
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet		
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>	0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet		
Utbetaling til investeringer	303 863	76 637
Utbetaling av finansutgifter	346	1 386
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>	304 209	78 023
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter	304 209	78 023
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>	0	0
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>	0	0
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler		
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)	55 677	49 673
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)	2 470 508	2 283 424
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)	794 927	820 778
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapitler</i>	-1 731 258	-1 512 318
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet	26 845 908	23 829 931

	31.12.2025	31.12.2024
Oversikt over mellomværende med statskassen		
<i>Eiendeler og gjeld</i>	31.12.2025	31.12.2024
Skyldig skattetrekk og andre trekk	-991 757	-793 100
Avsatt pensjonspremie til Statens pensjonskasse*	-916 136	-998 378
Lønn (negativ netto, for mye utbetalt lønn m.m.)	6 409	0
Sum mellomværende med statskassen	-1 901 484	-1 791 478

* Pensjonstrekket i de ansattes lønn (2 %) på konto 263 inngår også i denne linjen.

Resultatregnskap

	Note	31.12.2025	31.12.2024
Driftsinntekter			
Inntekt fra bevilgninger	1	27 143 443	27 007 061
Inntekt fra tilskudd og overføringer	1	683 000	500 000
<i>Sum driftsinntekter</i>		27 826 443	27 507 061
Driftskostnader			
Lønnskostnader	2	23 083 300	22 307 853
Avskrivninger på varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	3	271 718	325 890
Andre driftskostnader	4	4 471 079	4 871 932
<i>Sum driftskostnader</i>		27 826 097	27 505 675
		346	1 386
Driftsresultat			
Finansinntekter og finanskostnader			
Finanskostnader	5	346	1 386
<i>Sum finansinntekter og finanskostnader</i>		-346	-1 386
		0	0
Resultat av periodens aktiviteter			
		0	0
<i>Sum avregninger og disponeringer</i>			
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		0	0

Balanse – eiendeler

	Note	31.12.2025	31.12.2024
EIENDELER			
A. Anleggsmidler			
I Immaterielle eiendeler			
Sum immaterielle eiendeler		0	0
II Varige driftsmidler			
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	3	1 112 203	1 080 058
Sum varige driftsmidler		1 112 203	1 080 058
III Finansielle anleggsmidler			
Sum finansielle anleggsmidler		0	0
Sum anleggsmidler		1 112 203	1 080 058
I Beholdning av varer og driftsmateriell			
Sum beholdning av varer og driftsmateriell		0	0
II Fordringer			
Andre fordringer	7	455 351	104 734
Sum fordringer		455 351	104 734
III Bankinnskudd, kontanter og lignende			
Sum bankinnskudd, kontanter og lignende		0	0
Sum omløpsmidler		455 351	104 734
Sum eiendeler drift		1 567 554	1 184 792
IV Fordringer vedrørende innkreivingsvirksomhet og andre overføringer			
Sum fordringer vedr. innkreivingsvirksomhet og andre overføringer		0	0
Sum eiendeler		1 567 554	1 184 792

Balanse – statens kapital og gjeld

	Note	31.12.2025	31.12.2024
STATENS KAPITAL OG GJELD			
C. Statens kapital			
I Virksomhetskapi tal			
Sum virksomhetskapi tal		0	0
II Avregninger			
Avregnet med statskassen (bruttobudsjetterte)	6	-3 736 007	-5 072 988
Sum avregninger		-3 736 007	-5 072 988
Sum statens kapital		-3 736 007	-5 072 988
D. Gjeld			
I Avsetning for langsiktige forpliktelser			
Sum avsetninger for langsiktige forpliktelser		0	0
II Annen langsiktig gjeld			
Sum annen langsiktig gjeld		0	0
III Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld		1 319 101	1 481 464
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		991 757	793 100
Skyldige offentlige avgifter		301 060	392 782
Avsatte feriepenger		2 184 086	2 153 349
Annen kortsiktig gjeld	8	507 557	1 437 084
Sum kortsiktig gjeld		5 303 561	6 257 780
Sum gjeld		5 303 561	6 257 780
Sum statens kapital og gjeld drift		1 567 554	1 184 792
IV Gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer			
Sum gjeld vedrørende tilskuddsforvaltning og andre overføringer		0	0
Sum statens kapital og gjeld		1 567 554	1 184 792

Noter

Note 1 Driftsinntekter

	31.12.2025	31.12.2024
Inntekt fra bevilgninger*		
Inntekt fra bevilgninger	27 143 443	27 007 061
Sum inntekt fra bevilgninger	27 143 443	27 007 061
Inntekt fra tilskudd og overføringer		
Tilskudd fra Norges forskningsråd	683 000	0
Andre tilskudd og overføringer	0	500 000
Sum inntekt fra tilskudd og overføringer	683 000	500 000
Inntekt fra gebyrer		
Sum inntekt fra gebyrer	0	0
Salgs- og leieinntekter		
Sum salgs- og leieinntekter	0	0
Andre driftsinntekter		
Sum andre driftsinntekter	0	0
Sum driftsinntekter	27 826 443	27 507 061

* Etter de statlige regnskapsstandardene beregnes inntekt fra bevilgninger for bruttobudsjetterte virksomheter som differansen mellom periodens kostnader og opptjente transaksjonsbaserte inntekter og eventuelle inntekter fra tilskudd og overføringer til virksomheten. En konsekvens av dette er at resultat av periodens aktiviteter blir null.

For informasjon om mottatte bevilgninger se oppstilling av bevilgningsrapportering.

Note 2 Lønnskostnader, årsverk og andre ytelser

	31.12.2025	31.12.2024
Lønn	17 746 462	18 231 869
Feriepenger	2 311 443	2 155 733
Arbeidsgiveravgift	2 378 786	2 391 201
Pensjonskostnader*	1 349 787	1 782 998
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-1 107 137	-2 572 293
Andre ytelser	403 959	318 345
Sum lønnskostnader	23 083 300	22 307 853
Antall utførte årsverk hittil i år:	22	20

	2025	2024
Lønn og andre ytelser til virksomhetsleder		
Adele Matheson Mestad	536 036	1 504 253
Gro Nystuen**	308 476	0
Kai Spurkland	708 436	0
Lønn og andre ytelser til styreleder og de enkelte medlemmer av styret		
Trine Skei Grande (styreleder)	71 749	49 139
Nils Asbjørn Engstad	39 632	37 673
Aili Keskitalo	39 632	37 673
Geir Ulfstein	39 632	37 673
Ingvild Bruce	39 632	37 673

* Premiesatsen for arbeidsgiverandelen utgjorde i 2025 6,35 prosent (arbeidsgiverandel av pensjonspremie på artskonto 542/pensjonsgrunnlaget i 2025 rapportert til SPK). For regnskapsåret 2024 utgjorde premiesatsen 9,38 prosent.

** Fungerte som virksomhetsleder i perioden mellom avtroppende og påtroppende direktør.

Note 3 Varige driftsmidler

	Tomter	Bygninger og annen fast eiendom	Maskiner og trans- port- midler	Drifts- løsøre, inventar, verktøy o.l.	Anlegg under utfør- else	Infra- struk- tur- eien- deler	Sum
Anskaffelseskost 01.01.	0	0	0	1 405 948	0	0	1 405 948
Tilgang i året	0	0	0	303 863	0	0	303 863
Avgang anskaffelseskost i året (-)	0	0	0	-40 000	0	0	-40 000
Anskaffelseskost	0	0	0	1 669 811	0	0	1 669 811
Akkumulerte avskrivninger 01.01.	0	0	0	325 890	0	0	325 890
Ordinære avskrivninger i året	0	0	0	271 718	0	0	271 718
Akkumulerte avskrivninger avgang i året (-)	0	0	0	-40 000	0	0	-40 000
Balanseført verdi 31.12.2025	0	0	0	1 112 203	0	0	1 112 203

Avskrivningssatser (levetider)	Ingen avskriv- ning	10-60 år dekompo- nert lineært	3-15 år lineært	3-15 år lineært	Ingen avskriv- ning	Virk- som- hets- spesi- fikt
Avhendelse av varige driftsmidler i 2025:						
= Regnskapsmessig gevinst/tap	0	0	0	0	0	0

Note 4 Andre driftskostnader

31.12.2025

Husleie	444 722
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	4 540
Andre kostnader til drift av eiendom og lokaler	63 133
Leie maskiner, inventar og lignende	399 906
Mindre utstyrsanskaffelser	35 145
Kjøp av konsulenttjenester	197 984
Kjøp av andre fremmede tjenester	1 512 865
Reiser og diett	588 769
Øvrige driftskostnader	1 224 016
Sum andre driftskostnader	4 471 079

I andre utbetalinger til drift inngår ikke driftsutgifter belastet av Sivilombudet på kap. 45. Se også Note B.
Disse driftsutgiftene omfatter:

31.12.2025

Leie lokaler, lys, varme, renhold, vaktmestertjenester	2 417 893
Kjøp av lønns- og regnskapstjenester	11 783
Kontorrekvisita	0
Annen kontorkostnad/leiekostnad	26 905
Telefoni, datakomm, samb, internett	0
Velferdstiltak	4 431
Sum utbetalinger via belastningsfullmakt	2 461 012
Sum andre utbet. og belastningsfullmakter	6 932 091

Tilleggsinformasjon om operasjonelle leieavtaler

Gjenstående varighet	Type eiendel					Sum
	Immateriell. eiendeler	Tomter, bygninger og annen fast eiendom	Maskiner og transportmidler	Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	Infrastruktureiendeler	
Varighet inntil 1 år		69 000				69 000
Varighet 1–5 år						0
Varighet over 5 år		2 900 000		1 610 000		4 510 000
Kostnadsført leiebetaling for perioden	0	2 969 000	0	1 610 000	0	4 579 000

Virksomheten har tre husleieavtaler. En i Oslo og to i Kautokeino, hvorav de i Kautokeino har varighet på 1 år (2026) og over 5 år (Statsbygg).

Avtalene gjelder leie av kontorer og tilhørende lokaler, som oppholdsrom, lager osv. Husleieavtalen i Oslo har 2 år igjen, med opsjon på 8 års forlengelse.

Leieavtalen for kontorene i Oslo administreres gjennom NIMs tilknytning til Sivilombudet. Leieavtalen i Oslo er for 2026 utvidet med ekstra arealer.

Den ene avtalen i Kautokeino gjelder et ekstrakontor som NIM må leie fra Internasjonalt rein-driftssenter (ICR) for å få plass til alle ansatte.

NIM har avtale med Intility om leveranser av IKT-tjenester og lisenser.

Budsjettet til husleieavtaler inklusive variable kostnader i 2026:

NIMs lokaler i Oslo (Sivilombudet, Pecunia, Opulens Næring):	3 685 000
NIMs lokaler i Kautokeino (Statsbygg):	465 000
Ekstrakontor i Kautokeino (Internasjonalt reindriftssenter):	71 000
Sum	4 221 000

Note 5 Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2025	31.12.2024
Finansinntekter		
Sum finansinntekter	0	0
Finanskostnader		
Rentekostnad	346	1 386
Sum finanskostnader	346	1 386

Note 6 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

A) Forklaring til at periodens resultat ikke er lik endring i avregnet med statskassen i balansen (kongruensavvik)

	31.12.2025	31.12.2024	Endring*
Avregnet med statskassen i balansen	-3 736 007	-5 072 988	1 336 981

Bakgrunnen for at periodens resultat ikke er lik endring i avregnet med statskassen i balansen for brutto-budsjetterte virksomheter, er at konsernkontoene i Norges Bank inngår som en del av avregnet med statskassen i balansen. I tillegg hensyntas enkelte transaksjoner som ikke er knyttet til virksomhetens drift og transaksjoner som ikke medfører ut - eller innbetaling. Nedenfor vises de ulike postene som er grunnen til at endring i avregnet med statskassen i balansen ikke er lik periodens resultat.

Endring i avregnet med statskassen

<i>Konsernkontoer i Norges Bank</i>		
Konsernkonto utbetaling		-28 585 729
Konsernkonto innbetaling		1 849 827
Netto trekk konsernkonto		-26 735 902
<i>Innbetalinger og utbetalinger som ikke inngår i virksomheten drift (er gjennomstrømningsposter)</i>		
<i>Bokføringer som ikke går over bankkonto, men direkte mot avregning med statskassen</i>		
+ Inntektsført fra bevilgning (underkonto 1991)		27 143 443
- Gruppeliv/arbeidsgiveravgift (underkonto 1985 og 1986)		-2 526 185
+ Nettoordning, statlig betalt merverdiavgift (underkonto 1987)		781 663
<i>Andre avstemmingsposter</i>		
Forskjell mellom resultatført og netto trekk på konsernkonto		-1 336 981
Sum endring i avregnet med statskassen*		-1 336 981

* Sum endring i avregnet med statskassen skal stemme med periodens endring ovenfor.

B) Forskjellen mellom avregnet med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2025 Spesifisering av bokført avregning med statskassen	31.12.2025 Spesifisering av rapportert mellom- værende med statskassen	Forskjell
Immaterielle eiendeler og varige driftsmidler			
Varige driftsmidler	1 112 203	0	1 112 203
Sum	1 112 203	0	1 112 203
Finansielle anleggsmidler			
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Andre fordringer	455 351	0	455 351
Sum	455 351	0	455 351
Langsiktige forpliktelser og gjeld			
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-1 319 101	0	-1 319 101
Skyldig skattetrekk og andre trekk	-991 757	-1 069 925	78 168
Skyldige offentlige avgifter	-301 060	0	-301 060
Avsatte feriepengar	-2 184 086	0	-2 184 086
Annen gjeld til ansatte	-441 439	0	-441 439
Avsatt pensjonspremie til SPK, arbeidsgiverandel	0	-837 968	837 968
Sum	-66 118	6 409	-72 527
Sum	-3 736 007	-1 901 484	-1 834 523

Mellomværende med statskassen består av kortsiktige fordringer og gjeld som etter økonomiregelverket er rapportert til statsregnskapet (S-rapport). Avregnet med statskassen viser finansieringen av virksomhetens netto eiendeler og gjeld.

Note 7 Andre kortsiktige fordringer

	31.12.2025	31.12.2024
Forskuddsbetalte leie	96 936	0
Andre forskuddsbetalte kostnader	254 764	0
Andre fordringer	103 651	104 734
Sum andre kortsiktige fordringer	455 351	104 734

2024 var virksomhetens første år med regnskap etter SRS.

Note 8 Annen kortsiktig gjeld

	31.12.2025	31.12.2024
Skyldig lønn	-6 409	0
Annen gjeld til ansatte*	441 439	1 437 084
Påløpte kostnader	72 527	0
Sum annen kortsiktig gjeld	507 557	1 437 084

* På bakgrunn av at lønnsoppgjøret i staten for 2024 ikke var ferdigstilt før i slutten av november 2024, fikk ikke virksomheten utbetalt resultatet av lønnsoppgjøret i 2024. Virksomheten gjorde derfor et estimat for lønnsavsetningen for det sentrale lønnsoppgjøret (lokale og eventuelt sentrale tillegg) pr. 31.12.24. Avsetningen inkluderte også virksomhetens eget bidrag til lønnsforhandlinger utover det som ble fremforhandlet sentralt. Dette gir en stor differanse på 2024 og 2025-tallene her.

Regnskapsprinsipper for brutto-budsjetterte virksomheter – Virksomhetsregnskap avlagt i henhold til de statlige regnskapsstandardene (SRS)

Virksomhetsregnskapet er satt opp i samsvar med de statlige regnskapsstandardene (SRS).

Åpningsbalanse

Ved utarbeidelse av åpningsbalansen er immaterielle eiendeler og varige driftsmidler verdsatt til gjenanskaffelsesverdi eller virkelig verdi. Finansielle anleggsmidler er verdsatt til virkelig verdi.

Gjenanskaffelsesverdi for en eiendel er det beløp det vil koste dersom eiendelen skulle anskaffes i dag, vurdert til samme kvalitet, standard og funksjonalitet som eksisterende eiendel.

Omløpsmidler er verdsatt til gjenanskaffelsesverdi eller virkelig verdi. Kortsiktig gjeld er verdsatt til pålydende.

Transaksjonsbaserte inntekter

Transaksjoner resultatføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntekt resultatføres når den er opptjent. Inntektsføring ved salg av varer skjer på leveringstidspunktet hvor overføring av risiko og kontroll er overført til kjøper. Salg av tjenester inntektsføres i takt med utførelsen.

Inntekter fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer

Inntekt fra bevilgninger og inntekt fra tilskudd og overføringer resultatføres etter prinsippet om motsatt sammenstilling. Dette innebærer at inntekt fra bevilgninger og inntekt

fra tilskudd og overføringer resultatføres i takt med at aktivitetene som finansieres av disse inntektene utføres, det vil si i samme periode som kostnadene påløper (motsatt sammenstilling).

Bruttobudsjetterte virksomheter har en forenklet praktisering av prinsippet om motsatt sammenstilling ved at inntekt fra bevilgninger beregnes som differansen mellom periodens kostnader og opptjente transaksjonsbaserte inntekter og eventuelle inntekter fra tilskudd og overføringer til virksomheten. En konsekvens av dette er at resultat av periodens aktiviteter blir null.

Kostnader

Utgifter som gjelder transaksjonsbaserte inntekter kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt.

Utgifter som finansieres med inntekt fra bevilgning og inntekt fra tilskudd og overføringer, kostnadsføres i samme periode som aktivitetene er gjennomført og ressursene forbrukt.

Pensjoner

SRS 25 Ytelser til ansatte legger til grunn en forenklet regnskapsmessig tilnærming til pensjoner. Statlige virksomheter skal ikke balanseføre netto pensjonsforpliktelser for ordninger til Statens pensjonskasse (SPK).

Virksomheten resultatfører arbeidsgiverandel av pensjonspremien som pensjonskostnad. Pensjon kostnadsføres som om pensjonsordningen i SPK var basert på en innskuddsplan.

Fra 2022 har SPK lagt om pensjonspremie-modellen for statlige virksomheter. Fra 1. januar 2022 betaler virksomheten en virksomhetsspesifikk hendelsesbasert arbeidsgiverandel som del av pensjonspremien. At premien er virksomhetsspesifikk, betyr at den beregnes ut fra den enkelte virksomhets forhold, ikke for grupper av virksomheter samlet. At den er hendelsesbasert, betyr at den tar hensyn til de faktiske hendelser i medlemsbestanden i virksomheten, slik at premiereserven er ajour i forhold til medlemmets opptjening. Medlemsandelen på to prosent av lønnsgrunnlaget er uendret.

Leieavtaler

Virksomheten har valgt å benytte forenklet metode i SRS 13 om leieavtaler og klassifiserer alle leieavtaler som operasjonelle leieavtaler.

Klassifisering og vurdering av anleggsmidler

Anleggsmidler er varige og betydelige eiendeler som disponeres av virksomheten. Med varige eiendeler menes eiendeler med utnyttbar levetid på 3 år eller mer. Med betydelige eiendeler forstås eiendeler med anskaffelseskost på 50 000 kroner eller mer. Anleggsmidler er balanseført til anskaffelseskost fratrukket avskrivninger.

Kontorinventar og PCer med tilhørende skjerm med utnyttbar levetid på 3 år eller mer er balanseført som egne grupper.

Varige driftsmidler nedskrives til virkelig verdi ved endret anvendelse eller utnyttelse, dersom virkelig verdi er lavere enn balanseført verdi.

Egenutvikling av programvare

Kjøp av bistand til utvikling av programvare er balanseført. Utgifter vedrørende bruk av egne ansatte knyttet til applikasjonsutviklingsfasen ved utvikling av programvare, er balanseført.

Investeringer i aksjer og andeler

Investeringer i aksjer og andeler er balanseført til kostpris på anskaffelsestidspunktet. Investeringer i aksjer og andeler er vurdert til laveste verdi av balanseført verdi og virkelig verdi. Dette gjelder både langsiktige og kortsiktige investeringer. Mottatt utbytte og andre utdelinger er inntektsført som annen finansinntekt.

Klassifisering og vurdering av omløpsmidler og kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter poster som forfaller til betaling innen ett år etter anskaffelsestidspunktet. Øvrige poster er klassifisert som anleggsmidler/langsiktig gjeld.

Omløpsmidler vurderes til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld balanseføres til nominelt beløp på opptakstidspunktet.

Beholdning av varer og driftsmateriell

Beholdninger omfatter varer for salg og driftsmateriell som benyttes i eller utgjør en integrert del av virksomhetens offentlige tjenesteyting. Innkjøpte varer er verdsatt til anskaffelseskost ved bruk av metoden først inn, først ut (FIFO). Beholdninger av varer er verdsatt til det laveste av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi. Beholdninger av driftsmateriell er verdsatt til anskaffelseskost.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer er oppført i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av individuelle vurderinger av de enkelte fordringene.

Valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta er vurdert til kursen ved regnskapsårets slutt. Her er Norges Banks spotkurs per 31.12 lagt til grunn.

Statens kapital

Statens kapital utgjør nettobeløpet av virksomhetens eiendeler og gjeld, og fremgår i regnskapslinjen for avregninger i balanseoppstillingen. Bruttobudsjetterte virksomheter presenterer ikke konsernkontoene i Norges Bank som bankinnskudd. Konsernkontoene inngår i regnskapslinjen avregnet med statskassen.

Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten presenteres etter kontantprinsippet.

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten presenteres etter kontantprinsippet.

Statlige rammebetingelser

Selvassurandørprinsippet

Staten opererer som selvassurandør. Det er følgelig ikke inkludert poster i balanse eller resultatregnskap som søker å reflektere alternative netto forsikringskostnader eller forpliktelser.

Statens konsernkontoordning

Statlige virksomheter omfattes av statens konsernkontoordning. Konsernkontoordningen innebærer at alle innbetalinger og utbetalinger daglig gjøres opp mot virksomhetens oppgjørskontoer i Norges Bank.

Virksomheten tilføres ikke likvider gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. For bruttobudsjetterte virksomheter nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto i Norges Bank ved overgang til nytt regnskapsår.

Prinsippnote til årsregnskapet

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten (bestemmelsene). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2025 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- a) Regnskapet følger kalenderåret.
- b) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret.
- c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet.
- d) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp.

Oppstillingene av bevilgnings- og artskonto-rapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike konto-planer. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «Netto rapportert til bevilgningsregnskapet» er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsern-kontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Brutto-budsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekk-rettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgnings-rapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgnings-rapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen «Samlet tildeling» viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for «Samlet tildeling», men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for «Regnskap».

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for «Samlet tildeling», men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for «Regnskap». De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorapporteringen

Oppstillingen av artskontorapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke rapportert som en inntekt til statsregnskapet og derfor ikke vist som inntekt i artskontorapporteringen.

Hei, stortingsrepresentant!

Som stortingsrepresentant kan du få råd og veiledning fra NIM om menneskerettslige spørsmål.

Ifølge NIM-loven § 3 er en av NIMs oppgaver å gi råd og veiledning til Stortinget om gjennomføringen av menneskerettighetene i Norge. Dette gjøres blant annet i årsmeldinger, rapporter, brev og høringsuttalelser.

I tillegg kan NIM blant annet

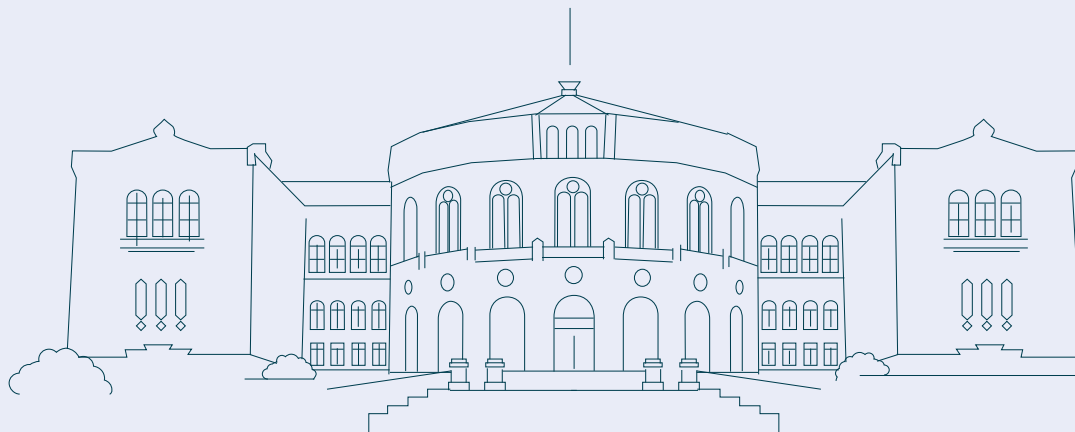
- følge opp henvendelser fra komiteer, enkeltrepresentanter, fraksjoner eller grupper på Stortinget om menneskerettighetsspørsmål
- gi råd knyttet til grunnlovsforslag som omhandler menneskerettigheter
- gi råd om menneskerettslige sider ved lovforslag fra regjeringen
- orientere om menneskerettslig rettsutvikling fra norske og internasjonale domstoler og anbefalinger fra FN
- ved behov presentere rapporter for de ulike komiteene om det foreligger menneskerettighetsutfordringer som Stortinget bør være kjent med
- gi kunnskap og faktagrunnlag om den faktiske gjennomføringen av menneskerettighetene
- holde foredrag og kurs eller gi opplæring i menneskerettigheter til folkevalgte og administrasjon

NIM har ansvar for et bredt spekter av menneskerettigheter. Du kan lese mer om temaområdene vi jobber med på nhri.no.

Kontakt oss

Vi håper du som stortingsrepresentant vil benytte deg av NIMs fagkompetanse på menneskerettigheter.

NIM er tilgjengelig for å bli kontaktet når som helst av enkeltrepresentanter, komiteer, fraksjoner eller grupper på Stortinget. Dersom du ønsker å komme i kontakt med NIM, kan du sende en e-post til eivind.digranes@nhri.no.

Norges institusjon for menneskerettigheter
Årsmelding 2025
Papir: 150 g Munken kristal
Layout og trykk: Aksell.no

Norges institusjon for
menneskerettigheter

Postadresse
Postboks 299 Sentrum
0103 Oslo

Besøksadresse
Akersgata 8
0158 Oslo

Tel: 23 31 69 70
Epost: info@nhri.no
www.nhri.no